

**OKUL ÇALGISI OLARAK TÜRK MÜZİĞİ UYARLAMALI
MELODİKA VE UYGULAMADAKİ GÖRÜNÜMÜ**

Hamza Üstün

DOKTORA TEZİ

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS 2020

TELİF HAKKI SAYFASI BİLGİLERİ

YAZARIN

Adı : Hamza

Soyadı : ÜSTÜN

Bölümü : Müzik Eğitimi Bilim Dalı

İmza: :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Çalgısı Olarak Türk Müziği Uyarlamalı Melodika ve Uygulamadaki Görünümü

İngilizce Adı : Customized "Turkish" Melodica as a School Musical Instrument and Its Appearance in Practice

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Hamza Üstün

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hamza ÜSTÜN tarafından hazırlanan " Okul Çalgısı Olarak Türk Müziği Uyarlamalı Melodika Ve Uygulamadaki Görünümü ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Aytekin ALBUZ

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Dr. Salih AKKAŞ

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Murat KARABULUT

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Hepşen OKAN

Sahne Sanatları Bölümü, Ankara Üniversitesi

.....

Üye: Burcu AKBULUT BİLİCİ

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 17 /07/2020

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Canım Aileme...

TEŞEKKÜR

Türk müziği uyarlamalı bir okul çalgısı yapma fikrini düşündüğüm günden, çalışmanın sonlanmasına kadar engin bilgi ve öngörülerini ile araştırmanın sağlıklı bir şekilde ilerlemesini ve gelişmesini sağlayan, her türlü desteği olabilecek en kısa sürede veren, danışman kelimesinin tam karşılığı sayın hocam Prof. Dr. Aytekin ALBUZ' a;

Tezimin ilerlemesinde değerli görüşleri ile katkıda bulunan Tez İzleme Komitesi üyeleri hocam sayın Prof. Dr. Salih AKKAŞ ve Dr. Öğretim Üyesi Hepşen OKAN' a;

2211 Genel Yurt İçi Doktora Burs Programı çerçevesinde karşılıksız olarak burs sağlayarak desteklerini her zaman hissettiren TÜBİTAK' a;

Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının üretilmesinde, gerek araç gereç temininde gerekse denemeler boyunca gösterdiği yardımlar nedeni ile sayın Ufuk MARAKLI' ya;

Doğduğum günden bu yaşama gelene kadar beni her alanda ve konuda destekleyen, sevgi ve şevkat ile büyüten, evlatları olmaktan büyük gurur ve onur duyduğum annem Ünsel ÜSTÜN ve babam Faruk ÜSTÜN' e;

Bana baba olma erdemini yaşatan, çalışmanın özellikle son dönemlerinde kendilerini ihmal ettiğim, yaşamı daha da anlamlı kılan güzel oğullarıma;

Hayatımda yeni bir döneme sayesinde umutla ve aşkla başladığım, tüm süreçlerde en büyük destekçim, en kritik dönemlerde verdiği destekle zorlukların üstesinden gelebilmemi sağlayan, eşim olmanın yanı sıra sırdaşım, yoldaşım, arkadaşım ve hayattaki en büyük mucizem sevgili eşim Ayşenur ÜSTÜN' e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

OKUL ÇALGISI OLARAK TÜRK MÜZİĞİ UYARLAMALI MELODİKA VE UYGULAMADAKİ GÖRÜNÜMÜ

Doktora Tezi

Hamza Üstün

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos 2020

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, eğitim müziği ekseninde Türk müziği ses sistemine kısmi olarak uyarlamalı melodika çalgısı oluşturmak ve uygulamadaki görünümünü ortaya çıkarmaktır. Öncelikle durum tespitiye yönelik olarak, Türkiye genelinde 1321 müzik öğretmenden anket yoluyla görüş alınmış olup; ardından söz konusu çalgının oluşturma süreci için çalışmalar yürütülmüş ve çalgı oluşturulduktan sonra ise kullanım durumuna yönelik olarak uygulama sürecine geçilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden, kontrol gruplu sontest deneysel yöntem modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Mamak Ş. P. Er Murat Eroğlu Ortaokulunda öğrenim görmekte olan 20 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubunda öğrenim gören 10 öğrenci, Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısı ile, kontrol grubundaki 10 öğrenci ise hali hazırda kullanılmakta olan tamperaman melodika ile öğrenimlerini sürdürmüşlerdir. Deney grubuna, araştırmacı tarafından hazırlanan 10 haftalık üç ünite ve on konudan oluşan ders planı uygulanmıştır. Uygulanan ders programının ardından, deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin, ailelerinden gerekli izinler alınarak bireysel ve toplu olarak video kayıtları alınmıştır. Elde edilen bu kayıtlar, performans değerlendirme ölçeği aracılığı ile, alan uzmanı olan 5 öğretim üyesi tarafından puanlanmıştır. Puanlama sonucunda elde edilen veriler; SPSS ortamında yüzde (%), frekans (f), ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) verileri, istatistik programı aracılığı ile Crombach Alpha, Kaiser-Meyer-Olkin, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Mann Whitney U testi, Welch ve Brown-Forsythe testleri ile analiz edilerek tablolar aracılığıyla yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda; Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısı ile öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine göre başarı durumlarında anlamlı

düzeyde farklılık ortaya çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla bu sonuçtan hareketle, geliştirilen Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının ulusal ölçekte kullanılabilecek yeni ve milli bir okul çalgısı olabileceği, müzik dersi öğretim programında yer alan Türk müziği öğretimi ile ilgili unsurlarda öğrenime olumlu katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Müzik Eğitimi, Türk Müziği Öğretimi, Melodika, Okul Çalgısı, Türk Müziği Ses Sistemi, Çalgı Geliştirme
Sayfa Adedi : 158
Danışman : Prof. Dr. Aytekin ALBUZ

CUSTOMIZED "TURKISH" MELODICA AS A SCHOOL MUSICAL INSTRUMENT AND ITS APPEARANCE IN PRACTICE

Ph.D.Thesis

Hamza Üstün

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2020

ABSTRACT

The aim of this research is to create a customized melodica instrument adapted to the Turkish music sound system for educational purposes and to reveal its appearance in practice. First of all, 1321 music teachers across Turkey were asked of their opinions through a survey, then works were carried out to build the said musical instrument followed by the application stage to reveal its use. In the research, the experimental method model "post-test only control group", which is a quantitative research method, was used. The study group of the research consisted of 20 students studying at Mamak Ş. P. Er Murat Eroğlu Secondary School, which is controlled by Ankara City Directorate of National Education. 10 students in the experimental group continued their education with melodica adapted to Turkish music, while the 10 students in the control group continued with tamperaman melodica which is currently in use. For the experimental group, the researcher used a lesson plan that consisted of three units and ten topics for a 10-week period. After the applied lesson plan, individual and collective videos of the students in both groups were taken, upon receipt of necessary permissions from their families. These records were scored by 5 faculty members, who are experts in the area, through a performance evaluation scale. The data obtained as a result of scoring as well as the percentage (%), frequency (f), average ($\bar{x}$) and standard deviation (ss) data in SPSS environment were analyzed through a statistical software in line with the Crombach Alpha, Kaiser-Meyer-Olkin, one-way variance analysis (ANOVA), Mann Whitney U test, Welch and Brown-Forsythe tests and were interpreted through tables. As a result of the research; It was seen that compared to the control group students, there was a significant difference in the success levels of the experimental group students studying with melodica adapted to Turkish music. Therefore, based on this result, it is believed that the customized Turkish

version of the melodica instrument may be a new and national school instrument that can be used on a national scale, and that it can contribute positively to learning in Turkish music teaching in the music lessons.

Key Words : Music Education, Turkish Music Teaching, Melodica, School Instrument,
Turkish Music Sound System, Instrument Development

Page Number: 158

Supervisor : Prof. Dr. Aytekin ALBUZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI SAYFASI BİLGİLERİ.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
İTHAF SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt Problemler.....	7
1.3. Araştırmanın Amacı	8
1.4. Araştırmanın Önemi.....	9
1.5. Varsayımlar/Sayıtlılar	10
1.6. Sınırlılıklar.....	10
BÖLÜM 2	12
KURAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1. Müzik Eğitimi.....	12
2.2. Müzik Eğitimi Türleri	13
2.2.1. Genel Müzik Eğitimi	13
2.2.2. Özenen Müzik Eğitimi.....	15
2.2.3. Mesleki Müzik Eğitimi	15

2.3. Müzik Öğretmenliği Programı ve İçeriği	16
2.3.1. Çalgı Eğitimi	19
2.3.2. Ses Eğitimi	23
2.3.3. Kuram Eğitimi	27
2.3.4. Özel Öğretim Yöntemleri.....	30
2.4. Sınıf Öğretmenliği Programı ve İçeriği.....	31
2.5. İlkokul Müzik Dersi Öğretim Programının Türk Müziği Öğretimine Yönelik İçerik İncelemesi	34
2.6. Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Türk Müziği Öğretimine Yönelik İçerik İncelemesi	41
2.7. Lise Müzik Dersi Öğretim Programının Türk Müziği Öğretimine Yönelik İçerik İncelemesi.....	50
2.8. Okul Çalgıları.....	52
2.9. Melodika	53
2.9.1. Melodikanın Tarihi.....	54
2.9.2. Melodikanın Yapısı.....	56
2.9.3. Okul Çalgısı Olarak Melodika	58
2.9.4. Türk Müziği Uyarlamalı Melodika.....	59
2.10. Türk Müziği Ses Sistemi.....	61
2.11. Türk Müziği Sorunları	63
BÖLÜM 3	66
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	66
BÖLÜM 4	75
YÖNTEM.....	75
4.1. Araştırmanın Modeli	75
4.2. Evren - Örneklem ve Çalışma Grubu	76
4.2.1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerine 10 Haftalık Süre Zarfında Uygulanan Ders Planı Çizelgeleri	77
4.3. Veri Toplama Araçları	88
4.3.1. Anket.....	88
4.3.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Verileri	94
4.3.3. Performans Ölçeği	95
4.4. Verilerin Analizi.....	96
BÖLÜM 5	97
BULGULAR.....	97

5.1. Öğretmenlerin Müzik Derslerindeki Türk Müziği Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar	97
5.2. Türk Müziği Uyarlamalı Melodika Geliştirilmesine Yönelik Bulgu ve Yorumlar	106
5.3. Melodika Öğrenimine Yönelik 10 Haftalık Ünitelendirilmiş Ders Planı İçeriklerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	111
5.4. Deney Grubu Son Test Sonuçlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	116
5.5. Kontrol Grubu Son Test Sonuçlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	118
5.6. Deney ve Kontrol Grupları Son Test Fark Sonuçlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	120
BÖLÜM 6	121
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	121
6.1. Sonuçlar	121
6.1.1. Öğretmenlerin Müzik Derslerindeki Türk müziği Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar	121
6.1.2. Türk Müziği Uyarlamalı Melodika Geliştirilmesine İlişkin Sonuçlar	122
6.1.3. Melodika Öğrenimine Yönelik 10 Haftalık Ünitelendirilmiş Ders Planı İçeriklerine İlişkin Sonuçlar	124
6.1.4. Deney Grubu Son Testine İlişkin Sonuçlar	126
6.1.5. Kontrol Grubu Son Testine İlişkin Sonuçlar	127
6.1.6. Deney ve Kontrol Grubu Sontest Fark Durumuna İlişkin Sonuçlar	128
6.2. Öneriler	129
KAYNAKÇA	131
EKLER	139
Ek-1. Araştırma İzni	140

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Cent Değerleri ve Oranları</i>	60
Tablo 2. <i>Lawshe İçerik Endeksi</i>	91
Tablo 3. <i>Faktör Yükleri</i>	92
Tablo 4. <i>Öğretmenlerin Deneyim Süreleri</i>	93
Tablo 5. <i>Türk Müziği Öğretimi ve Çalgı Eğitiminin Deneyim ile İlişkisi</i>	93
Tablo 6. <i>Welch, Brown-Forsythe Testi</i>	94
Tablo 7. <i>Puanlama Yapan Alan Uzmanları</i>	96
Tablo 8. <i>Türk Müziği Öğretimi Görüşleri</i>	98
Tablo 9. <i>Çalgı Boyutu ile İlgili Görüşler</i>	100
Tablo 10. <i>Harry Patch Ses Sistemi</i>	107
Tablo 11. <i>Alain Daniélou Ses Sistemi</i>	108
Tablo 12. <i>Deney Grubu Son Test Sonuçları</i>	116
Tablo 13. <i>Kontrol Grubu Son Test Sonuçları</i>	118
Tablo 14. <i>Deney ve Kontrol Gruplarının son test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması</i>	120
Tablo 15. <i>Çalışma Grubu Haftalık Ölçme-Değerlendirme Puanları</i>	125

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kiremite Su Düştü.....	6
Şekil 2. Kiremite Su Düştü 2.....	6
Şekil 3. Müzik öğretmenliği lisans programı.	17
Şekil 4. Tren Gelir Hoş Gelir. MEB.....	35
Şekil 5. Değirmen Üstü Çiçek.....	36
Şekil 6. Çalgılar. MEB.	36
Şekil 7. Uzun İnce Bir Yoldayım, Eski Dostlar, Ceddin Deden.	38
Şekil 8. Müzik dağarcığı.	39
Şekil 9. Geleneksel müziklerimiz.....	40
Şekil 10. Bizim Eller, Gökte Yıldız Ay Misun	43
Şekil 11. Unutulmuş Birer Birer Eski Dostlar.....	44
Şekil 12. Kahve Yemenden Gelir, Makam eşleştirme	44
Şekil 13. Çalgı toplulukları	45
Şekil 14. Açılır Gonca Gül Yar, Segâh Tekbir, Salât-ı Ümmiye	46
Şekil 15. Yemen türküsü, Bitlis'te Beş Minare.....	47
Şekil 16. 9/8'lik aksak ölçü çalışması	48
Şekil 17. Şu Dalma'dan Geçtin mi?	49
Şekil 18. Pianica.	55
Şekil 19. Clavietta.	55
Şekil 20. Hortumlu melodika.	56

Şekil 21. Melodikanın yapısı.....	57
Şekil 22. Hortumlu melodika	61
Şekil 23. Koma seslerin bölünmesi	61
Şekil 24. Tam ses komalar.	62
Şekil 25. Aralık adları ve koma değerleri.....	62
Şekil 26. Perde isimleri	63
Şekil 27. Son test kontrol gruplu seçkisiz desen	75
Şekil 28. Araştırma süreci	76
Şekil 29. Lawshe formülü	89
Şekil 30. Melodika perspektif görüntüsü	109
Şekil 31. Ana gövdenin arkadan perspektif görünüşü.....	110
Şekil 32. Ses hava kanalları ve tuş yayları	110
Şekil 33. Metal levha ve ses çubukları	111
Şekil 33. Seiko tuner	122
Şekil 33. Melodikanın montaj resmi	123
Şekil 33. Arkadan perspektif görünüm ve ses çubukları.....	124

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Müzik eğitimi bireylerin müziksel davranışlarında değişimin sağlanması için, programlı bir şekilde gerçekleştirilen eğitimidir. Genel müzik eğitimi, ülkemiz çocuklarına her hangi bir ayırım yapmadan, tüm insanlığa yönelik, çağdaş ve kaliteli bir hayat yaşamaya olanak sağlamak için asgari düzeyde müziksel davranışlarında değişiklik yapmayı hedefler (Uçan, 2005). Ülkemizde zorunlu eğitim kapsamında sürdürülen müzik eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) eliyle tasarlanan öğretim programı çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Öğretim programları içerisinde yer alan Türk müziği öğretimi ile ilgili unsurlar incelendiğinde, ilkokul evresinden lise öğreniminin sonuna kadar, kapsayıcı ve geliştirici bir öğretim programının olduğu görülmektedir (MEB,2018). Türk müziği konularının öğretilmesinde, ders kitaplarında Türk müziği etkinliklerinden, dinleme ve söyleme öğrenme alanlarından yararlanılmaktadır. Türk müziğinin ses sistemindeki farklılıkların öğretilmesinde kullanılan yöntem ve teknikler, her bir öğretmen tarafından farklı uygulamalar ile öğretim programına bağlı kalınarak devam etmektedir.

Ülkemizde ve müzik eğitimi sistemimiz içerisinde yıllarca kullanılan ve kullanılmaya devam edilen blokflüt, ekonomik olması, taşınabilirliği, ses oluşturmadaki kolaylıkları gibi sebeplerden dolayı sıklıkla tercih sebebi olmuştur. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar, blokflüt ile ilgili yetersizlikleri ve müzik eğitiminde sebep olduğu olumsuzlukları gözler önüne sermektedir (Kocabaş & Erbil, 2013; Karataş & Kılıç, 2017; Önal & Aydoğan 2014).

Araştırmanın ana unsuru olan ve son yıllarda öğretmenler tarafından sıklıkla tercih edilen melodika çalgısı, piyanoya benzer klavye düzeneğine sahip olması, entonasyon problemlerinin olmaması, ses oluşturmadaki kolaylığı ve tuşlar üzerinde notaların isimlerin

yazması gibi sebeplerle tercih sebebi olmaktadır. Gelişen teknolojik ve ekonomik gelişmeler, bu çalgıya erişimi daha da kolaylaştırmış, müzik eğitimi sistemi içerisinde kendine bir yer bulmasını sağlamıştır.

Araştırma için tasarlanan ve geliştirilen Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısı ise, genel müzik eğitimi sistemi içerisine girebilecek, yeni ulusal bir okul çalgısı olacak şekilde tasarlanmıştır. Çalgı öğrenme alanının öğretim programından çıkartılması ile genel müzik eğitiminde öğrencilerin çalgı yolu ile müziksel davranış geliştirme boyutu devre dışı kalmıştır. Geliştirilen bu çalgı, geleneksel müziklerimizin geleneksel halleri ile çalınmasına olanak tanımaktadır. Bilinen melodika çalgısı üzerinde yapılan değişiklikler, iki komalık ses, sistem üzerine eklenerek, makamsal dizilerin çalınmasına ve duyulmasına olanak sağlamaktadır. Çalgı aynı zamanda bilinen hali ile tonal müziği çalmaya elverişli olmaya devam etmektedir. Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının, ülkemiz müzik eğitimi sistemine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Temel müzik eğitimi ülkemizde okul öncesi dönemden itibaren başlamaktadır. İlkokul evresinde sınıf öğretmenleri müzik dersini işlerken, ortaokullarda ise müzik öğretmenleri dersi yürütmektedir. Öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretim programını uygularlar. İlkokul döneminde müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerine, öğrenim gördükleri fakültelerde bir dönemlik müzik eğitimi verilmektedir ve bu öğrenimleri boyunca da okul çalgısı olarak büyük çoğunlukla blok flüt öğrenmektedirler. Eğitim fakültelerinin temel eğitim bölümlerinde öğrenimlerini sürdüren sınıf öğretmenlerinin müzik eğitimi derslerinde büyük oranda blok flüt çalgısı gösterilmektedir. Blok flüt, taşımadaki kolaylığı, tüm sosyoekonomik çevreler tarafından alınabilirliği ve ses çıkartmadaki kolaylık nedenleri ile tercih edilmektedir (Kurtaslan & Koca,2013).

Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim dallarında ise 2018-2019 eğitim öğretim yılına kadar olan süre içerisinde okul çalgısı olarak, blok flüt, gitar ve bağlama enstrümanları öğretilmekteydi. YÖK tarafından 30 Mayıs 2018 de yayımlanan yeni öğretim programında müzik öğretmenlerine, bağlama, gitar ve orff çalgıları eğitimi verileceği belirlenmiştir.

MEB tarafından 2018 yılında yayımlanan müzik dersi için hazırlanmış programda, öğrenime yönelik alanlar ana alanlar olarak belirlenmiş ve daha önceki öğretim

programlarında yer alan çalma öğrenme alanı programdan çıkartılmıştır. Yeni programda, müzik kültürü, dinleme ve söyleme, müziksel yaratıcılık, müziksel algı ve bilgilenme temel alanlar olarak şekillenmiştir.

Ortaöğretim düzeyi müzik derslerinde öğretmenin yönlendirmesi ve isteği ile çeşitli okul çalgıları da kullanılabilmektedir. Bozkaya (2001) çalışmasında bu çalgıları, blok flüt, elektronik org, gitar, melodika, bağlama, mandolin ve piyano olarak belirlemiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının müzik eğitime ilişkin görüşleri isimli çalışmanın sonuç bölümünde sınıf öğretmeni bölümünde öğrenimlerine devam eden adayların, müzik dersinin öğrenciye kalıcı bir kültür vermesi, dersin işlenmesinde kullanılacak olan okul çalgılarının melodika ve blok flütten oluşması ile dersin eğlence unsurlarını içermesi olarak belirlenmiştir (Topoğlu, 2015, s. 668). Yine sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile gerçekleştirilen yaratıcılık ve yardımlaşmalı öğrenmeye yönelik çalışmada, sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının %41,6 sınıf melodika çalgısı ile derslerini yürüttüğü belirtilmiştir (Kocabaş & Erbil, 2013, s. 198).

Son yıllarda yapılan çalışmaların birçoğunda melodika çalgısının ismi duyulmaktadır. Melodika, çalımındaki kolaylık, notaların klavye üzerinde isimlerinin bulunması ve öğrencilerin ulaşabileceği bir çalgı olmasından dolayı öğretmenler tarafından sıklıkla tercih edilir hale gelmiştir. Öğretmenlerin öğrenim güçlüğü olan öğrencilerin sınıf ortamında normal öğrenime devam etme durumlarının belirlenmesi için yapılan çalışmanın bulgular bölümünde " Dördüncü bulgu müzik öğretmenlerinin materyal seçerken, kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik türü, ilgisi ve dersin kazanımlarını dikkate aldıkları, ağırlıklı olarak Melodika, Orff çalgıları ve Ritim aletlerini seçtikleri belirlenmiştir" (Aktaş & Tekinarslan, 2016, s. 2171).

Karataş ve Kılıç (2017) okul çalgılarının kullanımında ortaöğretim seviyesinde belirlenen sorunları tetkik ettikleri çalışmalarında, müzik öğretmenlerine kullandıkları okul çalgıları ile ilgili bilgiler sorulmuştur. Öğretmenlerin sorulan sorulara verdikleri cevaplardan; melodikayı okul çalgısı olarak kullandığı, blok flütün melodikaya nazaran daha da zorlandıkları bir çalgı olduğu belirtmiştir (s. 574). Melodika, ortaöğretim seviyesi öğrencileri tarafından sevilerek kullanılan bir çalgı durumuna gelmektedir.

Görüldüğü gibi son yıllarda melodika çalgısı Türk müzik eğitimi içerisinde bir yer edinmiş ve kullanımı gittikçe artmakta olan bir çalgıdır. Öğrencilerin melodika çalgısına olan ilgileri de bu konuda etkilidir. İki buçuk oktavlık piyano klavyesi görünümünde olan bu

Çalgı ile öğrenciler popüler müziklerden, ders kitaplarındaki müzik eserlerine kadar tüm parçaları rahatlıkla alabilmektedir.

Gdek ve Şahin (2013) okul algıları dersini yürütmekte olan ğretim üyelerine, dersin kapsamı ile ilgili soruların sorulduğu çalışmalarında ğretim elemanlarına okul algıları kullanımı ile ilgili çeşitli sorular yöneltmişlerdir. Bu çalışmaya katılan bir ğretim elemanın, melodika çalgısının günümüzde büyük oranda okul çalgısı olarak kullanılmakta olmasına karşın, müzik eğitimi bölümlerinde henüz bu çalgının ğretimi ile ilgili bir desin olmamasını eleştirdiği görülmektedir (s. 179). Özellikle ilkokul ve ortaokul da öğretmenlerin sıklıkla tercih ettikleri bir çalgının, akademik olarak ğretmen yetiştiren kurumlar tarafından öğretilmemesi düşündürücüdür.

Melodika algısı, popülerliğini ve kullanılirlığını gün geçtikçe arttırsa da halen müzik eğitimi sistemi içerisindeki en önemli kullanım alanına sahip olan çalgı blok flüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Melodika, çok pahalı olamamasına rağmen, yine de ekonomik düzeyi düşük olan okullarda öğrenciler tarafından alınamamaktadır. Bu durum daha yaygın ve daha ucuz olan blok flüt çalgısının kullanımını arttırmaktadır.

Blok flüt çalgısı ekonomikliği, taşıma kolaylığı, ses çıkartma da sağladığı rahatlık vb. nedenlerle uzun yıllar boyunca Türk milli eğitim sistemi içerisinde yer edinmiş ve en yaygın okul çalgısı olarak kullanılmıştır. Eğitici yönüyle toplu olarak öğrenmeye sağladığı yarar bu çalgıyı popüler yapmaktadır. Ses genişliği olarak bakıldığında da özellikle çocukların ses bölgelerine uyum sağlar. Ağız bölgesinde üfleme ve dil kullanımı sayesinde konuşma bozukluklarının giderilmesinde kişiye önemli katkılar sağlamaktadır (nal, 1987, s. 3)

Ülkemizde uzun yıllar boyunca yaygın bir şekilde kullanılan blok flüt, batı müziği sistemi üzerine kurulu bir sistemi bizlere sunar. Bu durum halk müziği ezgilerimizin geleneksel hali ile alınamamasını beraberinde getirmektedir. Öğrenciler halk müziğimizin en önemli unsuru olan koma seslerini bu çalgı ile duyamamakla birlikte, geleneksel tarzdaki parçaları da batı müziği tempore sistemi ile çalmak zorunda kalmaktadır.

Okul algılarının kullanımında ortaöğretim seviyesinde belirlenen sorunları tetkik edilen çalışmada öğretmenlere kullandıkları okul algıları ile ilgili sorular yneltirmişdir. Verilen cevaplar arasında, derslerinde kullandıkları okul algıları hakkında, hiç bir çalgıyı çaldırmak istemediğini, blok flütün çocukların yaşantılarında dinledikleri müzik ile programda çaldıkları şarkılar arasında farklılıklar olduğu ve Batı müziği enstrümanları ile

geleneksel müziklerimizin icrasında karşılaşılan sorunların olduğu cevabı mevcuttur (Karataş & Kılıç, 2007, s. 574). Öğrencilerin özellikle makamsal eserleri çalmaya çalıştıklarında karşılaşılan durumlardan rahatsızlık duyulduğu söylenebilir.

Bu durum öğrencilerde natürel seslere olan yatkınlığı beraberinde getirerek, koma olan sesleri anlamakta ve içselleştirmekte oldukça zorlanmalarına sebep olmaktadır. Blok flütün müzik derslerinde kullanılması, öğretim programını gerçekleştirmekteki rolü, müzik öğretmenlerinin blok flüt ile ilgili görüşleri vb. gibi çok sayıda araştırma vardır. Bu araştırmalar halen güncelliğini korumaktadır.

Okul çalgısı olan blok flütün derste kullanımı ve programa dair gereklilikleri yerine getirmedeki durumun belirlenmesine yönelik hazırlanan çalışmada, blok flütün öğretim programında yer alan geleneksel müziklerimize dair verilen örnekleri yerine getirmede ne ölçüde başarılı olduğu sorusuna çalışmaya katılan öğretmenlerin %75'e yakın oranında çok az ve hiç cevaplarını verdikleri görülmektedir (Önal & Aydoğan, 2014, s. 68). Aynı çalışmada araştırmacılar tarafından elde edilen sonuçlardan en önemlisi ise, blok flütün Batı müziği enstrümanı olduğu, ait olduğu kültüre dair örneklemelerde yeterliliği, ancak THM örneklerinde istenilen sonuçları veremeyeceği ve öğretim programında yer alan amaçları gerçekleştirmede yetersiz bir enstrüman olduğuna vurgu yapılmıştır (s. 74).

Öcal (2014) çalışmasında ortaokul müzik dersinde, hazırlanan öğretim programının uygulanmasında blok flütün bir okul çalgısı olarak yetersiz kaldığına değinmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenler çalgı eğitiminde blokflütün kullanımında sorunlar olduğu, ders kitaplarının da blok flüt için uygun olmadığı ve melodika, org ve Orff çalgılarının alternatif olarak sunulabileceği görüşünü savunmaktadırlar (s. 63).

Türk kültürünün en temel yapı taşlarından biri olan Türk halk müziği, ülkenin müzik öğretiminde ağırlıklı bir şekilde yer almaktadır. Özellikle müzik öğretmenlerinin derslerini yürüttüğü ortaokul ve lise evrelerinin ders müfredatlarında sıklıkla bu konuya değinilip, öğrencilerin makamsal dizileri anlamaları ve uygulayabilmeleri için sıkça örnekler verilmektedir.

2018-2019 eğitim döneminde okutulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı müzik dersi için her seviyeye yönelik kitaplar yayımlanmıştır. Bu ders kitapları ülkenin tüm okullarındaki öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır. Ortaokul ve imam hatip ortaokulları için 7. Sınıf seviyesi için hazırlanan kitabın 1. ünitesi müziği öğreniyorum konusunda 7/8 lik aksak

ölçünün tanımı yapılmış ve konunun daha iyi anlaşılması için Rize yöresine ait hüseyini makamında "Kiremite Su Düştü" isimli türkü örnek olarak verilmiştir.

KİREMİTE SU DÜŞTÜ

Çabuk (Allegro)
(2+2+3)

Türkü
Yöresi: Rize

Ki re mi te su düş tü de E mi ne ev den uç di Za val lı an

6

ne si nin de E tek le ri tu tuş di E tek le ri tu tuş di

Şekil 1. Kiremite Su Düştü. "Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7. Sınıf Müzik Ders Kitabı", MEB, 2019.

Örnek olarak verilen parça Hüseyini makamındadır, ancak bu türküyü makamın donanımı olan iki bemol koma ile çalmak ancak bir Türk müziği çalgısı kullanılarak mümkün olmaktadır. Okullarımızda yaygın olarak kullanılan melodika, blok flüt gibi tampere sistem kullanılan çalgılarla seslendirilmesi için bu örneğe ait koma konulmamış, batı müziği çalgılarına elverişli hale getirilmiştir. Eserin orijinal notası ise şu şekildedir.

TRT . MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 445
İNCELEME TARİHİ : 22 . 6 . 1973

YÖRESİ
RİZE

KİMDEN ALINDIĞI
HASAN SÖZERİ

SÜRE

KİREMİTE SU DÜŞTÜ

DERLEYEN
M . SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
10 . 11 . 1941

NOTAYA ALAN
M . SARISÖZEN

1. Kİ RE Mİ TE SU DÜŞ TÜ DE E Mİ NE EV DEN UŞ Dİ ZA VAL LI AN
2. E Mİ NE GUŞ MU Yİ Dİ DA AŞ Dİ BOY NU DÜŞ Dİ BU FE NA SEV

NE Sİ NİN DE E TEK LE Rİ TU TUŞ Dİ E TEK LE Rİ TU TUŞ Dİ
DA LUK TAN DA YAN Dİ YÜ REK TU TUŞ Dİ YAN Dİ YÜ REK TU TUŞ Dİ

YA Gİ DÜN BA Kİ NO Nİ DE BEL Kİ ÇÖL LE RE OÜŞ Dİ HEF KIZ LAR PAY
BİR SE NE GÖR DÜMSE Nİ DE SEN BEN DE MAY RI DÜŞ DÜN BİR DA HA GÖR

PA YOL OÜ DA BA ĞA E Mİ NE OÜŞ Dİ E Mİ NE BA ĞA DÜŞ Dİ
SEN SE Nİ DA YA ĞA MAK BA ĞA OÜŞ Dİ YA ĞA MAK BA ĞA DÜŞ Dİ

N. Dymal

Şekil 2. Kiremite Su Düştü 2. <http://www.trtnotaarsivi.com/bak-thm.php> sayfasından erişilmiştir.

Rize yöresine ait 10.11.1941 tarihinde Muzaffer SARISÖZEN tarafından derlendiği görülen türkünün TRT nota arşivinde olan notasında Sib 2 olarak adlandırılan iki bemol koma işareti anahtarın yanındaki değiştirici işaret olarak konulmuştur. Okullarımızda yaygın olarak blok flüt, melodika gibi okul çalgıları kullanıldığından, ders kitabına bu türküyü aktarırken bir bemol komayı yazmayarak tempore sistemdeki hali ile Hüseyini makamının çalınması ya da söylenmesi istenmiştir.

Öğretim programının içerisinde geçen Türk Halk Müziği konularının dışında, belirli gün ve haftalarda okullarımızda gerçekleştirilen anma ya da kutlama programlarında da Türk Halk Müziğinin çeşitli örneklerinden yararlanılır. 10 Kasım Atatürk'ü anma günü etkinliklerinde seslendirilecek olan Atatürk'ün sevdiği türküler konserinde, Onsekiz Mart Çanakkale Zaferi ve Çanakkale Şehitlerini Anma haftası kapsamında seslendirilecek olan türkülerin hepsinde komalı sesler mevcuttur. Bu törenlerde seslendirilecek parçaların çalıştırılmasında ve seslendirilmesinde öğretmen tarafından kullanılması gereken bir Türk müziği çalgısına ihtiyaç duyulmaktadır.

Geliştirilen iki bemol komayı çalmaya fırsat verecek olan çalgı ile bu sorunların aşılması planlanmaktadır. Öğrenciler şu anda kullanılmakta olan melodika sistemini de kullanabileceklerdir. Bu durum tonal müzik sisteminin de kullanılmasını sağlayacaktır. Öğretmen ve öğrenciler hem Batı müziğini hem de Türk müziğinde kullanılmakta olan komayı kullanabileceklerdir.

Bu bağlamda; araştırmanın problem cümlesi, “Okul Çalgısı Olarak Türk Müziği Ses Sistemi Uyarlamalı Melodika ve Uygulamadaki Görünümü nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Alt Problemler

Araştırmanın ana problem cümlesini çözmeye yönelik, aşağıda belirtilen alt problemler geliştirilmiştir.

1. Öğretmenlerin müzik derslerindeki Türk müziği uygulamalarına ilişkin görüşleri nasıldır?
2. Türk müziği ses sistemine uygun bir melodika modeli geliştirilebilir mi?
3. Melodika öğretimine yönelik 10 haftalık ders planı nasıl olmalıdır?
4. Deney grubunun melodikaya dair performans son test sonuçları nasıldır?
5. Kontrol grubunun melodikaya dair performans son test sonuçları nasıldır?

6. Deney ve kontrol gruplarının performans sönest sonuçları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın birinci öncelikli amacı, iki bemol komayı çalmaya olanak sağlayan melodika çalgısının, genel müzik eğitiminde Türk müziği öğretimi ile ilgili etkilerinin araştırılmasıdır. Günümüzde okul çalgısı olarak adlandırılan çalgıların hiçbirisi, Türk müziğinin makamsal özelliklerinin geleneksel halleri ile öğretilmesinde kullanılacak durumda değildir. Araştırma sonucunda geliştirilen Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının, Türk müziği öğretiminde kullanılabilecek yeni bir okul çalgısı olması amaçlanmaktadır.

Son yıllarda kullanımı yaygınlaşan melodika çalgısının bilinen durumunun da kullanılmaya devam edebilmesi, hem tonal müzik sisteminin hem de Türk müziğine ait, çalışmanın örneklemeğinde yer alan makamların seslendirilebileceği, ulusal ölçekte kullanılması düşünülen bir okul çalgısı olması amaçlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığınca 2018 yılı için oluşturulan ilkokul - ortaokul müzik dersi öğretim programının özel amaçlarında;

1. His, fikir ve yaşamışlıklarını müzik aracılığıyla anlatmak,
2. Milli ve milletlerarası müzik biçimlerini bilerek diğer kültürlerin örneklerini anlamlandırmasını amaçlamak,
3. Bireysel ve bir arada kaliteli değişik biçimlerde eser seslendirme ve dinleme organizasyonlarında birlikteliği geliştirmek,
4. Ulusal bağlılığımızı sağlamlaştıran ve dünya ile entegrasyonu sağlamamızda yardımcı olan müzik bilinci ve deneyimlerini elde etmeleri maddeleri belirtilmiştir.

Bu özel amaçların tümüne bakıldığında, çalgı öğrenme alanı ile ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Geliştirilen yeni milli ve yerli çalgı ile, bakanlık tarafından belirlenen müzik dersine ait öğretim programı içerisinde bulunan özel amaçların gerçekleşmesinde büyük bir değişimin ve dönüşümün gerçekleşmesi amaçlanmaktadır.

Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının, gerekli düzenlemelerin yapılması ardından, yurt genelindeki tüm Türk çocuklarına ulaştırılarak, ülkemiz nezninde genel müzik eğitimimize kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu sayede, geleneksel müziklerimizin orijinal halleri ile öğrencilere aktararak, yaşadıkları çevrede, büyüdükleri topraklarda

duydukları müzikleri, kendileri yaparak, çalarak öğrenerek, Türk müziği öğretiminde kalıcı bir öğrenmenin sağlanması amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Türk Müziği, Türk kültürünün en önemli unsurlarından biridir. Türk Halk Müziği ise, asırlardan bu yana kendine has çalgıları, yorumlamadaki farklılıkları, milli öğeleri barındıran değerleri ve değişik biçimlerdeki örnekleri ile ulusumuzun tarihsel kökenini yansıtan en önemli yapı taşıdır (Coşkun'dan aktaran Emnalar, 1998, s.1). Anadolu toprakları üzerinde varlığını asırlardan bu yana devam ettiren bu kültürün müzik öğretiminde de yeri oldukça büyüktür. Öğretim programının içerisinde sıklıkla yer verilen bu konu, ulusal müziğimiz ile eğitim müziğini birleştirerek halk kültürü ile olan bağıyı sağlamlaştırır.

Ulusal şarkı dağarcığının okullarda öğretilmesiyle eğitsel müzik öğretimi öğrenciye-öğretmene-halka yabancı kalmaktan kurtulur; halkın yarattığı değerleri temel alan, onları geliştiren çağdaş ulusal bir yörüngeye oturtulmuş olur; ve eğitsel müzik öğretiminin halk müziği temeline dayanması, öteki müzik türlerini de olumlu yönden etkiler; okul müziği ile birlikte, eğlence müziğinin - ordu müziğinin - sanat müziğinin, bütünüyle toplumsal müzik yaşamının sağlıklı gelişmesine daha elverişli bir ortam yaratır (Sun, 1997, s.10).

Sevgi ve Tuğcular (2013) eğitimimizde uluslararası örnekleri anlayabilmemiz ve bunun yanında ulusal müziğimizi uluslararası mecraya analatabilmek için öncelikle kendi kültürümüzü benşimsemek gerekir. Uluslararası sanata ilgi duymak bizim kültürümüzü fark etmemeyi, ulusal sanatla ilgilenmekse evrensel sanat dallarına karşı kendimizi saklı tutmamız anlamına gelmemelidir.

Tonal müzik sistemi müzik eğitiminin temel yapısını oluşturmaktadır. Kendi müziğimiz olan Türk müziğinin sistematik olarak farklılıklarını daha iyi kavramamıza yardımcı olan bu sistemi öğrenmek ve iyi uygulamak Türk müziğinin de daha iyi anlaşılması ve kavranmasını sağlamaktadır. Uluslararası müzik formları ile ilgilenmek, kendi müziğimizde barındırılan farklılıkları anlamlandırmada fayda sağlar. Kültürümüze ait zengin motiflerimizi kuşaklara aktarmada kullanmak büyük bir önem taşımaktadır. (Sevgi & Tuğcular, 2013, s. 1).

Kendi öz müziğimiz olarak kabul edilen Türk müziğimizi geleneksel tarzına uygun bir şekilde öğrenmek ve öğretmek, geliştirilen bu çalgı ile mümkün olabilecektir. Türk Halk Müziğimizin temel yapı taşı olan koma seslerini öğrenciye çalma yolu ile kalıcı bir duyuşsal beceri kazandırılacağı düşünülmektedir. Müziğimizin evrensel boyutlara

ulaşmasında, temel müzik eğitimi gören öğrencilerin müziğimizi tam olarak öğrenmesi ve bunu diğer kuşaklara aktarması büyük önem taşıtmaktadır.

Çalışmanın tamamlanması ile birlikte MEB ile gerekli görüşmeler sağlanarak, tasarlanan çalgının ilk etapta yurdun bütün bölgelerinde görev yapmakta olan müzik öğretmenlerine, daha sonra da öğrencilere ulaştırılması planlanmaktadır.

Bu araştırma, müzik eğitiminin alt öğrenme alanlarından biri olan çalgı öğrenimi ve eğitimi aracılığıyla Türk müziğinin daha kolay ve anlaşılır bir şekilde, etkin bir öğrenmeyi gerçekteşirmesini sağlamak olacaktır. Yapılan literatür taraması sonucunda Türkiye’de böyle bir çalışmanın bulunmaması önem taşıtmakta ve ayrıca alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar/Sayıtlar

- Seçilen yöntemlerin, araştırmada belirlenen amaca ve konuya uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmada edinilen bilgilerin güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.
- Geliştirilen melodika çalgısının Türk müziği ğretiminde kullanılabilir olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmanın çalışma gruplarının oluşturan öğrencilerden alınacak sonuçlar gerçegi yansıtacak nitelikte olup, uzman görüşleri de araştırmaya katkı sağlayacak niteliktedir.
- Çalışma grubunda olan öğrencilerin melodika çalgısı ve Türk müziği eğitimi ile ilgili yeterli alt yapıya sahip olmadıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

- Türk müziği öğretimine ilişkin olarak uygulanacak olan melodika modelinde, değiştirilmiş iki komalık mib koma sesi ile,
- Araştırma dâhilinde belirlenen yirmi kişilik Ankara Mamak ř. P. Er Murat EROğLU ortaokulu öğrencilerden oluşan çalışma grubu ile,
- Araştırmada kullanılan model ve istatistik yöntemlerle,

- Uygulama sürecine yönelik olarak belirlenen; hüseyini, karcığar ve saba makamlarında seçilmiş parçalar ile,
- Uzmanlardan alınan görüşler ile,
- Doktora tezi için ayrılabilen süre ve araştırmacının sağlayabildiği maddi imkânlarla sınırlıdır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Müzik Eğitimi

Ünlü Macar besteci ve müzik eğitimcisi Kodaly'nin de değindiği, bireyin müzik eğitiminin anne karnından değil, annenin dünyaya gelmesinden daha da önce başlaması gerektiği düşüncesi, tüm bireylerin müzik eğitiminden geçmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Kamacıoğlu'ndan aktaran Öz,2001, s. 104).

Ülkemizde müzik eğitimi okul öncesi dönemden üniversite öğrenimi boyunca süren bir periyodu kapsamaktadır. Okul öncesi dönem ile ilkokul evresinde dersleri sınıf öğretmenleri yürütürken, ortaokul ve lise evresinde ise müzik öğretmenleri bu görevi üstlenir. Bireylerin kişisel gelişimleri ve sosyalleşmelerine büyük katkılar sağladığı bilimsel araştırmalar ile de desteklenmektedir. Müzik eğitimi sürecinde, bu süreci yönlendiren öğretmenler eğitiminin bireysel ve sosyal olgunlaşma ile bireyin bilişsel ve duyuşsal açıdan kaydedilen ilerlemelerini de gözlemlemektedirler (Çilden, 2001,s.31).

Uçan (2005) müzik eğitimi, kişinin yaşamışlıklarından yola çıkarak hedeflenen müziksel tutumları kazandırma, kişinin müziksel davranışını yaşamışlıkları ile belirleme, değiştirme, amaçlı olarak geliştirme süreci olarak açıklamıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere tüm bu sürecin bireyin yaşantısı içerisinde ve önceden belirlenen bir program ve amaç çerçevesinde yapılması gerekmektedir.

2.2. Müzik Eğitimi Türleri

Müzik eğitimi belirlenen amaçlar ve hedef kitleye yönelik olarak 3 temel biçimde belirlenebilir. Sistemi, seviyesi, süresi ve geçerliliği hangi durumda olursa olsun müzik eğitimi, kendi çerçevesi içerisinde eksiksiz olarak, yönelik olduğu hedef açısından üç temel biçimde açıklanabilir(Uçan,2005, s.16).

Bu üç ana tür, genel, özengen ve mesleki müzik eğitimidir.

2.2.1. Genel Müzik Eğitimi

Milli Eğitimi Bakanlığı tarafından belirlenen öğretim programı çerçevesinde, ilköğretim ve ortaöğretim eğitimleri boyunca bireylerin müziksel davranışlarındaki değişikliği sağlamaya çalışan eğitimin türü genel müzik eğitimi şeklinde açıklanabilir. Bu eğitimin en önemli amacı, ülkemizde zorunlu eğitim kapsamında öğrenim görmekte olan tüm bireylerin müziksel davranışlarında azami seviyede bir müziksel gelişim ve kültür değişimini sağlamaktır (Uçan, 2005, s. 18).

Ülkemizde ilkokul ve ortaokul seviyelerinde müzik eğitimi zorunlu iken, lise ve yüksek öğretim bölümlerinde seçmeli olarak sunulmaktadır. Genel müzik eğitimi bireylerin müziksel davranışlarını geliştirmeyi hedefler ve kişilerin sosyalleşme seviyeleri ile bilişsel düşünme becerilerini artırır. İlkokul seviyesinde dersleri sınıf öğretmenleri yürütmektedir. Sınıf öğretmenleri öğrenim gördükleri eğitim fakültelerinde bir dönem müzik eğitimi dersi alırlar. Orta öğretim seviyesinde ise dersleri müzik öğretmenleri yürütmektedir.

Öğretmenler derslerini MEB temel eğitim genel müdürlüğü tarafından yayımlanan öğretim programına göre yürütmektedir. En son güncellenmesinin 2018'de yayımlandığı bu öğretim programında ilköğretim ve ortaöğretim sınıflarında her bir sınıf seviyesi için ayrı olarak öğrenme alanları, süreleri, kazanımları ve açıklamaları belirtilmiştir.

Müzik dersi öğretim programının belirlediği amaçlar öğrencilerin;

- Müzik aracılığıyla estetik tarafını kaldırmak,
- His, tasarı ve yaşanmışlıklarını müzik aracılığı ile açıklamalarına olanak vermek,
- Kabiliyetlerinin müzik aracılığıyla gelişmesini sağlamak,
- Milli ve milletlerarası müzik biçimlerini bilerek diğer kültürlerin örneklerini anlamlandırmasını amaçlamak,
- Müzik yoluyla zihinsel maharetlerinin olgunlaşmasına destek olmak,

- Müzik aracılığı ile ferdi ve sosyal bağlantılarını güçlendirmek,
- Müziksel çalışmalarda teknolojik gelişmelerden faydalanmayı sağlamak,
- Bireysel ve bir arada kaliteli değişik biçimlerde eser seslendirme ve dinleme organizasyonlarında birlikteliği geliştirmek,
- Müziksel algılarını ilerletmek,
- Milli marşlarımızı geleneklerimize yaraşır şekilde yorumlanmasına olanak sağlamak,
- Müzik aracılığıyla sevgi, ortaklaşma ve meshuliyet hislerine katkı sağlamak,
- Ulusal bağlılığımızı sağlamlaştıran ve dünya ile uyumumuzu sağlamamızda yardımcı olan müzik bilinci ve deneyimlerini elde etmelerini desteklemek,
- Atatürk'ün müziğimizin kalkınmasına dair belirttiği düşünceleri anlamaktır (MEB,2018).

Belirlenen bu amaçlar doğrultusunda sürdürülen öğretim programında alana özgü beceriler ile, öğrencilerin kendi yaşantıları yoluyla müziksel davranışlarında gelişim göstermesi sağlanmaktadır. Geliştirilmesi planlanan hedefler şu şekildedir.

1. Müziği ayırt edebilme
2. Kendini müzik aracılığı ile anlatabilme
3. Müziği ferdi veya hep birlikte gerçekleştirebilme
4. Müziği geleneksel değerlerimiz ile bütünleşmiş olduğunu kavrama
5. Müzik - vücut uyumu oluşturabilme
6. Müzikle tarihsel gelişim ilişkisini anlayabilme
7. Etkili müzik geliştiricisi olma
8. Müzikle topluluğun oluşturduğu bağlılığın farkında olma
9. Teknolojiden faydalanabilme
10. Tarihsel birikimini ve yelpazesini kalkındırabilme
11. Müziğin diğer bilim dalları ile olan ilişkisini kavrayabilme
12. Müziğin tüm bireyler tarafından öğrenilebileceğini anlama

Görüldüğü gibi amaçlar ve planlanan hedefler incelendiğinde, temel eğitimden ortaöğretim seviyesine kadar genel müzik eğitimi alan bir bireyin müziksel davranışlarında kalıcı bir

değişim oluşturulacaktır. Öğrencilerin bir türe bağlı kalarak gerçekleştirdikleri müziksel etkinliklere olan bağlılıkları da genel müzik eğitiminin çeşitliliği ile doğru orantıdadır. Bu müzik eğitimi, müziğin çok yönlülüğünden ve çeşitli biçimlerinden öğrenciyi haberdar ederek, bireyin müziksel gelişiminde farkındalık yaratmalıdır. Toplumsal olarak gelişmişliğimizi, bir bütün olduğumuzu tüm toplum tarafından bir bütün olarak müziksel kalkınmamızı da genel müzik eğitiminin niceliği ve niteliği belirlemektedir (Uçan, 2005, s. 16; Öz, 2001).

2.2.2. Özengen Müzik Eğitimi

Bireylerin kendi istekleri doğrultusunda herhangi bir müziksel aktiviteye katılma durumları özengen müzik eğitimi olarak açıklanmaktadır. Bu eğitim, düzeyi ve hedef kitlesi ne olursa olsun bireyler için zorunlu değildir. Kişiler bu eğitimlerine kurslar, özel açılan programlar ya da özel dersler ile devam ederler. Müzik sanatının her hangi bir dalı ile amatör düzeyde ancak şevkli ve eğilimli olan bireylere yönelik, bireylerin kendi kişisel müziksel gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan eğitim türü olarak açıklanabilir (Uçan,2005,s.31).

Günümüzde özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının da özengen müzik eğitimine katkılar sağladığı görülmektedir. Belediyelere ait kültür ve sosyal işler müdürlükleri tarafından çeşitli alanlarda müziksel kurslar ücretsiz olarak sunulmaktadır. Bu kurslarda öğrenciler bağlama, piyano, keman, Türk müziği koroları ve bu koroların yaş gruplarına göre sınıflandırılması gibi alanlarda eğitim görmektedirler.

Özellikle küçük yaşlarda alınan müzik eğitiminin, çocuğun kişisel ve sosyal alanlardaki becerilerini geliştirdiğini bilen veliler de çocuklarına Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışan etüt ve kurs merkezlerinde özel dersler aldırabilmektedir. Özellikle küçük yaşlarda müziksel davranış kazanmada diğer eğitim türlerinde olduğu gibi çocukların algı düzeyleri daha anlamlı düzeydedir. Bu yüzden küçük yaş grubuna müzik eğitimi aldırarak isteyen ebeveynler için de bu eğitim türü önemli bir rol alır (Yeşilyaprak'tan aktaran, Karakoç & Şendurur,2015, s. 279).

2.2.3. Mesleki Müzik Eğitimi

Müzik bilimini ve eğitimini gelecekte yapacakları iş (eğitmen, akademisyen, sanatçı vd) olarak belirleyen kişilerin, bu amaca ulaşabilmeleri için profesyonel olarak aldıkları eğitim türü mesleki müzik eğitimi olarak açıklanabilir. Bireyler bu eğitimleri süresince müziğin

çeşitli dallarında uzmanlaşarak müzik bilimini meslek olarak seçmiş olurlar. Fonetik sanatlar içerisinde yer alan müzik, birçok ana dala ayrılır. Bunlar; bestecilik, seslendirme sanatçılığı, yorumlama sanatçılığı, müzik bilimcisi, müzik öğretmenliği, müzik teknolojisi, müzik tarihçiliği (müzikolog), çalgı yapımcılık/onarımcılık, askeri müzik ve dini müzikcilik olarak belirlenebilir.

Tüm bu dallar için yüksek öğretim seviyesinde ilgili birimler faaliyet göstermektedir. Yüksek okul seviyesinde Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri bünyesinde bulunan müzik bölümleri ve bu bölümlerin dâhilinde oluşan ana sanat dalları, Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinin altında konuşturulan Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları mesleki müzik eğitimi veren kurumlardır.

Müzik ile ilgili bir alanı meslek olarak seçen kişi konservatuvarlarda ortaokul seviyesinde müzik eğitimi almaya başlarlar. Lise seviyesinde ise, son yıllarda gittikçe ülkemizin çeşitli bölgelerinde kurulmuş olan güzel sanatlar liseleri yüksek öğrenimin bir önceki adımını oluşturur. Kişinin isteği ve yetenekleri doğrultusunda gelişen eğitim, bağlı olduğu sanat dalının tüm prensiplerini profesyonel bir şekilde yerine getirmek üzere uzmanlaşarak yetkinleşmesini sağlamalıdır (Uçan, 2005, s. 33).

2.3. Müzik Öğretmenliği Programı ve İçeriği

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte yapılan köklü reformlar ve yenilenmelerin bir neticesi olarak 1 Eylül 1924 de Musiki Muallim Mektebi kurulmuş, 1 Kasım 1924 de eğitim öğretime başlamıştır. 1924 yılından günümüze gelene değin öğretim programında sıklıkla güncellenmeler ve yenilikler getirilmiştir. Son olarak 2018 yılında Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından öğretmenlik bölümlerinin öğretim programları değiştirilmiş, müzik öğretmenliği programı da bu bağlamda güncellenerek yeni halini almıştır.

Yeni öğretim programı şu şekildedir;

I. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Eğitim Giriş	2	0	2	3
MB Eğitim Psikolojisi	2	0	2	3
GK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2	3
GK Yabancı Dil 1	2	0	2	3
GK Türk Dili 1	3	0	3	5
GK Bilişim Teknolojileri	3	0	3	5
AE Batı Müziği Teori ve Uygulaması 1	2	2	3	5
AE Piyano Eğitimi 1*	1	0	1	1
AE Ses Eğitimi 1*	1	0	1	1
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 1*	1	0	1	1
Toplam	19	2	20	30

II. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	3
MB Eğitim Felsefesi	2	0	2	3
GK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2	3
GK Yabancı Dil 2	2	0	2	3
GK Türk Dili 2	3	0	3	5
GK Seçmeli 1	2	0	2	3
AE Batı Müziği Teori ve Uygulaması 2	2	2	3	5
AE Piyano Eğitimi 2*	1	0	1	1
AE Ses Eğitimi 2*	1	0	1	1
AE Müzik Kültürü	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 2*	1	0	1	1
Toplam	20	2	21	30

III. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
MB Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2	3
MB Seçmeli 1	2	0	2	4
AE Seçmeli 1	2	0	2	4
AE Müzik Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	3
AE Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 1	1	2	2	3
AE Bağlama Eğitimi 1**	1	0	1	1
AE Çoksesli Koro 1	1	2	2	3
AE Armoni ve Eşlikleme 1	2	0	2	3
AE Batı Müziği Tarihi	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 3*	1	0	1	1
Toplam	18	4	20	30

IV. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Öğretim Teknolojileri	2	0	2	3
MB Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
MB Seçmeli 2	2	0	2	4
GK Seçmeli 2	2	0	2	3
AE Seçmeli 2	2	0	2	4
AE Müzik Öğretimi Programları	2	0	2	3
AE Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 2	1	2	2	2
AE Bağlama Eğitimi 2**	1	0	1	1
AE Çoksesli Koro 2	1	2	2	2
AE Armoni ve Eşlikleme 2	2	0	2	2
AE Türk Müziği Tarihi	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 4*	1	0	1	1
Toplam	20	4	22	30

V. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
MB Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	3
MB Seçmeli 3	2	0	2	4
GK Seçmeli 3	2	0	2	3
AE Seçmeli 3	2	0	2	4
AE Türk Sanat Müziği Teorisi ve Uygulaması 1	1	2	2	3
AE Gitar Eğitimi ve Eşlikleme 1**	1	0	1	1
AE Türk Halk Müziği Korusu 1	1	2	2	4
AE Orkestra - Oda Müziği 1	1	2	2	4
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 5*	1	0	1	1
Toplam	15	6	18	30

VI. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	3
MB Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
MB Seçmeli 4	2	0	2	4
GK Seçmeli 4	2	0	2	3
AE Seçmeli 4	2	0	2	4
AE Türk Sanat Müziği Teorisi ve Uygulaması 2	1	2	2	3
AE Gitar Eğitimi ve Eşlikleme 2**	1	0	1	1
AE Türk Halk Müziği Korusu 2	1	2	2	1
AE Orkestra - Oda Müziği 2	1	2	2	3
AE Okul Müziği Dağarı	2	0	2	3
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 6*	1	0	1	2
Toplam	17	6	20	30

VII. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5	10
MB Okullarda Rehberlik	2	0	2	3
MB Seçmeli 5	2	0	2	4
AE Seçmeli 5	2	0	2	4
AE Orkestra - Oda Müziği 3	1	2	2	3
AE Türk Sanat Müziği Korusu 1	1	2	2	3
AE Orff Çalgıları	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 7*	1	0	1	1
Toplam	13	10	18	30

VIII. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5	10
MB Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2	3
MB Seçmeli 6	2	0	2	4
GK Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
AE Seçmeli 6	2	0	2	4
AE Orkestra - Oda Müziği 4	1	2	2	3
AE Türk Sanat Müziği Korusu 2	1	2	2	3
Toplam	11	12	17	30

Genel Toplam						
	T	U	K	AKTS	SAAT	YÜZDE
MB Meslek Bilgisi	44	12	50	86	56	32
GK Genel Kültür	26	2	27	42	28	17
AE Alan Eğitimi	63	32	79	112	95	51
Toplam	133	46	156	240	179	100

Şekil 3. Müzik öğretmenliği lisans programı, YÖK, 2018, <http://gef-guzelsanatlar-muzik.gazi.edu.tr/posts/view/title/ogretim-programi-58192> sayfasından erişilmiştir.

Görüldüğü gibi sekiz yarıyıldan oluşan öğretim programında dersler, meslek bilgisi, alan eğitimi ve genel kültür dersleri olmak üzere üç'e ayrılmıştır. Meslek bilgisi dersleri müzik

öğretmeni profilinin kazanması gereken eğitim bilimleri ile formasyon derslerini, genel kültür dersleri yüksek öğretim kurumlarında lisans seviyesinde tüm öğrencilerin alması zorunlu olan Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi, Türk dili, yabancı dil ve bilişim teknolojileri gibi dersleri, alan eğitiminde ise müzik öğretmeninin kazanması gereken müzik alanı ile ilgili dersleri içermektedir.

Meslek bilgisi dersleri tüm eğitim fakültelerinde ortak olarak yürütülmektedir. Bu dersler;

- Eğitime Giriş
- Eğitim Psikolojisi
- Eğitim Sosyolojisi
- Eğitim Felsefesi
- Türk Eğitim Tarihi
- Öğretim İlke ve Yöntemleri
- Öğretim Teknolojileri
- Eğitimde Araştırma Yöntemleri
- Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi
- Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
- Eğitimde Ahlak ve Etik
- Sınıf Yönetimi
- Öğretmenlik Uygulaması
- Okullarda Rehberlik
- Özel Eğitim ve Kaynaştırma

Öğretmen kimliği oluşturma açısından oldukça önemli olan bu derslerin yanında öğrenciler, seçmeli olarak altı dönem boyunca birer alan bilgisi dersi seçmek zorundadırlar. Eğitimle ilgili olan bu dersler çeşitli formatlarda oluşmaktadır. Bu dersler, öğrenme yöntem ve tekniklerine dayalı çeşitli formatlarda biçimlenen dersler, psikolojinin çocukluk dönemde eğitim üzerindeki etkileri, davranış bozuklukları, hukuk, müze, antropolojiye dayalı eğitim, tarih ve öğrencilerin ebeveynlerinin gelişimi için tasarlanan derslerden oluşmaktadır.

Öğretmen yetiştirme ana kaynağı olan eğitim fakültelerinde meslek kimliği oluşturmak için formasyon derslerinin sayıları arttırılmış, ayrıca öğrencilere zorunlu olan derslerinin yanında seçmeli ders havuzu da oluşturularak öğrencilerin yoğunlaşmak istedikleri alanlarla ilgili dersler seçmeli hale getirilmiştir.

Tüm insanlar için asgari düzeyde olması gereken genel bir kültür oluşturmaya amaçlayan dersler içerisinde, Türk dili, yabancı dil ve Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi dersleri ilk yıl iki dönem olarak okutulması zorunlu derslerdir. Bu derslere ek olarak bilişim teknolojileri dersi ile topluma hizmet uygulamaları dersleri birer dönem zorunlu olarak okutulur. Öğrenciler ayrıca dört dönem boyunca birer ders olacak şekilde seçmeli olarak genel kültür derslerinden seçmekle yükümlüdürler. Bu dersler, sağlık, felsefe, ekonomi, demokrasi, sanat, kariyer, medya, estetik ve coğrafya ana başlıkları altında konuşlanan derslerden oluşmaktadır.

Alan eğitimi bir öğretmenin mesleki gelişimi ve alanla ilgili çalışmaları sergileyebilmesi için oldukça önem taşımaktadır. Müzik öğretmenliği programı öğretim programının paralelinde incelenen öğrenme alanları ile ilgili ana öğrenme alanları ön plana çıkmaktadır. Bunlar; çalgı eğitimi, ses eğitimi, kuram eğitimi ve özel öğretim yöntemleridir.

2.3.1. Çalgı Eğitimi

Çalgı eğitimi, öğretim programı belirlenen amaçlar doğrultusunda ilerleyen, bire bir eğitim yaklaşımı esas alınmış, öğrencinin bireysel farklılıklarına göre değişen çalgı eğitimi süreci olarak açıklanabilir. Çalgı çalma süreci, çalgının kullanımı için lazım olan maharetlerin eksiksiz olarak, planlı ve programlı biçimde büyük bir emek ve uğraş sonucunda, bireyler tarafından sağlanması olarak açıklanabilir (Çoban, 2001, s. 116).

Müzik eğitiminin en önemli unsurlarından biri olan çalgı eğitimi, bireylerin kendilerini daha iyi tanımlayabilmesi, kabiliyetlerini geliştirebilmesi ve bireysel gelişiminin sosyal olarak da geliştirebilmesi açısından önemli bir eğitimidir (Uslu'dan aktaran Çakırer & Kınık, 2014, s. 73)

Müzik öğretmenliği öğretim programı incelendiğinde çalgı öğrenme ve eğitimi boyutu kişisel çalgı eğitimi (ana çalgı), piyano, bağlama, gitar ve Orff çalgılarından oluşturulmuştur. Programın en önemli çalgı eğitimi boyutu bireysel çalgı eğitimidir. Toplam yedi dönem boyunca süren bu ders sonucunda, öğrencinin ana çalgısı olarak kabul edilecek bir çalgı ile müzik öğretmeni gerekliliklerini yerine getirmesi beklenmektedir.

Okullarda bireysel çalgı öğretiminde kullanılacak çalgılar, akordeon, bağlama, yan flüt, gitar, kabak kemane, keman, kanun, kaval, mey, klarinet, ney, piyano, şan, kontrabas, tambur, tar, uda, üç telli kemençe, viyola ve viyolonsel olarak belirtilmiştir (YÖK, 2018).

Bu algıların içerisinde olmayan ancak öğrencinin daha önceki yaşantısında öğrenmiş olduğu çalgıyı da program dâhilinde devam etmesi mümkün kılınmaktadır.

Lisans ğretmen programlarının güncellenmesi ile müzik eğitimi ABD'da bireysel çalgı dersi ile ilgili, öğrencilerin algıları ile ilgili teknik becerileri geliştirmek için etütler, önemli Türk ve evrensel bestecilere ait eserlerin örneklendirilmesi ve öğrenilmekte olan enstrümana ait ulusal ve uluslararası kaynakların öğrenilmesi ile öğretilmesini kapsadığı görülmektedir (YK, s. 80).

Bireysel algı eğitimlerinin yanında eğitimlerinin ilk iki döneminde öğrenciler piyano dersini de almakla yükümlüdür. YK' n 2018 yılında yayımladığı ğretim programı ders içeriklerinde, piyano eğitimi 1 dersi ile ilgili, çalgıyı tanıma, çalgının yararlanıldığı alanlar ve piyano edebiyatı hakkında bilgi sahibi olma, parmakların piyano klavyesindeki pozisyonlarını belirleme, piyano nota yazımında kullanılan anahtarları (sol, fa) anlamaya ve geliştirmeye yönelik çalışmalar ve başlangıç ile orta seviyeleri kapsayan bir piyano eğitimi metodu yardımı ile öğrencilerin düzeyine yönelik çalışmaların çalışılması bilgileri yer almaktadır.

Aynı dersin devamı olan piyano eğitimi 2 ile ilgili olarak da, majör ve minör tonalitelerinde bir sekizli dizi oluşturmadan dört sekizli oktav oluşturma, kadans, stacato, tenuto gibi alım biilerinin öğrenilmesi, fiziksel olarak piyano almayı kolaylaştıracak çalışmaların yapılması, okul şarkı dağarcığı ile ilgili örneklerin seslendirilmesi ve müzikal kimliği oluşturmaya yönelik çalışmalar yapmak olarak açıklanmıştır.

Müzik ğretmeni yetiştiren kurumlarda piyano dersi iki dönem olarak planlanmış ve yeterli görülmüştür. Öğretmenin alan ile ilgili çalışmalarında piyano ile ilgili temel becerileri ve yeterliliği kazanmış olması düşünülmüştür.

Bir eğitim çalgısı olarak piyano, müzik öğretmeninin sınıf içerisinde başvuracağı çalgılardan biridir. Lisans programında piyano literatüründen çok seçkin eserler öğrenciler tarafından icra edilmektedir. Okul müziğinin ihtiyaçlarını karşılaması bakımından bu eserler ve ğretimi ile ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Eğitim müziği dağarını öğrencilere aktarmada fonksiyonel bir piyano çalma becerisine sahip olmak gereklidir. alıcı her ne kadar dünya litaratrnden seçkin örnekler seslendirebilse de, eğitim müziği ğretimi ve aktarımı farklı bir çalma becerisi gerektirir. Öğretmen tarafından daha işlevsel bir piyano alım tekniğinin öğrenilmesi, sınıflarında eğitim ğretim faaliyetlerinde daha etkin bir beceriyi beraberinde getirir. Bir okul şarkısına ya da örnek bir ezgiye deşifre

olarak anında uyum sağlayabilme, görülen notanın farklı tonlara çevrilerek çalabilme, düşünmeden doğaç yapabilme, okul öğrencileri tarafından oluşturulan koro ya da öğrenci çalgı topluluklarına piyano ile eşlik etme bir müzik öğretmenin kazanması gereken temel becerilerdendir (Tecimer, 2005, s. 149).

Bireysel çalgı eğitiminin yanında piyano eğitimini de tamamlayan öğrenciler iki dönem bağlama eğitimi dersi alırlar. Bağlama eğitimi 1 dersi için, çalgı ile ilgili öğrenilmesi gerekenler, öğretmenlik iş hayatında bağlamanın önemi, çalgının ses ayarlamalarının öğrenimi, çalgıyı çalmada ana hususlar, pozisyonlar, ellerin bağlama klavyesi üzerindeki konumları, makamsal dizi örneklendirmeleri, çeşitli usüllerde örnekler verilmesi ve tellerden doğru bir şekilde yararlanma açıklamalarına yer verilmiştir.

Aynı dersin ikinci dönemine ait bağlama 2 dersi için, çalgının değişik karar seslerde kullanımına yönelik örneklerin verilmesi, çalgıda üst düzey becerileri kazanmaya yönelik çalışmalar, tezene ile değişik çalma tekniklerinin öğrenilmesi, çok zamanlı usüllerde örnekler seslendirebilme, yurdumuzun farklı bölgelerine has tavırda yapılan çalışmalar ve bu tavırlara yönelik olarak öğrencinin eğitim müziği dağarcığına yapılacak katkılar açıklamalarına yer verilmiştir.

Geleneksel Türk Halk müziğimizin en temel çalgısı olan bağlama, ülkemizde kullanılan en yaygın çalgılardan biridir. Anadolu coğrafyasının tüm bölgelerinde kullanılır ve geleneksel müziğimizin icrasında büyük bir öneme sahiptir. Bugün Anadolu'da nereye gidersek gidelim bağlamaya ulaşmak mümkün olmaktadır. Geleneksel çalgılar içerisinde kullanımı en fazla olan çalgıların başında bağlama gelmektedir. Sadece elin kullanılmasıyla çalınan "şelpe" adı verilen bir çalma biçimi ve "tezene" ile çalma biçimi olmak üzere iki tür çalınabilir. Çalmaya uygunluk ve bağlama edebiyatının örnekleri genellikle tezeneli çalma daha ağırlık vermiştir. Her yöremize özgü ve eserlere özgü değişik üslublarda örnekler bağlama ile icra edilebilir. Uzun sap bağlamalar Anadolu'da daha tercih edilen bağlama çeşitidir (Kınık'dan aktaran Algi, 2013, s. 40).

Çalgı öğretiminde en önemli unsur planlı, programlı bir öğretimin gerçekleşmesidir. Meşk usulü ile öğretime devam edilen bağlama eğitiminde yazılı kaynak ya da metodoloji maalesef çok geç bir dönemde gerçekleşmiştir. Batı müziği diyerek adlandırdığımız özellikle Avrupa'da kullanılmakta olan enstrümanlar için, tarihsel açıdan çok önceleri planlı programlı çalgı çalma becerileri gerçekleştirebilmek adına metotlar yazılmıştır. Ülkemizde ise icraya yönelik üst seviyede sanatçılar yetiştirip çok iyi seviyelerde örnekler

verilebilmesine rağmen, bağlamanın planlı ve programlı öğretilmesine yönelik metot çalışmalarının çok geç zamanlarda başladığı görülmektedir (Yener, 2003,s.1).

Öğrenciler ayrıca öğrendikleri bağlama eğitimlerini, THM teori ve uygulaması, TSM teori ve uygulaması, Türk Halk Müziği koro ve Türk Sanat müziği koro derslerinde de kullanabilmektedirler. Ana çalgı, piyano ve bağlama çalgılarını ders olarak alan müzik öğretmenleri adayları iki ders döneminde de gitar eğitimi alırlar. Gitar, ekonomik oluşu ve ulaşılabilir olması sebepleri ile müzik öğretmeni için kullanışlı bir çalgıdır. Ayrıca tüm sınıf düzeylerindeki şarkılara da eşlik ederek öğrenimi kolaylaştırması tercih edilen bir çalgı konumuna gelmiştir.

Bağlama eğitimi ve öğretiminde karşılaşılan sorunların birçoğunu gitar eğitimi ve öğretimi için de söylemek mümkündür. Metot eksikliği, eğitim öğretimin planlı gerçekleşmesini sağlayacak bir model ve gitar çalgısının eğitim müziği çerçevesinde kullanılacak bir repertuarın eksikliği ön plana çıkmaktadır (Tarman'dan aktaran Yöndem & Erim, 2007, s. 93). Gitar enstrümanı bir eğitim çalgısı olarak, okullarda öğrencilere eşlikleme yaparak şarkı söyletilebilecek, gitar toplulukları ile öğrencilere çalma becerileri kazandırmayı sağlayacak yönü ile genel müzik eğitiminde, amatör olarak kendini geliştirmek isteyen, gitar ile sesine eşlik edip şarkı söylemek isteyen ya da klasik anlamda eserleri yorumlamak isteyen kişilerce özengen müzik eğitiminde, meslek olarak gitar çalgısına ait tüm disiplinleri edinerek profesyonelce bu çalgıyı çalmaya kenidini adayanlar için se mesleki müzik eğitimi olmak üzere tüm çeşitlemelerde aktif olarak kullanılan ender çalgılardan biridir.

Bireysel çalgı (ana çalgı), piyano, bağlama ve gitar derslerine ek olarak son olarak Orff çalgıları dersi bir dönem zorunlu ders olarak okutulmaktadır. Orff öğretisi özellikle okul öncesi ve ortaöğretim evresindeki öğrenciler için etkili bir öğretim yöntemi sağlamaktadır. Çalgıların erişilebilir ve öğrenciler tarafından da tasarlanıyor olması, Orff öğretimini popüler ve etkili kılmaktadır.

Orff öğretisi eğitimde müziksel davranışları geliştirme aşamasında farklı bir yaklaşımı bizlere sunar. Müziğin dans ile uyumu ve vucut hareketleri, bir bütün olarak görülür. Öğrenciler vucut hareketleri ile dans ederken vurmali çalgılar ile onlara eşlik edilir (Çevik,2007, s.97). Müzik eğitimi içerisine giren ritim ögesi, öğrencilerin katılımını arttırarak, etkili bir öğrenme gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda dans eden öğrenciler, eğlenerek öğrenirler.

Sesin kullanımı insanlık için en doğal enstrüman kullanımı anlamına gelmektedir. Bu kimi zaman bir şarkıyı mırıldanmak kimi zaman ise bir ezgiye eşlik etmektir. Çocuklar için de şarkı söylemek taklit yapmaya oyun oynamaya benzer. Küçüklerin oynadıkları oyunlar esnasında şarkı söylemeleri ve oyunlarına müzik ile eşlik etmeleri onların içsel dünyalarında müziğin ne kadar önemli bir yere sahip olduklarını göstermektedir. Orff yaklaşımı da çocuğun bu oyun düzeninde göstermekte olduğu müzik etkinliklerine ritim eşlikleri ile katılır. Bu çalışmaların toplu olarak tüm çocuklara dağıtılan vurmalı çalgılar ile yapılması, çocuğun kendini müziğe kaptırarak bireysel gelişimine katkılar sağlamakla beraber sosyal gelişimine de olumlu yansır.

Orff çalgıları için bir sınırlama yapmak gerekirse, bir tarafı açık ve sesin tınlamasını sağlayan çelik üçgen, herhangi bir boy zil, yaş gruplarına göre sınıflandırılan tef, küçük timpaniler, kastanyet, değişik boylarda ksilofon, ritim çubukları ve tınlama çeşitlerine göre metelefonlar olarak sınırlandırılabilir. Bu çalgılar tüm çocuklar tarafından rahatça çalınabilir. Bu nedenle de öğrenme süreci daha verimli ve etkili bir şekilde gerçekleşmektedir. Orff çalışmaları ile ortaya çıkan müzik çalışmaları çocuğun ortaya koyduğu doğal devinimlerden ve iç müziğinden başlaması, başladığı bu oyundan keyif alarak çocuğun ifade yeteneklerini geliştirme olanaklarını sağlaması onu doğal öğrenme sürecine olabildiğince yaklaştırmaktadır (Eren & Deniz & Düzkantar, 2013, s. 1866).

Yüksek Öğretim Kurumu tarafından yayımlanan öğretim programı neticesinde, müzik öğretmeni adayları, ana çalgılarında uzmanlaşarak çalgı eğitimi boyutunu en iyi şekilde yerine getirmeye çalışırlar. İleri düzeyde çalgısını kullanan öğretmen, bu çalgısının yanında piyano, bağlama, gitar ve Orff çalgılarını da öğrenerek müzik eğitimi gerçekleştirmede büyük bir katkı sağlamaktadır.

2.3.2. Ses Eğitimi

Müzik öğretmenliği lisans öğretim programında ses eğitimi iki farklı şekilde çıkmaktadır. Bunlardan birincisi bireysel olarak yapılan ses eğitimi, ikinci olarak ise toplu olarak gerçekleştirilen koro eğitimleridir.

Ses eğitimi dersi iki dönem boyunca devam eder ve ses eğitimi 1-2 olarak ikiye ayrılır. İlk dönem ki dersin açıklaması, sesin meydana gelişi, ilerleme süreci ve sesin müzik eğitiminde kullanımı, insan vücudunda sesin oluşumunu sağlayan organların incelenmesi, bilişsel olarak şarkı seslendirmeye hazırlık, esneme çalışmaları, sağlıklı nefes almaya

yönelik çalışmalar, ses oluşumunun doğru tınlama bölgelerinde olmasını sağlamaya dönük çalışmalar, eğitim müziği repertuvarından faydalanarak sesli ve sessiz harfleri doğru etkili biçimde seslendirebilme çalışmaları, register bölgelerini tanıyarak doğru ton devinimlerinin sağlanmasına yönelik çalışmalar, sesin doğru ve etkin kullanımı için zorunlu müziksel duyarlılığı kademeli olarak geliştirmeyi amaçlamak olarak tanımlanmıştır.

Sesin kullanımı müzik öğretmeni açısından oldukça öneme sahiptir. Her insanın sesi birer çalgı olarak kullanılabilir. Öğrenme alanlarının başında gelen söyleme alanını daha etkili ve verimli kullanabilmek için ses eğitiminin geliştirilmesi ayrıca önem kazanmaktadır. İnsanoğlu doğuştan gelen bazı ses özellikleri ile dünyaya gelir. Bu ses özellikleri kişiden kişiye farklılıklar gösterir ve herkesin güzel bir sese sahip olma ihtimali yoktur. Ancak eğitilebilen bir ses ya da eğitim almış bir ses herkesçe beğenilebilecek bir sese dönüşebilir. Sesin kullanımı ayrıca müzik öğretmeni açısından ayrı bir öneme sahiptir. Öğretmen kendi sesini bir enstrüman gibi kullanmakta son derece iyi noktalara gelmelidir. Öğretmen program dâhilinde gerçekleştirdiği müzik dersinde, kazanımları tam olarak sağlamada sesinden en yüksek derecede yardımı alır. Ses öğretmenin vazgeçilmez unsurudur (Öztürk, 2003, s. 80).

Okul müziğinde en önemli unsuru şarkılar, marşlar, türküler gibi ses kullanarak gerçekleştirebileceğimiz etkinlikler oluşturur. Bu etkinliklerde öğrencinin sesini geliştirmek ve ona doğru ses kullanmasını öğretmek gerekir. İyi bir ses eğitimi olan öğretmen, öğrencilerine de sesin kullanımı hakkında doğru ve etkili bir yönlendirme yapabilir.

Ses eğitimi 2 dersinin açıklaması ise, ses unsurunu konuşma esnasında ve eser seslendirirken etkin bir şekilde sıradan bir hale dönüştürmeye yönelik alıştırma, kişisel farklılıkları bulunan öğrencilerin bu özellikleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen çalışmalar, seslendirilecek çalışmanın form ve analizini gerçekleştirmeye yönelik alıştırma, öğrencilerin ses sınırlarını genişletmeye yönelik alıştırma, müziksel cümle oluşturmaya yönelik alıştırma, temel müzik yazı ve öğelerinin ifade edilmesine yönelik alıştırma, milli ve milletlerarası eser örneklerinde oluşan repertuvarkazandırmaya yönelik çalışmalar ve eserlerin yorum özellikleri üzerine yapılan çalışmalar olarak açıklanmıştır.

İlk ders incelendiğinde sesin oluşumu, kullanımı gibi daha temel konulardan bahsedilirken, ikinci derste ise sesin kullanımına yönelik daha artistik çalışmalar ile öğrencilerin bireysel ses özellikleri göz önünde bulundurularak bu yönde çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Toplu olarak gerçekleştirilen koro eğitim dersleri ise, çok sesli koro 1-2, THM koro 1, THM koro 2, TSM koro 1 ve TSM koro 2 dir. Bu dersler ikişer dönem boyunca devam ederler. Çok sesli koro 1 dersinin programdaki açıklaması, destde ses eğitimi amaçlarına yönelik kişiyi bilişsel anlamda hazırlama, sağlıklı ve doğru birşekilde nefes alma yöntemlerinin alışkanlık olarak belirlenmesini sağlama, sesin oluşumunda farkındalık yaratarak anlamlı ses üretebilme farkındalığı yaratma, öğrencilerin ses sınırlarını fark ederek geliştirilmesine imkan tanıma, birlikte söylemenin gerektirdiği asgari koşulların sağlanabilmesi, öğrencilerin ses özelliklerinden yola çıkılarak oluşturulacak olan grupların birbirleri ile uyum halinde seslendirme yapmalarına olanak sağlamak, her bir ses grubu üzerinde ayrıca çalışmalar yaparak doğru tınıyı üretebilmek, seviye farklılıklarına göre belirlenen koro parçalarının seslendirilmesi, birlikte söyleme disiplini elde etmeye yönelik alıştırma, koro şefi ile olan ilişkinin üst seviyeye çıkartılmasına yönelik çalışmalar, öğrencilerin düzeylerine uygun ulusal-uluslararası örneklerden oluşan bir repertuvar oluşturabilme şeklinde açıklanmıştır.

Görüldüğü gibi iki ders döneminde temel koro kültürü kazandırmaya yönelik çalışmalar, sesin kullanımı, ses gruplarının belirlenmesi, koro şef uyumu ve çeşitli çok sesli koro müziği örneklerine yer verilmiştir.

Çok sesli koro 2 dersinin açıklamasında ise, esnetme çalışmaları ile ses oluşumunu desteklemeye yönelik alıştırma, değişik devinimsel hareketlerle sesin üretilmesi ve topluluk halinde sesin bir bütün olarak yer almasını sağlamak, bireylerin ses sınırlarını geliştirmeye yönelik çalışmalar, eserleri yorumlamada müziksel ifade yöntemlerinin farkındalığına yönelik alıştırma, bütün grupların şef ile olan ilişkisini belirlemeyi içeren çalışmalar, topluluğun yönetici ile entegresini geliştirme çalışmaları, topluluğun seviyesine göre etkinlik hazırlama çalışmaları, topluluğa uygun koro müziği repertuvarından seçkin eserlerin olduğu bir seçki oluşturmaya yönelik alıştırma ve öğretmenlik yapılacak seviyeye uygun programlarda belirlenen uygulamalı koro etkinlikleri çalışmaları olarak açıklanmıştır.

İkinci dönemde daha çok ses bütünlüğü ve tını üzerinde durulmuş, ses sınırlarının netleştirilmesi sağlanmış ve müzik öğretmenliği gereklerine uygun okullarda uygulanabilecek koro etkinliklerine yer verilmiştir.

Bir koronun oluşturulmasında sayı dengelerinin kabuledilebilir seviyelerde olması önemli bir unsurdur. Aynı şekilde ses türleri ve kapasite durumlarında eserleri doğru tınlatma açısından dengeli bir biçimde oluşturulmalıdır. Koro tüm bu dengelerle eserleri yorumlayan, sergilediği performanslarla kişilerin sanat geçmiş ve geleceklerine olumlu anlamlar yükleyen topluluklardır. Koro eğitimi toplulukta yer alan tüm fertlere, kendi yaşamışlıklarıyla belirli bir hedef ve amaç doğrultusunda geliştirme ve dönüşüme olanak sağlama süreci olarak adlandırılabilir (Çevik, 1999; Uçan, 2005; Kaya, 2014).

Okul ortamında koro etkinliklerini istenilen seviyelerde gerçekleştiren bir müzik öğretmeni, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine de olabildiğince fayda sağlayacaktır. Birlikte bir etkinlikte yer alan öğrenciler yeni arkadaşlar kurarak, okul içerisindeki sosyal kimlik gelişimini büyütür. Ayrıca koroda olmak öğrencinin özgüven gelişimini destekleyerek, diğer derslerinde olan başarılarını arttırmalarına sebep olur.

Türk Halk Müziği koro dersinin açıklamasında, sağlıklı ve doğru bir şekilde nefes alma ve üretme, bireysel farklılıkları olan öğrencilerin ses sınırlarını geliştirerek doğru ses üretmeye yönelik çalışmalar, Türk müziğinin geleneksel ses düzeni üzerinden ses üretme çalışmaları, toplu seslendirmede ana unsurları kavrama çalışmaları, yöresel farklılıkların eserler üzerinden örneklendirilmesi, halk müziği repertuvarına ait seçkin örneklerden oluşan bir seçki düzenleme şeklinde açıklanmıştır.

Dersin ilk yarısında sesin kullanımı, Türk müziği ses sistemi ve koro kültürü oluşturmaya yönelik çalışmalar yapıldığı gözlemlenmektedir. Türk müzik kültürünün en önemli unsurlarından olan Halk Müziğimiz, kapsadığı geniş coğrafi konum ile hem müzik öğretmenin hem de görev yapacağı coğrafyada büyük bir önem teşkil etmektedir. Öğretmen Türk Halk Müziğinin örneklerinden faydalananarak, çalıştığı ortamda koro kültürünü ve halk müziği kültürünü yaşatacak ve geliştirebilecektir.

Türk Halk Müziği koro dersinin ikinci yarısında ise; ses oluşumunu kuvvetlendirmeye ilişkin alıştırmalar, sesin değişik dinamiklerine değinme, toplu olarak seslendirme çalışmalarında sesin bir bütün olarak geliştirilmesine yönelik alıştırmalar, ses grupları arasında ses bölgelerini geliştirmeye yönelik alıştırmalar, eserlerin müziksel hassasiyetlerine yönelik seslendirme alıştırmaları, şef ile olan dengeli ve sağlıklı iletişim becerilerini geliştirme çalışmaları, ulusumuzda değişik bölgelerden farklı biçimlerde eser örneklendirmelerinden oluşturulmuş bir repertuvar oluşturulmasına ilişkin çalışmalar şeklinde açıklanmıştır.

Dersin ikinci yarısında tını, toplu icra, bilinçli bir Halk Müziği dinleyicisi oluşturma ve ülkemizdeki farklı yöre, form, usul ve makamlara yönelik repertuvar oluşturma çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Toplu olarak icra kültürünü geliştirmeye yönelik diğer bir ders ise, Türk Sanat Müziği koro 1 ve 2 dersleridir. Bu derslerin açıklamalarında, sağlıklı bir nefes almaya ve sesin üretilmesine yönelik alıştırma, sesin doğru bir ton oluşturulmasında kullanımı ile ilgili çalışmalar, birlikte söylemeye yönelik çalışmalar, TSM geleneksel ses sisteminin uygulamalarına ilişkin çalışmalar, şef ile iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar ve TSM repertuvarının seçkin örneklerinden oluşan bir seçki oluşturmaya yönelik çalışmalar olarak açıklanmıştır.

Görüldüğü gibi dersin açıklamaları ve kazanımları incelendiğinde Türk Sanat Müziği ses sistemi, toplu eser icra etmeye yönelik temel davranışlar, sanat müziği eserlerinden oluşan bir repertuvar oluşturulması konuları üzerinde durularak, öğrencinin Türk Sanat Müziği ile ilgili bilgi ve birikiminin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Ses, insanın çalgı olarak kullanabileceği en doğal yetisidir. Sesin kullanımını geliştirmeye yönelik uygulanan tüm bu dersler, müzik öğretmeni yetiştiren kurumların en temel dersleri arasında gelmektedir. Sesini verimli ve etkili bir biçimde kullanan öğretmen, genel müzik eğitiminin temel yapısını oluşturmada öğrenciler ile bir bütün oluşturur.

2.3.3. Kuram Eğitimi

Düzenli olarak belirlenen olayları anlatan bilimin ana unsurlarına dayanan yasalar ve teori kuram olarak adlandırılır. Sistemli bir şekilde bulguların elde edilmesi ve bu bulguları nasıl edinildiğine dair kanıtlar ışığında açıklayan sürekli gelişim ve değişim gösteren bilgiler bütünüdür (TDK; Taşkın, 2006, s. 36).

Öğretim programı incelendiğinde sekiz yarıyılın tamamında alan eğitimi dersleri arasında kuram(teori) derleri yer almaktadır. Bu dersler;

- Batı Müziği Teorisi ve Uygulaması 1 ve 2
- Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 1-2
- Armoni ve Eşikleme 1-2
- Türk Sanat Müziği Teorisi ve Uygulaması 1-2

Bu derslerin teori kısımlarında nazari bilgiler, uygulama kısımlarında ise icraya yönelik uygulamalar yapılmaktadır. Bu uygulamalar teoride öğrenilen bilgi ve becerilerin, işlevsel olarak da kullanılabileceği alanlara değinerek kalıcı hale getirmektedir.

Batı müziği teorisi ve uygulama dersinin birinci yarısı, temel müzik yazı ve öğelerinin oluşturulması, interval ve notaların birlikte tınlaması ile oluşan akorların belirlenmesi, akorların değişik biçimlerinin adlandırmalarının açıklanması, müzik yazı ve işaretlerinin öğrenilmesine yönelik çalışmalar, tek sesli eserleri seslendirme ve dikte etmeye yönelik çalışmalar yapma olarak açıklanmıştır.

İkinci yarı döneminde ise ders, müzik biçimlerinin açıklanması, akorların dönüştürülerek oluşturulması, değişik tonlarda eser seslendirebilme, sib majör, sol minör, re majör ve si minör tonlarında eser seslendirebilme ve dikte edebilme konularını içermektedir.

Ders batı müziği temel yazı ve öğelerinin öğrenilmesi ile müzik yazısının okunması ve yazılması (dikte) üzerine tasarlanmıştır. Türk müziğinin de yazımında ve okunmasında da evrensel dil olan tonal sistem kullanıldığı düşünüldüğünde, dersin diğer dönemlerde gelecek olan kuram derslerini de bir temel oluşturduğu düşünülebilir.

Türk halk müziği teorisi ve uygulaması dersinin açıklaması ise şu şekilde verilmiştir; halk müziğinin ana unsurlarını anlamlandırma, THM'nin tanımı ve meydana geliş süreci, geleneksel yaşantımızda halk müziğinin önemi, THM ana kavramları ve usüller, THM geleneksel ses sistemi ve aralık kavramı, makam dizilerin oluşturma ve bu dizilerde bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak seslendirme ve dikte yapmaya yönelik çalışmalar.

Dersin ilk döneminde, Türk halk müziğinin temel öğeleri ve kavramlar üzerine durduğu görülmektedir. Aynı zamanda teori olarak da ses sistemi ile geleneksel tarzda deşifre solfej ve dikte çalışmaları yapılmaktadır.

Türk halk müziği teorisi ve uygulaması dersinin ikinci yarısı, ülkemizde kullanılan THM enstrümanları, farklı bölgelerimizde icra edilen tavırlar, form ve biçim özellikleri, değişik makamlarda seviye farklılıkları gözönünde bulundurularak söyleme ve dikte etme çalışmaları şeklinde açıklanmıştır. Bu yarıda ise daha çok uygulamaya yönelik çalışmalar gözlemlenmektedir. Müzik öğretmenin kazanması gereken geleneksel tarzda icra ve söyleme yeterlilikleri kazandırılmak hedeflenmiştir.

Armoni ve eşikleme dersi öğretim programında şu şekilde açıklanmıştır; dizilerin oluşturulması ile oluşan majör-minör dizilerin açıklanması, seslerin çevrimleri ve akorlar, dört sesli akorların birbirleri ile olan bağlanma biçimleri, piyano çalgısı ile akorların bağlanması, ezgilere armonik analiz oluşturma ve ezgilerin akorlar yardımı ile eşiklenmesini sağlama şeklindedir.

“Armoni bir sanat ve bilimdir. Seslerin bir arada, aile halinde kullanılmasından meydana gelen, uygulamaların nasıl kurulacaklarını, birbirlerine nasıl bağlanacaklarını, taşıdığı değerleri, görevlerini ve çeşitlerini öğretir. Armoni, müziğin temelidir. Her bestecinin, genel olarak, her müzisyenin iyi bilmesi gerekli ve önemli bir konudur" (İlerici'den aktaran Sevgi, 2005, s. 200).

Müzik öğretmeni için armoni eğitimi oldukça önemlidir. Eğitim müziği dağarındaki şarkıların neredeyse tamamı tonal müzik ya da Türk müziği çok seslendirme teknikleri ile yazılmıştır. Armonik analizi iyi olan bir öğretmen, şarkıları seslendirirken ya da çalgısı ile eşlik ederken çok seslendirmeyi sağlayarak, öğrencilerini ve müziksel beklentileri üst seviyelere taşır. Armoni eğitiminin işlevselliği ve hangi grup tarafından ne amaçla kullanılacağını bilmesi gereklidir. Kompozisyon bölümünde öğrenim görmekte olan bir kişiye verilecek olan armoni eğitimi ileri düzeyde eser çözümlemeye ve besteleme tekniklerini kullanmaya yönelik olmalıdır. Bir yorum sanatçısına verilecek eğitim, enstrümanı ile icra ettiği eserin armonik analizini yapacak ve eserin form yapısını anlamaya yetecek seviyede olmalıdır. Bir caz müzisyeninin sahip olması gereken armoni düzeyi ise doğaçlama tekniklerinin kullanımına yönelik olmalı ve bu bağlamda desteklenmelidir (Sevgi, 2005).

Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi, müzik öğretmenine verilecek armoni eğitimi de işlevsel olmalıdır. Bu bağlamda öğretmenler okullarda eşlik edecekleri şarkılara, türkülere, marşlara vb. eğitim müziği dağarına hakim olacak düzeyde bir eğitim almalıdırlar. Aksi takdirde amacına hizmet etmeyen bir öğrenim gerçekleşir.

Aynı dersin ikinci yarısı ile ilgili, akor bağlantılarının öğrenilmesi, kadansların kullanımı, armoni çeşitleri, akorların kullanım alanları, eserlerin form ve biçim yönünden incelenmesi ve analizi, piyano aracılığı ile armonik bağlantıları seslendirme, eğitim müziği dağarcığından örneklerin armoni içeriğinin incelenmesi ve eşlik edilmesi şeklinde açıklanmaktadır. Görüldüğü gibi dersin ikinci yarısı daha çok uygulama alanı ile ilgilidir. Öğrencilerden oluşturdukları armonik bağlantıları ve okul şarkılarının analizlerinin yapılması, bu eserlerin piyano çalgısı ile eşliklendirilmesi istenmiştir.

Türk Sanat Müziği teori ve uygulaması dersinin ilk dönemi, sanat müziğinin ana değerlerinin tanımı, geleneksel müzik sistemimizin açıklanması, koma olgusunun açıklanması, aralık bilgisi, müziğimizde akort ve temel dizi, perde adları, makamın oluşturulmasındaki ana unsurlar, 4'lü ve 5'lilerin açıklanması, makamların seyir özellikleri,

usüllerin açıklanması ve çeşitli makamlardan örneklendirmelerin yapılması açıklamaları yer almaktadır.

Sanat müziği ile temel bilgiler, ses sistemi, akort sistemi, usuller ve makamlar ile ilgili çalışmaların yapıldığı bu derste, ayrıca solfej uygulamalarına da yer verilmiştir. Dersin ikinci yarısında ise, göçürülen ve birleşik makamları TSM enstrümanları ile seslendirme ve dikte etme çalışmaları ile eğitim müziği dağarcığına örnek teşkiledebilecek repertuvar edinme çalışmaları oluşturmaktadır.

İlk ders döneminde basit makamların yerini bu dönemde birleşik makamlar almıştır. Görüldüğü gibi bu dersin ikinci döneminde de uygulama ağırlıklı bir ders planı görülmektedir. Türk Halk müziği Türk Sanat müziği teori ve uygulama derslerinin öğrenimini takip eden dönemlerde öğrenciler, Türk Halk müziği koro ve Türk Sanat müziği koro derslerini görmekteirler. Bir dönem öncesinde teori ve uygulamasını gördükleri dersin, bir dönem sonra koro dersini alarak, öğrendikleri teorik bilgileri koro da icra ederek kalıcılığını arttırırlar. Bu durumun öğrenmeye olan işlevselliği ve kalıcılığı arttırdığı söylenebilir.

2.3.4. Özel Öğretim Yöntemleri

Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik formasyonu kazandırmak, eğitim fakültelerinin ana görevleri arasında yer almaktadır. Özel öğretim yöntemleri dersi de alanı ile ilgili öğretim tekniklerini öğretmene kazandıran derslerdir. “Özel öğretim yöntemleri dersi sırasında, öğretmen adayı, gelecekte üstleneceği öğretmenlik rolüne hazırlanmak için çaba gösterir. Bu nedenle özel öğretim yöntemleri dersi öğretmen adaylarının meslek yaşamları süresince yararlanacakları ilk deneyimleri kazanmaları açısından önemlidir” (Erökten & Durkan, 2009, s. 2).

Görüldüğü gibi alan ile ilgili kuram ve bilgileri öğrenen öğrenciler, bu bilgilerini uygulamaya yani öğretme sürecine geçtiklerinde ne yapacakları ile ilgili bilgileri özel öğretim yöntemleri dersi ile öğrenirler. Müzik öğretmenliği öğretim programı incelendiğinde özel öğretim yöntemleri içerikli iki ders karşımıza çıkmaktadır. Bu dersler, müzik öğretimi ve yaklaşımları ile ilgili programlardır.

Müzik öğrenme ve öğretim yaklaşımları dersinin açıklaması, müziği anlamlandırmanın önemi, öğretmenin hedefi ve ana prensipleri, müzik öğretiminin tarihsel gelişim süreci,

sınıf ortamında tatbik uygulamalar, öğretimde güncel yaklaşımlar ve müzik dersi işleme sürecine etki eden faktörler olarak belirtilmiştir.

Müzik öğretmeninin amaçları ve sınıf içi uygulamalar ile öğretmenin mezun olduktan sonra çalışacağı durumlarda neler ile karşılaşabileceği ve neler yapacağı konusunda bilgilendirilmesi yapılmaktadır. Bu ders ile öğretmen sınıf ortamını yaşayarak ve yaparak etkili bir öğrenme sürecini nasıl yöneteceğini de öğrenmektedir.

Bu derste ayrıca müzik eğitiminde öğretim yaklaşımları ve yöntemleri hakkında da bilgi verilmektedir. Bunlar, Dalcroze yaklaşımı, Orff yaklaşımı, Kodaly yaklaşımı, Suzuki yaklaşımıdır. Müzik öğretimi teknikleri de bu ders kapsamında yer almaktadır. Şarkı öğretimi teknikleri, işitsel algıyı geliştirme ve müzik yazısını öğretim teknikleri, okulda çalgı öğretimi teknikleri, şarkı söylerken dikkat edilmesi gerekenler, çocuk şarkısında bulunması gereken özellikler, müziksel yaratıcılığı geliştirme teknikleri bu tekniklere örnek olarak verilebilir.

Bir diğer özel öğretim yöntemleri dersi ise müzik öğretimi programlarıdır. Bu dersin açıklaması, programın ana hususları, öğretim programının tarihsel serüveni, kullanılmakta olan programın hedefi ve amacı, öğrenme ve kazanım alanları, diğer programlarla olan bağlantısı, farklı seviyeler için hazırlanan müzik programlarının birbirleri ile olan ilişkisi durumu, ölçme boyutları ve öğretmen ehliyetleri şeklinde açıklanmıştır.

Dersin içeriği öğretim programının iyi bir şekilde anlaşılması ve bu bağlamda öğretmenin programlarını öğrenme sürecine yansıtması üzerine tasarlanmıştır. Ders planı öğrenme öğretme sürecinin en önemli etkenidir. Öğretmen bu plan doğrultusunda derslerini yürütür. Kazanımların, öğrenme ve alt öğrenme alanlarının belirlenme süreci yine bu derste işlenmektedir. Öğrenim sürecinde kullanılacak olan araç-gereç ve materyaller ile dersin sonunda yapılacak ölçme ve değerlendirme süreçleri de plan üzerinde gösterilir.

2.4. Sınıf Öğretmenliği Programı ve İçeriği

Sınıf öğretmenliği lisans programı da müzik öğretmenliği programı gibi 2018 yılında güncellenmiş ve yeni halini almıştır. Önceki programda müzik ve müzik öğretimi olarak iki dönem olarak okutulan ders yeni programda müzik öğretimi adı altında bir derse indirilmiştir. Müzik öğretimi dersinin açıklaması, müzik öğretimi, nota bilgisi, Orff yöntemi ile eğitim müziği eserlerinin eşliklenmesi, enstrüman kullanımı, oyun kavramının müzik ve dans ile olan ilişkisi, derste kullanılan yöntem ve tekniklerin diğer derslerle olan

bağlantısı, programda yer alan müzik etkinliklerinin gerçekleştirilmesi olarak açıklanmıştır (YÖK, 2018).

Küçüköncü (2000) ilkokullarda müzik derslerini yürütmekte olan öğretmenlerin niteliklerini üç ana başlık altında toplamıştır. Öğretmen, programın amaçlarına yönelik gerekli donanımı elde etmek durumundadır. Hazırlanmış olan ünitelere ve bunlar arasındaki ilişkilere, amaçlarına, öğretim yöntem ve tekniklerine, enstrüman kullanımına ve öğretimine, sesini etkili bir şekilde kullanmayı bilmek ve bunların tümünde kenidini geliştirmeye devam etmek durumundadır.

İlkokul bireyin öğrenim hayatı içerisinde en önemi yere sahip olan, öğrencinin temel becerileri ve öğrenme alanının çizildiği bir dönemdir. Bu dönem müzik eğitimi açısından da büyük önem arz etmektedir. Bu eğitimi gerçekleştirecek olan öğretmene de büyük sorumluluklar yüklemektedir. “Müzik öğretmeni, müzik etkinliklerine nezaret edebilir, uygulanan programı yönetebilir, müziği iyi bildiği için çeşitli kaynaklardan haberdardır. Bir uzman olarak düşünür, bunun sonucu olarak da müziği daha iyi bir şekilde öğretebilir. Enstrüman çalmada ve şarkı söylemedeki becerileri nedeniyle ilgi çeker” (Göğüş, 2008, s.373).

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programında müzik dersi öğrenme çıktıları,

- Notaları öğrenir
- Tek başına ve toplu olarak blokflüt çalar
- Şarkı seslendirir
- Şarkı dinlerken seçici olur
- Çocuklara şarkılar öğretir
- Çocuklarla müzikli oyunlar oynar
- Türk müziği tarihinin genel başlıklarını bilir
- Majör akorları bilir
- Minör akorları bilir
- Türk Halk Müziği hakkında bilgi sahibi olur şeklinde açıklanmıştır.

Görüldüğü üzere bir dönemlik ders süresince öğrencilere, kuram, çalgı, ses ve özel öğretim yöntemleri konuları aynı anda gösterilmiştir. Bu yoğun ders içeriğinin bir ders döneminde gerçekleştirilmesi için sürecin ve konuların hızlı bir şekilde işlenmesi gerekmektedir. Bu durum öğrencilerin konuları pekiştirmeden hızlıca geçilmesine sebep olmaktadır.

Eğitim fakülteleri sınıf eğitimi bölümlerinden müzik eğitimi dersi olarak mezun olan öğretmenler, çalıştıkları yıllarda deneyim ile ilişkisiz olarak müzik ğretimi alanında kendilerini yetersiz olarak adlandırmakta ve bu nedenden dolayı konu ile ilgili kendilerini yeterli hale getirmek adına hizmet içi gelişim kurslarının gerekli olduğunu düşünmektedirler (Kocabaş, 2000, s. 11).

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalının müzik ğretimi dersi amacı, müziğin insan yaşamındaki ve genel müzik eğitimi içerisindeki önemini kavrama, genel ve özel ğretim yöntem ve tekniklerini kavrayarak ilkokul ğrencilerinde sanat ve müzik eğitimi sürecini planlama ve uygulama davranışları kazanma, İstiklal marşını, marşın bestelenme ve şiirin yazılma sürecini anlama ve marşı doğru söyleme-yönetme, toplu ses ve çalgı eğitiminin önemini anlama, ğretmen adaylarında müzik kültürü oluşturma şeklinde açıklanmıştır.

Dersin ğrenme ıktıları ise.

- Müziğin eğitimsel, toplumsal ve kültürel işlevini anlar.
- Özel müzik ğretim yöntem ve tekniklerini tanır (Dalcroze, Kodaly, Orff, Suzuki) ve kendi kültürüne uyarlayarak eğitim-ğretim etkinlikleri planlar.
- Sesini etkin kullanır.
- Bir okul çalgısını etkin kullanır.
- İlkokul ğrencilerinin seviyesine ve ihtiyaına uygun şarkı dağarcığına sahip olur ve şarkı ğretim tekniklerini bilir.
- İstiklal Marşını anlam ve amacına uygun söyler ve yönetir.
- Müzik dersi ihtiyaına yönelik materyal tasarlar, üretir, geliştirir ve yapar.
- Dersin ğrenme ıktıları Müzik kültürü gelişir şeklindedir.

Dersin içeriği ile ilgili de, müzik ğretimi, nota bilgisi, Orff yöntemi ile eğitim müziği eserlerinin eşliklenmesi, enstrüman kullanımı, oyun kavramının müzik ve dans ile olan ilişkisi, derste kullanılan yöntem ve tekniklerin diğer derslerle olan bağlantısı, programda yer alan müzik etkinliklerinin gerçekleştirilmesi olarak açıklanmıştır

Diğer eğitim fakültelerinin ders bilgi paketleri incelendiğinde yine aynı sonuç ortaya çıkmaktadır. Bir dönemlik görülecek olan müzik dersi için, çok yoğun bir ğretim programı öngörülmüştür. Bu durum, sınıf öğretmenleri adaylarının yeterli düzeyde müzik öğretimini gerçekleştirecek bilgi ve beceriye sahip olmadan mezun olmalarına sebep

olmaktadır. Bireyin en önemli eğitim öğretim dönemlerinden biri olan ilkokul da alacağı müzik eğitimi de yeterli seviyeye ulaşmamaktadır.

2.5. İlkokul Müzik Dersi Öğretim Programının Türk Müziği Öğretimine Yönelik İçerik İncelemesi

İlkokul müzik öğretim programı, müzik kültürü, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve dinleme-söyleme öğrenme alanları üzerine tasarlanmıştır. Dört yıllık öğretim programında dinleme-söyleme alanı kazanımları 30' dur. Bu kazanımlar programın %48,5'ini oluşturmaktadır. Müziksel algı ve bilgilenme alanı kazanım sayısı 21, öngörülen süresi %16.75 dir. Müziksel yaratıcılık alanı 16 kazanımdan oluşmaktadır ve %16.75 lik süre kapsar. Son öğrenme alanı olan müzik kültürü ise 18 kazanımdan oluşup, programın öngörülen süreye oranı ise % 17,5 dir.

Bu öğrenme alanları içerisinde Türk müziği öğretimi ve uygulamaları ile ilgili kazanımlara yer verilmiştir. Bu kazanımlar çeşitli sınıf düzeylerinde farklılıklar göstermektedir. Kazanımlar ve açıklamaları şu şekildedir. Birinci sınıf için;

- Önemli günlerde müziksel faaliyetlere katılır.
- Ritmik yapıdaki eserleri devinime çevirir.
- Atatürk'ün sevdiği eserleri bilir.

İkinci sınıflar için;

- Yaşadığı ortamda kullanılmakta olan enstrümanları bilir.
- Değişik biçimlerdeki müzikleri dinleyerek müzik farkındalığı ve kültürünü geliştirir.

Üçüncü sınıflar için;

- Geleneksel kültürlerimizden gelen oyunlar eşliğinde şarkı ve türküler seslendirir.
- İşittiği basit ritm ve ezgiyi tekrarlar.
- Bildiği enstrümanları özelliklerine göre ayırır.
- Değişik biçimlerdeki müzikleri dinleyerek müzik farkındalığı ve kültürünü geliştirir.
- Geleneksel kültürümüzün temel taşları olan ulusal, manevi ve dini değerler hakkında müzik birikimine sahip olur.

Dördüncü sınıflar içinse;

- Şarkı, türkü ve oyun müziklerinde tempo farklılıklarını ayırt eder.
- Değişik biçimlerdeki müzikleri dinleyerek müzik farkındalığı ve kültürünü geliştirir.

İlkokul birinci sınıfın ders kitabı incelendiğinde, Türk müziği uygulamaları etkinlikleri türkülerini söyleme ve şarkıya ritmik vücut hareketleri ile eşlik etme şeklinde yer almaktadır. Ayrıca Türk müziği çalgıları tanıtılarak bu çalgılar ile ilgili etkinlikler de yapılmaktadır.

2.ÜNİTE

2. ETKİNLİK

Etkinlik Adı : Söyleme etkinliği
Etkinlik Amaç : Şarkıya ritmik vücut hareketleriyle eşlik etmek
Araç ve Gereç : Şarkının sesli / görüntülü kaydı

Öğrendiğimiz ritmik hareketlerle şarkımızı söyleyelim.

TREN GELİR HOŞ GELİR Yöresi: Malatya

Tren gelir hoş gelir
 Ley ley limi limi ley
 Odaları boş gelir
 Mini mini güzel gel bize

Duydum yar bize gelmiş
 Ley ley limi limi ley
 Sefa gelir hoş gelir
 Mini mini güzel gel bize

31

Şekil 4. Tren Gelir Hoş Gelir. MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 1.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.

Etkinlikte Malatya yöresine ait tren gelir hoş gelir türküsü sesli ya da görüntülü kaydından yararlanılarak öğrencilere öğretilir. Öğrencilerin türküyü söyleyerek ritmik hareketler yapmaları amaçlanmıştır.

2.ÜNİTE

2. ETKİNLİK

Etkinlik Adı : Dinleme - söyleme etkinliği
Etkinlik Amacı : Şarkı söylerken ritmik vücut hareketleriyle eşlik etmek
Araç ve Gereç : Şarkının sesli / görüntülü kaydı

"Değirmen Üstü Çiçek" türküsünü dinleyelim. söylerken alkış yaparak eşlik edelim.

Değirmen üstü çiçek oy kızlar naz eyleme

Orak getirin biçek ölürem kızlar naz eyleme

DEĞİRMEN ÜSTÜ ÇİÇEK

Türkü
Yöresi: Erzurum

Değirmen üstü çiçek. oy kızlar naz eyleme.
Orak getirin biçek. ölürem kızlar naz eyleme.

36

Şekil 5. Değirmen Üstü Çiçek. MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 1.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.

Erzurum yöresine ait Değirmen Üstü Çiçek türküsünü öğrencilere kayıt yardımı ile dinletilerek, öğrencilerden belirtilen alkış yerlerinde doğru zamanlama ile alkış yapmaları istenmektedir. Ayrıca ritmik vücut hareketleri ile de türküye eşlik edilmesi gerekmektedir.

Ders kitabının son ünitesinde çalgıları tanıyalım isimli bir konuya yer verilmiştir. Burada öğretilen çalgıların tamamı da Türk müziği çalgılarından oluşmaktadır.

4.ÜNİTE

2. ETKİNLİK

Etkinlik Adı : Çalgılar
Etkinlik Amacı : Çalgıları tanımak
Araç ve Gereç : Ders kitabı, ritim çalgıları ve müzik aletleri

Resimleri inceleyelim. Çalgıların benzerlerini yan sayfada bulalım. numaralarını boş kutucuklara yazalım.

1	Flüt	2	Baglama	3	Kaval
4	Kaşık	5	Kemençe	6	Ut
7	Zil	8	Zurna	9	Davul

58

Şekil 6. Çalgılar. MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 1.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.

İkinci sınıfa ait müzik ders kitabı incelendiğinde Türk müziği uygulamaları çalgılar, müzik türlerimiz ve türkülerimiz üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu sınıf seviyesinde öğrenciler okuma ve yazmayı öğrendiklerinden kitaptaki etkinliklerde bu bağlamda birinci sınıf kitabına nazaran daha kapsamlı tutulmuştur.

Etkinliklerde öğretilen eserlerin notaları da kitabın sonuna eklenerek, öğrencilerin Türk müziği üzerine dağarcıkları oluşturulmaya başlanmıştır. Çalgıları tanıyalım konusu telli çalgılar, üflemeli çalgılar, vurmali çalgılar ve vurmali ezgili çalgılar olarak alt başlıklara ayrılmıştır.

Tüm çalgılar fotoğraflı olarak yer almış, ayrıca yanlarına da açıklamasına yer verilmiştir. Telli çalgılar bağlama (saz), tambur, ut, kanun, gitar ve cümbüş, üflemeli çalgılar kaval, ney, klarnet ve tulum, vurmali çalgılar davul, darbuka, marakas, kaşık, tef(def) ve kudüm, vurmali ezgili çalgılar ise metalofon ve ksilofon olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi örneklendirmede yer alan çalgıların büyük çoğunluğu Türk müziği çalgılarından oluşturulmuştur.

Müzik türlerimiz konusu geleneksel müzik türlerimizden Türk Halk müziği, Türk Sanat müziği ve mehter müziği örneklerini içermektedir. İlk olarak Aşık Veysel'e ait olan Uzun İnce Bir Yoldayım türküsü dinletilerek, öğrencilerin Türk halk müziği örneğini anlamaları ve söylemeleri beklenmektedir. İkinci etkinlik olarak Türk sanat müziği örneği olan sözleri Hayri MUMCU'ya bestesi Gültekin ÇEKİ'ye ait olan eski dostlar isimli eser dinlettirilir. Üçüncü etkinlik ise askeri müziğimiz olan mehter topluluklarının çokça icra ettiği ceddin deden isimli eserdir. Üç eserinde geleneksel halleri ile yazılmış notaları ders kitabının arka bölümünde yer almaktadır.

1. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: Farklı Türlerdeki Müzikleri Dinliyorum
Etkinliğin Amacı: Geleneksel müzik türlerimizi tanımak.
Kullanılan Araç ve Gereçler: Ders kitabı, etkileşimli tahta vb.

A. Aşağıdaki Türk halk müziğine ait "Uzun İnce Bir Yoldayım" adlı türküyü dinleyelim.

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM
Yüreği: Sivas Derleyeni: TRT Müzik Dalresi
Kaynak Kişi: Âşık Veysel ŞATIROĞLU

Uzun ince bir yoldayım.
Gidiyorum gündüz gece,
Bilmiyorum ne hâdeyim.
Gidiyorum gündüz gece.

Dünyaya geldiğim anda,
Yürüdüm aynı zamanda,
İki kapılı bir handa,
Gidiyorum gündüz gece.

51

B. Aşağıdaki Türk sanat müziğine ait "Eski Dostlar" adlı şarkıyı dinleyelim.

ESKİ DOSTLAR
Söz: Hayri MUMCU
Müzik: Gökaldin ÇEKİ

Unutulmuş, birer birer,
Eski dostlar, eski dostlar,
Ne bir selam, ne bir haber,
Eski dostlar, eski dostlar...

Hayal meyal düğün gibi,
Uçup giden kuşlar gibi,
Yasun tutan taşlar gibi,
Eski dostlar, eski dostlar...

Unutulmuş isimlerde,
Bilinmez ki nasıl, nerede,
Şimdi yalnız ruhlarda,
Eski dostlar, eski dostlar...

52

C. Aşağıdaki mehter (askerî) müziğine ait "Ceddin Deden" adlı marşı dinleyelim.

CEDDİN DEĞEN
Söz: İsmail Hakkı Bey
Müzik: Ali Rıza Bey

Ceddin deden, neşlin baban,
Hep kahraman Türk milleti,
Orduların pek çok zamanı,
Vermiştiler dünyaya şan.

Türk milleti, Türk milleti,
Ayık ile sev milleti,
Kahrret vatan dâğmanını,
Çeksin o melun zilleti.

53

Şekil 7. Uzun İnce Bir Yoldayım, Eski Dostlar, Ceddin Deden. MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 2*. (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.

Üçüncü sınıf ders kitabı incelendiğinde, Türk müziği uygulamaları ilk olarak çalgılar ile karşımıza çıkmaktadır. Çalgılar ile ilgili bulmaca etkinliği yaptırılarak etkili bir öğrenme süreci geliştirilmiştir. 4. bölüm değişen ezgilerin dansını keşfedelim konusu yörelerimize ait çeşitli geleneksel danslarımızı içermektedir. Bu oyunları gerçekleştirebilmek için oyunların müzikleri sınıf ortamında dinlenir ve söylenir. Zeybek, halay, horon, bar, kaşık, hora, karşılama ve teke oyunları, bölgenin müzikleri eşliğinde gerçekleştirilir. Cilveloy, atabarı ve delilo verilen türkü örnekleridir.

Beşinci bölümde müzik kültürü ünitesi içerisinde Türk Halk müziği ve Türk Sanat müziği örneklerine yer verilmiş olup, katip türküsü ile mustafam türküsüne ait ses kayıtları yardımı ile öğretim gerçekleştirilmiştir. Yine kitapta kullanılan eserlerin notaları son bölümde yer almıştır.

B. Müzik Dağarcığımızı Geliştirelim

BİLGİ KÖŞEMİZ

Türk sanat müziği Osmanlı Dönemi'nde gelişen bir müzik türüdür. Bu müzik türünde unutulmaz eserler veren İrfi ve Dede Efendi en önemli bestecilerimizdendir. Türk halk müziği türünde eserler veren Muharrem Ertaş ve Aşık Veysel en önemli halk ozanlarımızdandır.

Muharrem Ertaş

Aşık Veysel Şahinlioğlu

BİLGİ KÖŞEMİZ

Fikret Kızılok, Aşık Veysel'in şiirlerini ve türkülerini Batı müziği sazlarıyla ve yeni düzenlemelerle söyleyen sanatçılardan biridir. Bir gün Veysel'e şöyle der: "Veysel Baba şu sazımı akort et de ver. Ben, sazdan ilham almak istiyorum." Bunun üzerine Veysel şu cevabı verir: "Ben sazımı halka göre akort ediyor ve ilhamımı halktan alıyorum. Siz de böyle hareket ederseniz saızınız akortlu demektir!"

Şekil 8. Müzik dağarcığı. MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 3*. (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.

Dördüncü sınıf müzik ders kitabında ise, müzik kültürü konusu içerisinde geleneksel müziklerimize yer verilmiştir. Türk halk müziği ile ilgili Aşık Veysel'e ait Güzelliğin On Para Etmez ile Neşet Ertaş'a ait Neredesin Sen isimli eserler öğretmenin rehberliğinde dinlenilir ve öğretilir.

Türk sanat müziği ile ilgili ise, Saadettin KAYNAK'a ait Gemim Gidiyor Baştan, Münir Nurettin SELÇUK'a ait Kalamış ve İsmail Dede Efendi'nin Yine Bir Gül Nihal isimli eserler öğretmen rehberliğinde dinlenir ve söylenir. Bu örneklemelerin yanında çok sesli Türk müziği ile popüler Türk müziği ile de örnekler verilir. Milli, dini ve manevi günlerde günün anlamına ve önemini uygun müzikler dinleme etkinliğinde Benim Adım Dertli Dolap ve Neva Şarkı Ben Yürürüm Yane Yane isimli eserler öğrencilere öğretilmektedir.

3. BÖLÜM

1. MÜZİK KÜLTÜRÜMÜZ

BİRLİKTE DÜŞÜNELİM

1. Bildiğiniz müzik türlerini söyleyelim.
2. Dinlemekten hoşlandığımız müzik türlerini arkadaşlarımızla paylaşalım.
3. Geleneksel müzik nedir? Bilgilerimizi paylaşalım.

Geleneksel Müziklerimiz

BİLGİ PANOSU

Geleneksel müzik türlerimiz arasında yer alan Türk halk müziği, Türk sanat müziği, çok sesli Türk müziği ve popüler müzikler hollamıza duygu, düşünce ve yaşamı anlatır. Geleneksel müziklerimizi tanımak önemlidir.

ETKİNLİK ADI : Türk Halk Müziği

ETKİNLİK AMACI : Türk halk müziği örnekleri dinleyerek müzik kültürünü geliştirme.

ARAÇ-GEREÇ : Etkileşimli tahta, türkülerin müzik eşliği

1. ETKİNLİK

Aşağıda verilen türküler öğretmenin rehberliğinde dinleyelim. Bu tür eserleri radyo, televizyon yayınlarından, konserlere giderek ve müzik albümleri olarak dinleyebiliriz.

G Güzelğin On Para Etmez (Aşık Veysel)

Aşık Veysel

G Neredesin Sen (Neşet Ertaş)

Neşet Ertaş

58

Şekil 9. Geleneksel müziklerimiz MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 4.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.

İlkokul kademesi öğrencilerin okuma yazma ve çeşitli psikomotor becerilerinin kazandırıldığı bir dönemdir. Öğretim programı ve ders kitapları da bu paralelde öğrencilerin anlayabilecekleri şekilde geliştirilmiştir. Birinci sınıfta daha sade ve kolay anlaşılır etkinlikler ile Türk müziği etkinlikleri yer almıştır. Geleneksel müziklerimiz özellikle halk oyunlarımızın öğretilmesi ile öğrencilere duyurulmuştur. İlerleyen seviyelere geçildiğinde dinleme etkinliklerinin yanı sıra söyleme etkinlikleri de Türk müziği öğretimi bölümlerinde yer almıştır.

Demircioğlu (2019) çalışmasında, Cumhuriyet döneminden günümüze gelene kadar olan dönemde, müzik dersi öğretim programlarında geleneksel Türk müziği unsurlarını incelemiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde, İlkokul öğretim programında 1924 yılından 2017 yılına kadar olan toplam 16 program incelenmiş ve şu sonuçları ortaya çıkartmıştır.

İlkokul müzik öğretim programlarına genel olarak bakıldığında Cumhuriyet Dönemi ilkokul müzik dersi öğretim programlarında Türk müziğine ilişkin teorik bilgilere 1968 yılına kadar rastlanmamaktadır. Batı müziği eksenli oluşturulan programlarda Batı müziğine ait teorik bilgilerin de kulaktan ve örnek eserler üzerinden verildiği görülmektedir. 1968 müzik dersi öğretim programı ile ilk kez Türk müziğine ilişkin teorik bilgiler, aksak ölçülerin kulaktan öğretilen eserler üzerinden tanıtımı düzeyinde girmiş ve 1995 yılına kadar yapılan 1968, 1969, 1971 ve 1989 programlarında da bu anlayışla yerini almıştır. 1995 müzik dersi öğretim programında Türk müziğine ilişkin teorik bilgiler 22 madde ile en yüksek seviyeye çıkmıştır. 2006 programında 5 maddeye gerilemiş 2017 programında ise hiç yer verilmediği görülmüştür (Demircioğlu, 2019, s. 98).

2.6. Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Türk Müziği Öğretimine Yönelik İçerik İncelemesi

Öğretim programları, ilgili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde ilkeler ve amaçlar belirlenerek tasarlanmıştır. Programlar dâhilinde devam eden çalışmalar, başladığı seviye olan okul öncesinden, son aşama olan lise öğrenimine kadar birbirini tamamlayıcı bir programla hedeflere yöneliktir.

Ortaokul müzik öğretim programı, dinleme-söyleme, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürü öğrenme alanları üzerine tasarlanmıştır. 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarda bu öğrenme alanlarına yönelik kazanımlar ve programın amaçları belirlenmiştir. Dinleme- söyleme ile ilgili öğrenme alanı kazanım sayısı 30'dur ve programın %47.25 ini oluşturur. Müziksel algı ve bilgilenme 17 kazanımdan oluşmaktadır. Programın %16.75ini kapsamaktadır. Müziksel yaratıcılık öğrenme alanı 21 kazanımdan oluşur ve programın %20'sini oluşturur. Son öğrenme alanı olan müzik kültürü ise 25 kazanımdan oluşur ve programın %16'sını kapsamaktadır.

Program incelendiğinde Türk müziği öğretimi ile ilgili kazanımlar şunlardır. Beşinci sınıflar için;

- Değişik ritim öğeleri içeren ezgileri seslendirir.
- Türk müziğinin geleneksel makam özelliklerini fark eder.
- Farklı ritim öğeleri içeren müziklere devinim ile eşlik eder.
- Değişik biçimlerdeki müzikleri dinleyerek müzik bilincini geliştirir.

Altıncı sınıflar için;

- Farklı ritim yapılarındaki müzikleri yorumlar.
- Türk müziğinin geleneksel makamsal bir özellik taşıdığını anlar.
- Temel müzik yazı ve öğelerini bilir.
- Değişik ritim öğeleri içeren müzikleri devinime dönüştürür.
- Yurdumuzda var olan müzik biçimlerinin ayırımını yapar.
- Milli müzik biçimlerimizin kültürümüzün bir değeri ve farklılığı olduğunu ayırt eder.
- Müzik kültürümüzü tanır.
- Atatürk'ün sevdiği eserleri bilir.

Yedinci sınıflar için;

- Türk müziğinin geleneksel makamsal öğeler içerdiğini fark eder.
- Ülkemizdeki müzik biçimlerine ait eserler seslendirir.
- Temel müzik yazı ve öğelerini bilir.
- Müzikte ton kavramını tanır.
- Enstrüman türleri ve çalgı topluluklarını fark eder.
- Dinlediği değişik biçimlerdeki müzikler hakkında duygu ve düşüncelerini açıklar.
- Türkülerin yaşanmış hikâyelerini canlandırır.
- Türkülerin gerçek hikâyelerini araştırır.
- Müzik kültürümüzü tanır.

Sekizinci sınıflar için;

- Toplumumuza ait kendi müzik kültürlerinden yararlı örnekleri dinler.
- Türk müziğinin geleneksel makamsal yapısını fark eder.
- Ülkemizdeki müzik biçimlerinden örnekler seslendirir.
- Kültürümüze ait müzikleri dinler.
- Mahallî sanatkarları araştırır.
- Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.
- Türkülerin gerçek hikâyelerini canlandırır.
- Değişen ve tekrar eden bölümlerden oluşmuş ritim bölümleri oluşturur.
- Türk müziği formlarını tanır
- Türkülerin gerçek hikâyelerini araştırır.
- Müziğin ruhsal sağlık alanlarında kullanıldığını bilir

Beşinci sınıf müzik ders kitabı incelendiğinde, temel müzik yazı ve öğelerine ağırlık verildiği görülmektedir. Aynı zamanda ritimsel çalışmalar arttırılarak öğrencilerin ritim kalıplarını kavramaları hızlandırılmaktadır. Türk müziği ritimlerinin çeşitli kalıplarında örnekler verilerek öğrencilerden eşlik yapmaları istenmektedir.

2. Ünite

3. ETKİNLİK

Etkinlik Adı : "Bizim Eller Ne Güzel Eller" Türküsü

Etkinlik Amacı : "Bk Türkçü" seslendirmek ve uygun hareketlerle eşlik etmek

Araç ve Gereçler : Ders kitabı, akustik tahta ve gitarın dijital ses kaydı

5 "Bk "Bizim Eller" türküsünü dinleyelim. Türkünün ritmine uygun hareketlerle seslendirelim.

BİZİM ELLER NE GÜZEL ELLER

**Bizim eller ne güzel eller,
Söyledin girin eller,
Oynasın kaç yollar,
(Oh) Bizim eller ne güzel eller.
Bu dağda meral geçer,
Zarınö terser geçer,
Dağ bizim meral bizim.
Aval burda ne geçer.**

Yöresi: Van

4. ETKİNLİK

Etkinlik Adı : "Gökte Yıldız Ay Misun" Türküsü

Etkinlik Amacı : "Bk Türkçü" seslendirmek ve ritim çalgısıyla eşlik edebilmek

Araç ve Gereçler : Ders kitabı, akustik tahta, gitarın dijital ses kaydı ve ritim çalgıları

7 "Bk "Gökte Yıldız Ay Misun" türküsünü dinleyelim. Ritim çalgısıyla eşlik ederek seslendirelim.

GÖKTE YILDIZ AY MISUN

**Gökte yıldız ay misun da,
Kemençeme yay misun da,
Aksam seril olma eşit eşit (telik),
Bakam çalayı misun.
Kemençeme tel misun da,
Dardını bilir misun.
Haydi gölelm deşem.
Benimle gelir misun.**

Yöresi: Rize

35

Şekil 10. Bizim Eller, Gökte Yıldız Ay Misun MEB (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 7. Devlet Kitapları İkinci Baskı

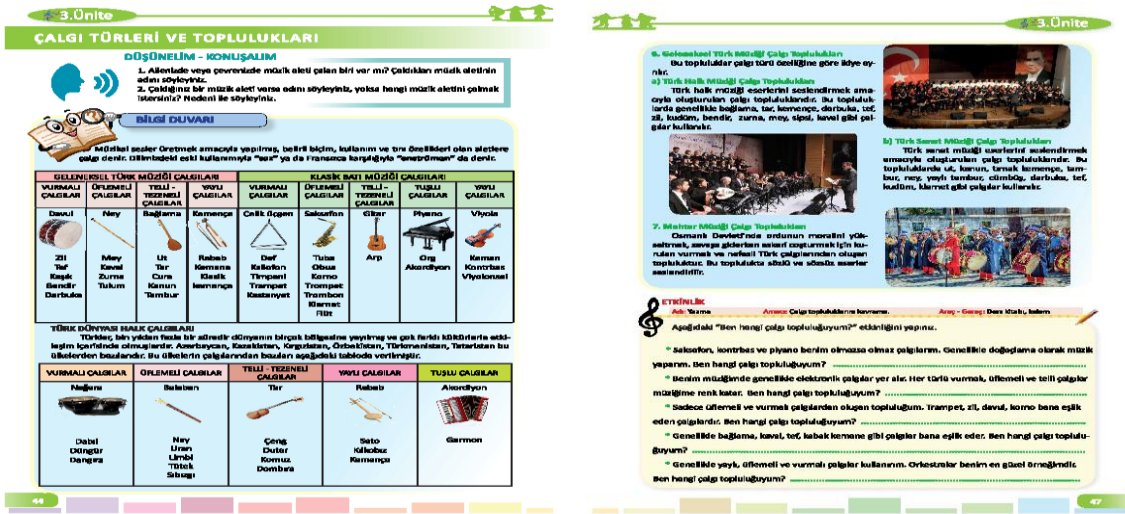
3. ünite Atatürk ve müzik ile Türk müziği konularını içermektedir. Türk müziği konusunda ise rast makamı, hüseyini makamı ve farklı makamlarda eserler dinleme ünitelendirilmiştir. Rast makamı öğretiminde makama ait eserler dinletme yolu ile öğrencilere aktarılmaktadır. Bu eserler; Unutulmuş Birer Birer Eski Dostlar, Yine Bir Gül Nihal ve Bahar Gelir Bülbül Öter'dir. Öğrencilerden ayrıca rast makamı ile ilgili farklı eser örneklerinin araştırılması ve paylaşılması istenmektedir.

Hüseyini makamı ile de yine aynı yöntem ile öğrenmenin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Amaç olarak hüseyini makamının, makamsal yapısını fark edebilmek belirtilmiştir. Öğretimde kullanılan eserler, Ha Buradan Aşağı, Meşeli Dağlar Meşeli ve Havada Bulut Yok' dur.

Rast ve Hüseyini makamlarının öğretiminden sonra, öğrencilere farklı makamlardan oluşan eserler ile yeni bir etkinlik düzenlenmiştir. Burada da, Yangın Olur Biz Yangına Gideriz, Yolcu Yolunda Gerek ve İzmir'in Kavakları isimli eserler dinlettirilmiştir. Son etkinlik olarak da öğrencilerden dinlediği makamlar ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir.

İkinci örnek de ise makamları eşleştirme çalışmasına yer verilmiştir. Anlat bana öğretmenim, Sevgiyle büyürüz biz, Yollar ve vatanım, Türkiye'miz, Kahve yemenden gelir, Türkiye'nin dört yanında ve Zobalarında guru da meşe isimli eserlerin ilgili oldukları makamlar ile eşleştirilmesi istenmektedir. Bu etkinlik ile makamların öğrencilerde kalıcılığı arttırması beklenmektedir.

7. sınıf ders kitabı incelendiğinde Türk müziği uygulamaları ilk olarak çalgıların tanıtılması ile karşımıza çıkmaktadır. Türk müziği ve batı müziği çalgı toplulukları resimli bir şekilde gösterilmiştir.

Şekil 13. Çalgı toplulukları, MEB (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 7. Devlet Kitapları İkinci Baskı

Bu seviyede yine iki makamın öğretimine ağırlık verdiği görülmektedir. Segâh makamı "Geleneksel Türk müziği makamlarımızdandır. Segâh makamı genellikle insanda dinî duygular uyandırır. Segâh makamında bestelenmiş ilahiler de vardır" şeklinde açıklanmıştır (MEB,2019). Aynı zamanda segâh makamının dizisi de örnek olarak verilmiştir. Makamın tanımında da belirttiği üzere Açılır Gonca Gül Yar, Segah Tekbir ve Salât-ı Ümmiye isimli dini musikimize ait eserler, geleneksel halleri ile yazılarak örneklendirilmiştir.

3.Ünite

BİLGİ DUVARI

Segâh makamı: Geleneksel Türk müziği makamlarından biridir. Segâh makamı genellikle insanda dinî duygular uyandırır. Segâh makamında beş tane miyâz ve bir tane kâz vardır. Segâh makamının dinî amaçla kullanıldığı şairler şunlardır:

3. ETKİNLİK

Ade: Dinleme - Söylenme **Amaç:** Segâh makamını kavrama. **Araç - Gereç:** Ders kitabı, elbise v.s. **Açılış:** "Açılır Gonca Gül Yâr" adlı segâh parçası dinletilir ve seslendirilir.

AÇILIR GONCA GÜL YÂR

Çabuk (Allegro) Erol SAYAN

Hey

A ç i r gon ca gül yâr Se ni sev su böl böl yâr
Se ni lar da gör mış lar Se ç i na tel ör mış lar

Se ni mac nun gör sey di Dö güt el maz emy di yâr
Ye di gün dî gün mış lar De na la yük gör mış lar

Kay la nın gök la rın aza la rın na güt zel

3.Ünite

2. ETKİNLİK

Ade: Dinleme - Söylenme **Amaç:** Segâh makamını kavrama. **Araç - Gereç:** Ders kitabı, elbise v.s. **Açılış:** "Segâh Tekbir" adlı eserini dinletilir ve seslendirilir.

SEGÂH TEKİR

Yavaş (Adagio) Hrf

Al la hu ek ber al la hu ek ber

M i la ha il tal la hu va la hu ek ber

Al la hu ek ber ve il la hı hamd

3. ETKİNLİK

Ade: Dinleme - Söylenme **Amaç:** Segâh makamını kavrama. **Araç - Gereç:** Ders kitabı, elbise v.s. **Açılış:** "Salât-ı Ümmiyye" adlı eserini dinletilir ve seslendirilir.

SALÂT-ı ÜMMİYYE

Yavaş (Adagio) Hrf

Al la hümma sal il l il seyyl il na Mu ham ma di rin na bî y il

Ümmi yi ve il l il a li hi ve sah bi hi ve sal lin

Şekil 14. Açılır Gonca Gül Yar, Segâh Tekbir, Salât-ı Ümmiyye, MEB (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 7. Devlet Kitapları İkinci Baskı

Hüzzam makamı “15. yüzyıla kadar bilinmeyen hüzzam makamı 16. yüzyılda büyük besteci Gazi Giray Han ile birlikte ortaya çıkmıştır. Günümüzde sevilen ve çok kullanılan bir makamdır. Yapısı itibariyle segâh makamı ile benzerlik gösterse de insanda bıraktığı etki farklıdır” şeklinde açıklanmıştır (MEB,2019). Makamın dizisi örnek olarak verilip, İndim Havuz Başına ve Unutamam Seni isimli eserler geleneksel haldeki notaları ile örneklendirilmiştir. Öğrencilerden eserleri dinleyip söylemeleri istenmektedir.

Dördüncü ünitenin konularından biri yurdumuzda müzik olarak belirtilmiştir. Bu konuda Türk Halk müziği, Türk Sanat müziği, tasavvuf müziği, mehter müziği ve çok sesli Türk müzikleri alanlarına yer verilmiştir. Türk halk müziğimizin tanımı yapılmış, etkinlik olarak Neşet ERTAŞ’ın seslendirdiği Kaşların Karasına isimli türkünün dinlenmesi ve eser ile ilgili duygu ve düşüncelerinin yazılması istenmiştir. İkinci etkinlik olarak da Kerkük yöresine ait Altın Hızman Mülayim isimli türkünün notası verilerek, öğrencilerden eseri seslendirmeleri istenmektedir.

Tasavvuf müziği “Dinî duyguların ifade edildiği müzik türüdür. Tasavvuf felsefesine uygun olarak insanın Allah’a olan kulluğunun farkına varmasını sağlamak için yapılır” şekliden açıklanmıştır (MEB,2019). Yunus Emre’ye ait Ben Yürürüm Yâre Yâre isimli eser notaları ile örneklendirilerek seslendirilmesi istenmektedir. Mehter müziğine gelindiğinde türün tanımı yapılmış, Eski Ordu Marşının notaları ile seslendirilmesi istenmiştir. Çok sesli Türk müziği “Kültürümüzü yansıtan ezgilerin armoniyle çok sesli hale getirilmesi sonucu oluşan müzik türüdür. Çok sesli Türk müziğinin oluşumunda cumhuriyetin ilanından sonra Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde müzik alanında yapılan çalışmalar etkili olmuştur” şeklinde tanımlanmıştır (MEB,2019). Örnek olarak Kırklareli yöresine ait Muammer SUN’un düzenlemesini yaptığı Dere Geliyor Dere isimli esere yer verilmiştir. 5. ünite de ise Türkülerimizin yaşanmış öykülerine ve müziğimize yön verenler konuları ile Türk müziği öğretimi gerçekleştirilmektedir. Öykülendirme örnekleri Yemen Türküsü ve Bitlis’te Beş Minare isimli Türkülerle gerçekleştirilmektedir.

5. Önite

2. Etkinlik

Adı: Çankaya

Türk Diliyle İlgili Sorular

Amaç - Amaç: Ders kitabı

"Yemen Türküsü"nin hikayesini sıvırı cendirmiz.

2. Etkinlik

Adı: Dilek - Sıkıya

Amaç: Halk türküsünü sıvırı.

Amaç - Amaç: Ders kitabı, sıvırı sıvırı

Aşağıdaki "Yemen Türküsü"ni birlikte dinleyiniz ve seslendiriniz.

YEMEN TÜRKÜSÜ

Yavaş (Adagio)

Türkü
Yören İkiş

Ha va da bu kut _____

bu ne du men _____

Kış la nın ö nün _____

re di ş se sı _____

dir Mah le de ö lüm _____

bu ne şı van _____

var Be lün çan ta sın _____

a cep ne sı _____

dir şı Ye men sı le _____

ne de ya mar _____

var Bır gıft po tın lı _____

bir de fe sı _____

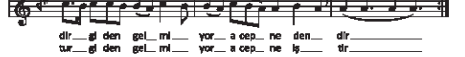

dir _____ A nom ye men _____

dir _____ gıl lı _____

var _____ Bu re sı Kuş _____

tar _____ yo lu _____

dir _____ şı den gel _____

yor _____ a cep _____

tar _____ şı den gel _____

yor _____ a cep _____

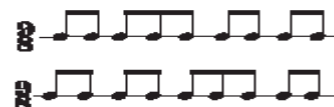
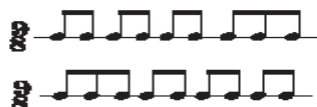
90

47

8. sınıf ders kitabı incelendiğinde ünitelerin birçoğunda Türk müziği öğretimine ağırlık verildiği görülmektedir. İlk olarak aksak ölçü grubunda yer alan 9/8' lik ölçü biriminin öğretimi ile başlanmaktadır. Tartımsal olarak vuruşlara ayırarak ölçünün tamamlanması şekiller ile açıklanmıştır. İzmir'in Kavakları, Kahveyi Kavururlar ve Çambaşına Çıktım Türküleri ile örnekler verilerek pekiştirmeler sağlanmıştır.

DÜŞÜNELİM - KONUŞALIM

-

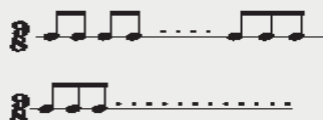

Vaccines - The essential information

9/8/11: 10:00 AM: 10:00 AM: 10:00 AM

Dans l'attente, l'absence

Aşağıdaki ritim kalıplarını 9/8'lik aksak ölçüye uyacak şekilde tamamlayınız.

Müzikte diziler ve makamlar konusunda tonal müzikten majör ve minör örneklendirmeleri dizilerinin oluşumu ile örneklendirildikten sonra, makamlar konusuna değinilmiştir. Makamın tanımı yapıлып, basit, göçürölmüş ve bileşik makamlardan söz edilmiştir. Kürdi makamının tanımı yapılmış ve makamı oluşturan dizi örnek olarak verilmiştir. Etkinlik olarak, Aşk Rüyadır Çok Zaman isimli eser notası ile verilerek, öğrencilerin eseri dinlemesi ve ardından söylemesi istenmektedir.

İkinci makam olarak Acemkürdi makamı dizisi ile verilerek açıklanmıştır. Etkinlik olarak Kır Atıma Bineyim eseri dinletilerek söylenmesi istenmektedir. Bak Yine Geçti Bahar ve Nar Tanem Bir Tanem isimli eserlerin dinlenerek hangi makama ait olduklarının tespit edilmesi etkinliği yer almaktadır. Üçüncü makam olarak Muhayyerkürdî dizisi ile açıklanmıştır. Rüşti DEMİRCİ'ye ait Ne Olursun Güzelim Sevsen Beni isimli eser notası ile verilerek dinlenip söyleme etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Kitabın dördüncü bölümünün tamamı Türk müziği öğretimine ayrılmıştır. Türk müziği biçimleri, müzik kültürümüze ses verenler, Türkü hikâyeleri ve mahalli sanatçılar ünitenin konularını oluşturmaktadır. Türk müziği biçimlerinde ilk olarak Türk halk müziğine yer verilmiştir. Türün tanımı yapılmış, uzun hava ve kırık hava biçimlerinden bahsedilmiştir. Etkinlik olarak Şad Olup Gidemedim De ve Hüma Kuşu Yükseklerden Seslenir isimli uzun havaların dinlenmesi, Şu Dalma'dan Geçtin Mi? Türküsünün notasıda verilerek dinlenip söylenmesi istenmiştir.

2. ETKİNLİK
Etkinliğin Adı: Dinleme - Söylenme
Etkinliğin Amacı: Türkü'dü dinleme yoluyla öğrenme
Araç - Gereçler: Akadik tablet, mp3 player vb.

4. Bölüm

"Şu Dalma'dan Geçtin mi?" adlı türküyü dinleyiniz ve seslendiriniz.

ŞU DALMA'DAN GEÇTİN Mİ?
(YÖRÖKALİ)

Çok yavaş (Largo) = 30

Şanonin TUNA
Yazma: Mustafa
Derleyen: Mustafa SARISÖZEN

Su Da- ma- dan geç- tin mi- So- luk su- lar k- tin mi
Çep- ke- ni- rin ke- ni- ni Pe- ni- de- yer gel- ti- ni- ni

E- se- le- rin l- çin- de YÖ- rök A- ri- yi sep- tin mi
YÖ- rök de A- ri- ni il- yer A- gel- Ay- dan yol- la- ni- ni

Hay al- de- mün a- se- al a- se- al a- se- la- rin a- se- al

Görsel 4.1: Zeybek

Şekil 17. Şu Dalma'dan Geçtin mi?, MEB (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 8. Devlet Kitapları İkinci Baskı

Türk sanat müziği bölümünde tanım yapılmış, peşrev, taksim, saz semaisi, longa ve şarkı türlerinin açıklamaları yapılmıştır. Etkinlik olarak kürdi, acemkürdi ve muhayyerkürdi makamlarında taksim örneklerinin dinlenmesi istenmiştir. İkinci etkinlik olarak Hüseyin Sadettin AREL' e ait Mini Mini Bir Nihavent Peşrevi adlı eseri notası ile verilerek öğrencilere dinlettirilmiştir. Diğer etkinliklerde ise Muhayyerkürdi saz semaisi ve Nihavent Longa eserleri dinlettirilmektedir. Son olarak da Dargın Ayrılamam isimli eser notası ile birlikte verilerek, öğrencilerin dinlemesi ve söylemesi istenmiştir. Tasavvuf müziği ile ilgili tanım yapıldıktan sonra, sala, ilahi, nefes, Mevlevi ayini ve deyiş türleri açıklanarak örneklendirilmiştir.

Müziğimize yön verenler ünitesinde ise, Buharızade Mustafa Itri, Muzaffer Sarısözen, Neşet Ertaş, Vecihe Daryal ve Özay Gönlüm eserlerinden örnekler verilerek tanıtılmıştır. Türkü hikâyeleri bölümünde Ordu'nun Dereleri ve Gesi Bağları isimli eserlerin yaşanmış hikâyeleri açıklanmıştır. Mahalli sanatçılar bölümünde, öğrencilerden yaşadıkları çevrede yaşayan mahalli sanatçılardan örnekler bulmaları istenmiştir. Kazancı Bedih'ten Garip Bir Kuştu Gönlüm isimli eser dinlettirilip söylenmesi istenmektedir. Türk toplum ve topluluklarının müzikleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Demircioğlu (2019) 1923'den Günümüze İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programlarında Geleneksel Türk Müziği Unsurlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi isimli çalışmasında, Ortaokul müzik dersi öğretim programı ile ilgili önemli tespitlerde bulunmuştur.

Cumhuriyet Dönemi ortaokul müzik dersi öğretim programlarında Türk müziğine ilişkin teorik bilgilere 1986 yılına kadar rastlanmamaktadır. 1986 müzik dersi öğretim programı ile Türk müziğine ilişkin teorik bilgiler ilk kez programlara girmiş ve 10 maddede yer verilmiştir. 1995 müzik dersi öğretim programında Türk müziğine ilişkin teorik bilgiler 12 madde ile ilkökul müzik dersi öğretim programında olduğu gibi Cumhuriyet döneminin en yüksek seviyesine çıkmıştır. 2006 programında 6 maddede 2017 programında ise 8 maddede yer verildiği görülmüştür (Demircioğlu, 2019, s. 99).

2.7. Lise Müzik Dersi Öğretim Programının Türk Müziği Öğretimine Yönelik İçerik İncelemesi

Öğretim programları, okul öncesinden orta öğretim kademesine gelene kadar birbirlerini tamamlayacak şekilde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiştir. Öğrenciler önceki öğrenmelerine katkılar yaparak yeni yılın öğrenimine hazırlanırlar. Bu doğrultuda da ortaöğretim olarak adlandırılan lise öğreniminin öğretim programı aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yönelik tasarlanmıştır.

- Ortaokul sonrasında bireylerin, ilkokul döneminde edindikler bilgileri iletirmek sureti ile geleneksel öğelerimizi içselleştirmiş, mesuliyetlerinin farkında olan kişiler olmaları,
- Lise sonrasında bireylerin, daha önceki öğrenmelerinde edindikleri bilgileri iletterek, millî ve manevî değerlerimizi üslûp edinmiş, üretken ve üretken bireyler olarak ulusumuzun gelişmesini amaçlayan, üniversiteye ve yaşama hazır kişiler olmalarını sağlamak (MEB,2018).

Belirlenen bu amaçlar doğrultusunda, önceki öğrenimlerinde katkıları ile ortaöğretim müzik dersi programında Türk müziği öğretimine ilişkin kazanımlar ve öğrenme alanları oluşturulmuştur. Bu alanlar;

- Müziksel algı ve bilgilenme
- Müzik kültürü
- Dinleme-söyleme
- Müziksel yaratıcılık

Sınıf seviyelerine göre program içerisinde yer alan Türk müziği öğrenimi ile ilgili alanlar incelendiğinde, 9. sınıflar için;

- Türk müziği geleneksel makamsal öğeleri yorumlar.
- Türk müziği biçimlerinden örneklemeler verir.
- Usüllerin vuruşlarını bilir.
- Halk müziğinin gerçek hikayelerini canlandırır.
- 17. yy ve öncesi Türk müzik tarihi hakkında bilgi verir.
- THM ve TSM genel özelliklerini bilir.
- Ulusumuzdaki müzikleri biçimleri gereğince sınıflara ayırır.

10. sınıf seviyesi için;

- Milli şuur edindiren eserleri ve kahramanlık türkülerini yorumlar.
- THM eserlerini dinler.
- Türk müziğinin geleneksel makamsal eserlerini seslendirir.
- TSM ve dini müzik örneklerini dinler.
- Usüllerin vuruşlarını bilir.
- Türk müziği geleneksel makamsal öğeleri yorumlar.
- 17. ve 18. yy Türk müziği genel özelliklerini bilir.

- Derleme sanatçılarının THM sağladıkları faydaları açıklar.
- Türk müziği enstrümanlarını bilir.

11. sınıf seviyesinde;

- Dinlediği THM aşık ve ozan eserlerini tanır.
- Türk müziği geleneksel makamsal parçaları yorumlar.
- Aksak ölçüleri bilir.
- 19. yy Türk müziğini açıklar.
- Ozan ve aşıkların faydalarını yorumlar.
- Türk müziği biçimlerini ayırt eder.
- Enstrüman türlerini bilir.

12. sınıf seviyesinde ise;

- Dinlediği Türk müziği biçimlerinin farkına varır.
- Geleneksel makamsal müziğimize ait eserler yorumlar.
- Geleneksel makamsal yapıyı tanır.
- Aksak usulleri bilir.
- Türk müziği eserlerinden oluşan bir repertuvara sahip olur.
- Cumhuriyet periyodu sanatçılarının eserlerini ve müziğimize sağladıkları faydayı anlar.
- 20.yy müziğimizin genel özelliklerini bilir.
- Türk müziği sanatçılarını bilir.
- Geleneksel enstrümanları birbiri ile ilişkilendirir.
- THM biçimlerini ayırt eder.

Görüldüğü gibi temel eğitimin son basamağı olan lise evresinde, geçmiş öğrenimlerinin devamı niteliğinde daha kapsayıcı bir öğretim programı belirlenmiştir. Türk müziği unsurlarının öğretilmesinde ve uygulamalarında, müziğimizin tarihsel kökeninden günümüze kadar gelen bir öğrenim gerçekleştirilmek üzere tasarlanan öğretim programı mevcuttur.

2.8. Okul Çalgıları

Okul çalgıları, kişisel olarak ya da sınıf ortamında toplu bir şekilde, öğrencilerin müziksel davranışlarını enstrüman aracılığı ile geliştirmek ve ders programında yer alan hedefleri

öğrencilere aktarmakta bir aracı olarak, müzik eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Derste öğretmenin kullanacağı okul çalgıları bağlama, org, blok flüt, melodica, piyano ve mandolin olarak belirlenebilir. Bu çalgıların dışında, okulların bağlı oldukları sosyoekonomik seviyenin durumuna göre, veliler tarafından öğrencilere temin edilebilecek gitar, üflemeli çalgılar vb. enstrümanlar ile de öğretmen eğitimi gerçekleştirilebilir.

Son yıllarda Orff çalgılarının da özellikle okul öncesi ve ilkokul kademesinde sıklıkla kullanım alanlarının genişlediğini söylemek mümkündür. Orff Schulwerk olarak adlandırılan bu yaklaşımdaki Schulwerk terimi okulda gerçekleştirilen etkinlik, okullaşma anlamına gelen Almanca bir kelimedir. Orff eğitiminde çocuğu merkeze alarak, çocuğun oyun oynayarak dans ederek müziğe eşlik etmesi ve böylelikle müziksel davranışlarında olumlu gelişmeler göstermesine dayalı bir öğretim modelidir. Vurmalı ritim çalgıları, kazımalı değmeli enstrümanlar, çubukların boy uzunluklarına göre değişen ses aralıklarından oluşan enstrümanlar ve derili germeli enstrüman gruplarından oluşan geniş bir çalgı portföyüne sahiptir. Enstrümanların çokluğu ve çeşitliliği de sınıf içerisinde çocukların eğlenerek ve çalgılarını değiştirerek çeşitliliği oluşturabilecekleri sağlıklı bir eğitim ortamını beraberinde getirir (Kurtuldu'dan aktaran Karataş & Kılıç, 2017, s. 568; Bozkaya, 2001; Ekici, 1998, s. 31).

Çalgı eğitimi müzik öğrenme alanları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bireylerin sosyal gelişimine ve müziksel davranışlarına katkısı olan çalgı eğitimi, 2018 yılı ilkokul ve ortaokullar için hazırlanan öğretim programında öğrenme alanı olarak programdan kaldırılmıştır. Öğretmenler kendi istekleri doğrultusunda çalgı eğitimi gerçekleştirmektedirler. Okul çalgısı olarak hangi çalgıyı kullanacakları da yine öğretmenin isteğine bırakılmıştır.

“Okul öncesinden başlayarak, daha üst seviyelere kadar, müzik eğitiminde çok önemli yeri olan ve eksikliği duyulan okul çalgıları, ülkemizde de üretilmekte ve çağdaş, düzeyli ve kalıcı müzik eğitimi vermek isteyen eğitimcilerin, kurumların ve kuruluşların hizmetine sunulmaktadır” (Ekici' den aktaran Karataş,2015, s. 18).

2.9. Melodika

Özellikle son dönemlerde okul çalgıları ile ilgili yapılan tüm çalışmalarda adını sıkça duyuran melodika, Türk eğitim sistemi içerisine girmiş ve tüm zümrelerce okul çalgısı

olarak kabul edilmektedir. Sıkça tercih edilmesindeki sebepler, piyanoya benzer klavyesi ve üzerinde notaların isimlerinin yazması, tüm sınıf düzeylerinde kullanılabilirliği, ekonomikliği ve çalınırılığındaki kolaylık olarak belirlenebilir. Soprano, alto ve tenor olarak üç tip melodika mevcuttur. Öğrenciler için en yaygın kullanılmakta olan 32 tuşlu tenor melodikadır.

Melodika piyano tarzı klavyesi ile parmak kombinasyonları gerektiren diğer tahta üflemeli çalgıların aksine piyanoya aşına olan herkes tarafından kolaylıkla çalınmaktadır. Melodika polifonik bir çalgı olması nedeni ile de tercih edilmektedir. Aynı anda birçok sesi çıkartabilmesi, çalgının iyi bir eşlik çalgısı olmasını da sağlar. Çalan icracı ağızlık yardımı ile farklı dinamikleri çalgı üzerinde sergileyebilir.

2.9.1. Melodikanın Tarihi

Dünyaca ünlü akordeon markası Hohner 1950'li yıllarda nefes ile üflenen ilk melodikayı geliştirmiştir. 1966 yılında Steve Reich tarafından bestelen "melodica" isimli eserle tüm dünyada tanınan bir çalgı haline gelmiştir. İlk üretilen melodika klavye tuşlerinin olduğu düzende değildir. Çalışma mekanizması aynı çerçevede olsa da, sesin oluşumunu sağlayan tuşlar daha çok basmalı bir sistemde geliştirilmiştir.

Melodika Hohner şirketinin 1950'ler de ortaya çıkarttıkları ve temelde küçük, elde tutulan nefesle sesin çıktığı bir dizi enstrümanın ticari adıydı. O zamandan beri, birçok şirket kendi versiyonlarını Tokai pianica, Yamaha pianica, Suziki melodion, Samick melodihorn, Silvertone orgamonica, Tombo pianohorn, Zen gibi farklı isimlerle ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte, melodika adı genel olarak klavye armonika da denmesine rağmen hepsini tanımlamak için genel bir terim haline gelmiş gibi görünüyor (Missin, 2004).

Melodika ilk icat edildiğinde iki tür olarak üretilmiştir. Bunlardan ilki halen günümüzde de çeşitli versiyonlarının kullanıldığı, klarnet ya da zurna çalar gibi ağızlık yardımı ile üflenebilen iki elin de kullanıldığı melodikalardır.

Şekil 18. Pianica, Missin, P. (2004). <https://www.patmissin.com/history/melodica.html> sayfasından erişilmiştir.

İkinci olarak günümüzde yaygın bir şekilde kullanılan piyano klavyesine benzeyen bir klavye düzeneği olan claviettadır.

Şekil 19. Clavietta, Missin, P. (2004). <https://www.patmissin.com/history/melodica.html> sayfasından erişilmiştir.

Clavietta klavye anlamında Pianica ya nazaran daha büyük tuşelidir. Bu durum notaların çalınabilmesi açısından bir avantajdır. Parmak numaraları ile geçişler yapmak mümkün olmaktadır. Bu durum Pianica için geçerli değildir. Her bir nota için bir parmak kullanılmaktadır.

Son 50 yılda yapılan geliştirmeler ile birlikte nefes mekanizması ile el koordinasyonunun yakınlığından kaynaklanan sorunları azaltmak için, hortum mekanizması geliştirilmiştir.

Ağızlık bölümüne yaklaşık 1 metrelik bir hortum takılarak, çalgı bedenden uzaklaştırılıp daha kolay bir çalımın gerçekleşmesi sağlanmıştır.

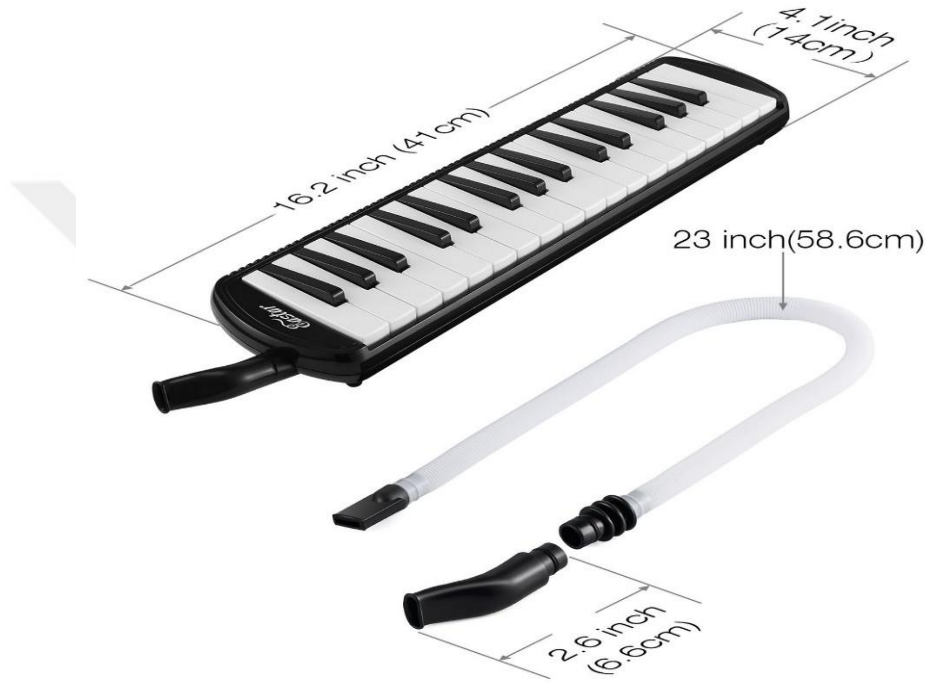
Şekil 20. Hortumlu melodika, <https://www.normans.co.uk/blog/2017/05/what-is-a-melodica/> sayfasından erişilmiştir.

2.9.2. Melodikanın Yapısı

Melodika yapılarını üç ana başlıkta toplamak mümkündür. Sesin oluşumu ile ilgili üçü de aynı özelliklere sahip olsa da, dış görünüşü ve çalınış bakımından farklılıklara sahiptirler. İlk olarak klarnet, obua gibi çalgıların çalımına benzeyen, mandal sisteminin düz bir boru üzerine tutturulması ve basıldıkça açılan hava delikleri ile sesi oluşturan melodikalar gelmektedir. Bu melodikalar diğerlerine nazaran daha ekonomik ve küçüktür. Blok flüt mantığı ile tasarlanan bu çalgıları çalmak için her bir parmağa bir ses getirilir. Yarım seslerin oluşturulamaması en büyük problemdir. Do sesinden başlayarak inceye doğru giden çeşitli uzunluklarda melodikalar mevcuttur.

İkinci olarak klavye biçiminde yapısı olan melodikalar gelir. Bu melodikalar kasa ile kapatılmış kapalı bir sistemden oluşur. Arka bölümünde yer alan genellikle prinç alaşımklı ses çubukları, açılan perdenin altından giren hava akımı sayesinde sesi titretir ve sesi oluşturur. Bu melodikanın dez avantajı ise hava girişinin minik bir ağızlık yardımı ile yapılmasıdır. Bu durum çalıcının klavye üzerinde rahat hareket etmesini güçlendirir. Ağza çok yakın duran melodikanın tutulması ve çalınması güçleşir.

Üçüncü tür olarak ise günümüzde yaygın bir şekilde kullanılan hortumlu melodikalar gelmektedir. İkinci örnekte verilen melodika ile çalışma prensibi ve ses oluşturma yöntemi bire bir aynıdır. Bu melodikanın en büyük avantajı ise sesin oluşturulması için gerekli olan havanın bir hortum yardımı ile üflenebiliyor olmasıdır. Hortum melodika ile çalgıyı çalan arasında bir mesafe açarak, çalgının istenilen pozisyonda çalınmasını, bir zemine koyarak iki elin birden kullanılmasını sağlamasıdır.

Şekil 21. Melodikanın yapısı, <https://images.app.goo.gl/efFr7txm6Qpft6BN6> sayfasından erişilmiştir.

Şekilde de görüldüğü gibi 41 cm'lik bir uzunlukta kasaya sahiptir. Bu kasa içeri giren hava ile basıldığında açılan hava deliği arasında bir koruma sağlar. İçeri hapsolan hava açık olan bölümden içeri girer ve ses çubuklarını titretir. 14 cm'lik bir ene sahiptir. Melodikaların türlerine göre bu oranın 10-17 cm aralığında oldukları söylenebilir. Yaklaşık 59 cm'lik hortum ile hava melodikanın içerisine gönderilir. Hortumun kalitesi ve üzerinde bir yıpranma olamaması oldukça önemlidir. Aksi halde melodikaya giren hava tam olarak sağlanamaz, bu durumda da sesin kalitesinde ciddi derecede bozulmalar yaşanmaktadır. Ağızlık bölümü hortumun kullanılmadığı durumlarda kullanılabilir.

2.9.3. Okul algısı Olarak Melodika

Son yıllarda kullanım alanlarını artıran melodika, Türk milli eğitim sistemi içerisinde okul çalgısı olarak girmiştir. Yapılan çalışmalar melodikanın okul çalgısı olarak kullanımının arttığını ve müzik eğitiminde sağladığı faydaları göstermektedir.

Topoğlu (2015) çalışmasında, sınıf öğretmeni adaylarının müzik eğitime ilişkin görüşleri isimli çalışmasının sonuç bölümünde, ilkökul seviyesinde eğitim bireylere müziksel bir bilinçi aşılması, dersin faydalı ve kapsamlı olması için melodika öğreniminin olması ve değişik enstrümanlar ile çalgı öğretiminin devam ettirilmesi adaylar tarafından istenmiştir (s. 662).

Görüldüğü gibi ilkökullarda müzik derslerini yürütmekte olan sınıf öğretmenleri adaylarını yetiştirirken de blok flüt çalgısına alternatif olarak melodikanın da öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir. Müzik dersi yardımlaşmalı öğrenme metodu ve yaratıcılık ile ilgili bulguların tespit edildiği çalışmada, sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının %41,6 sınıf melodika çalgısı ile derslerini yürüttüğü belirtilmiştir (Kocabaş & Erbil, 2013, s.198).

Ortaokul seviyesinde kullanılan enstrümanlar ve bu enstrümanların öğretilmesindeki engellerin belirlenmesine yönelik çalışmada, müzik öğretmenlerine kullandıkları okul algıları ile ilgili bilgiler sorulmuştur. Araştırmanın bulguları ve sonuçlarında bir öğretmen; sınıfında melodika aldırıldığını, blok flütün uzun yıllar boyunca kullanılmak zorunda olduğunu ve çalgının öğrencilerin kullanımını açısından melodikaya nazaran daha zor bir çalgı olduğundan melodika çalgısını seçtiklerini belirtmiştir (Karataş & Kılıç, 2017,s. 574).

Senelerce okul çalgısı olarak blok flüt ile derslerini yürütmekte olan öğretmenler, melodikanın sağladığı kolaylık ve eğitimdeki üstünlüğünü fark ederek, öğrencileri melodikaya yönlendirmişlerdir. alma ve öğrenme becerileri anlamında blok flüte oranla daha faydalı bir çalgı olduğu söylenebilir.

Görüldüğü gibi son yıllarda melodika algısı Türk müzik eğitimi içerisinde bir yer edinmiş ve kullanımı gittikçe artmakta olan bir çalgıdır. Öğrencilerin melodika çalgısına olan ilgileri de bu konuda etkilidir. İki buçuk oktavlık piyano klavyesi görünümünde olan bu çalgı ile öğrenciler popüler müziklerden, ders kitaplarındaki müzik eserlerine kadar tüm parçaları rahatlıkla alabilmektedir.

2.9.4. Türk Müziği Uyarlamalı Melodika

Melodika 1950’li yıllardan günümüze gelene değin kısmen değişikliklere uğrasa da çalışma prensibi ile ilgili önemli bir değişiklik göstermemiştir. Biçimsel olarak yapılan değişiklikler de çalgının kasası ve klavye düzenekleri ile ilgilidir. Bu değişiklikler içerisinde en önemli değişiklik hortum yolu ile sesin oluşumunun sağlanarak, çalgı çalana sağladığı kolaylıklardır.

Melodikanın ses sistemi değişikliği için, araştırmacı tarafından uzun denemeler sonucunda metal ses çubukları üzerinde yapılan değişiklikler ile çalgı, re karar sesi üzerinden iki bemollük bir koma sesi eklenerek Hüseyini, Saba ve Karcıgar makamlarının çalınabildiği bir hale getirilmiştir. Re karar sesinin seçilmesindeki en önemli neden, eğitim müziği açısından bakıldığında öğrencilerin ses sınırlarına en uygun rejistir olduğudur.

Koma sesin eklenmesinde aralıkların frekanslarının birbirlerine bölünmesi ile oluşan kesirli oranlar ile cent değerlerinden yararlanılmıştır. Özkan (2006) Türk musikisi nazariyatı ve usuller çalışmasında belirttiği gibi, Kaba çargahtan (kalın do) itibaren 12 tam beşli aldığımızda elde ettiğimiz ses, kaba çargahın sekizlisi olan çargahtan çok az farklılıkta (az daha tiz) bir sestir. İşte bu ses ile çargah perdesi arasındaki çok küçük aralığa koma, fisagor koması aralığı adı verilir. Bu aralık $531441/524288$ oranıyla gösterilir (74/73). Ayrıca Özkan (2006) sentatonik komayı $81/80$ ile matematiksel komayı ise $77/76$ oranı ile gösterir (s.67).

İngiliz ses bilimci Alexander John ELLIS tarafından bulunan cent hesaplaması ise, aralıkları, o intervallerin titreşim niceliklerini belirleyen sayıların logaritmaları mesafelerinin farkların belirlenmesi ile oluşur (Atalay,2015, s. 43). Cent hesaplamasındaki aralıklar tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Cent Değerleri ve Oranları

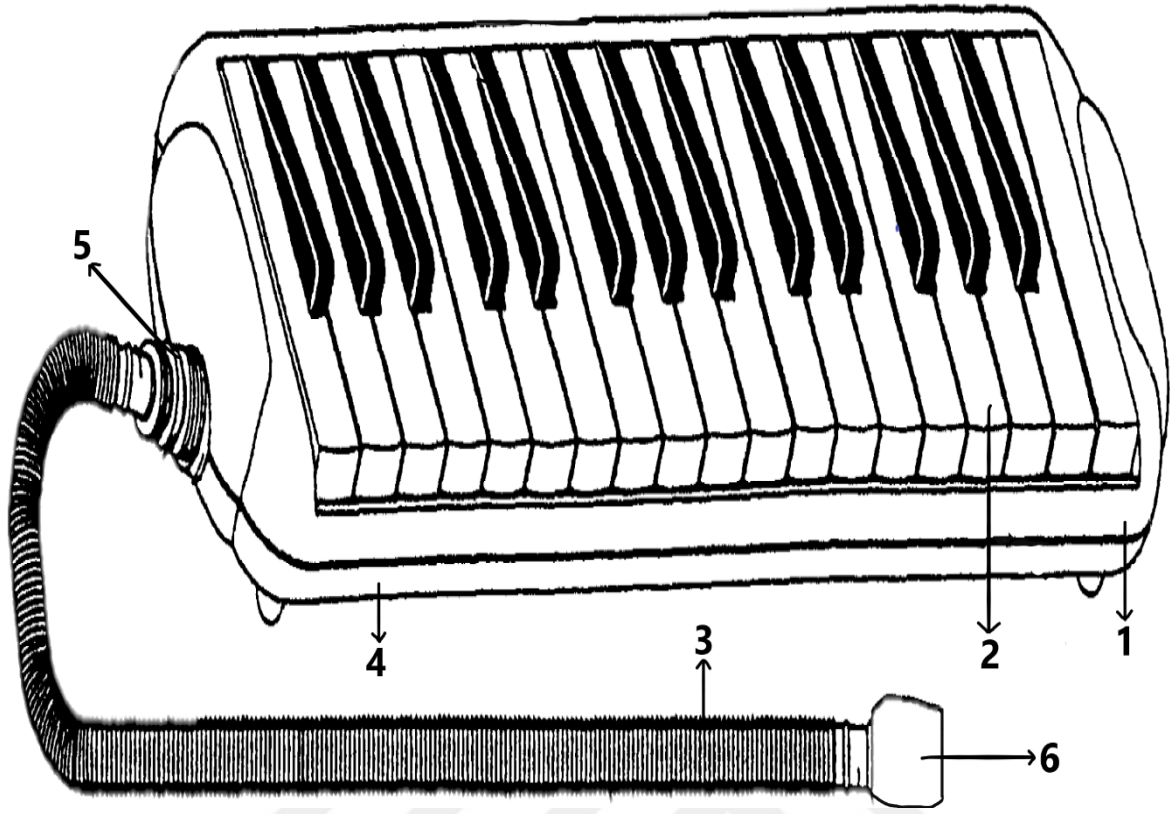
Sesler	Aralık	Oran	Logaritma	Cent Değeri
Do-Do	1 li	1/1	1:0	-
Do-Re	B2'li	9/8	3804-3600:204	204 C
Do-Mi	B3'lü	5/4	2786-2400:386	386 C
Do-Fa	4'lü	4/3	2400-1902:498	498 C
Do-Sol	5'li	3/2	1902-1200:702	702 C
Do-La	B6'lı	5/3	2786-1902:884	884 C
Do-Si	B7'li	15/8	4688-3600:1088	1088 C
Do-Do	8'li	21:2	2:1200	1200 C

Atalay, A. (2005). Türk Müziğinde Komalı Ses Var Mıdır? *EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Dergisi*, 6, 13-35.

Bu hesaplamalar göz önünde bulundurulduğunda büyük 2'li bir aralığın arasındaki cent hesaplaması 204 cent olarak belirlenmiştir. Bir tam aralığın dokuz eşit parçaya bölünmesi sonucu elde edilen cent hesabı ise 22,66666666666667 olarak bulunmaktadır. Bu bulgudan hareket ile Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısına verilecek koma değeri cent olarak 44 cent olarak bulunmuş olup, yapılan cent ölçümlerinde verilen koma değeri 44 cent olarak uygulanmıştır.

Şekil 22'de numaralar ile açıklanmış olan hortumlu melodika günümüzde yaygın olarak kullanılan ve gelişiminin son evresine gelen çalgıdır. Çalgı (1) ve (4) numaralar ile belirtilmiş olan kasa yardımı ile kapalı bir sistem oluşturur. Bu kasanın içerisinde bulunan ve sesin oluşumunu sağlayan metal çubukların ses frekansları ölçülmüş, bu ölçüm sonucunda metal çubukların ses frekansları değiştirilerek iki bemollük koma ses eklenmiştir.

Ayrıca çalgı son hali ile hem makamsal müziğimizi hem de tonal müziği aynı anda çalabilen bir formata kavuşmuştur.

Şekil 22. Hortumlu melodika

2.10. Türk Müziği Ses Sistemi

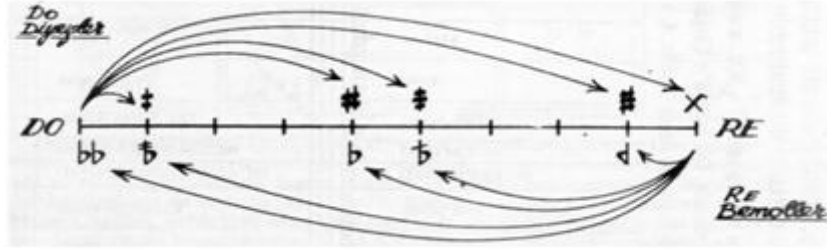
“Ses Sistemi; bir müziğin kendine özgü ses aralıkları arasındaki ilişkileri düzenleyen akustik kural ve hesapların meydana getirdiği kuramsal düzendir” (Tanrıkorur’dan aktaran Oto, 2005, s. 209). Dünya üzerinde birçok ses sistemi, çeşitli ulusların geleneksel müziklerini oluşturur. Türk müziğinde de kendine has üslubu olan bir ses sistemi mevcuttur. Bir tam ses eşit olarak 9 aralığa bölünmüştür.

Yirmi dört perde sistemine göre tasarlanan ve Arel - Ezgi - Uzdilek ses sistemi biçiminde tanımlanmış olan sistem, Türk Sanat Müziği teori açıklamalarında geçerliliğini koruyan bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır (Can,2002, s. 175).

Şekil 23. Koma seslerin bölünmesi

Koma, ezgide ya da bir dizide, hissedilebilen küçük farklılıkların duyulmasıdır. Tam ikili aralık birbirine eşit dokuz parçaya bölünmektedir. Bölünen bu dokuz eşit parçanın her birine koma adı verilir (Özkan,2006, s.67). Müziğimizde tam ses kalından inceye doğru 1,4,5,8 ve 9 komalarda birer diyez, inceden kalına doğru 1,4,5,8 ve 9 komalarda birer bemol sahiptir.

Şekil 24. Tam ses komalar, "Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri", Özkan, İ. H. (2006). Türk musikisi nazariyatı ve usulleri. İstanbul: Ötüken.

Şekilde de görüldüğü gibi sesler birbirine olan uzaklıklarına göre değişik koma sembolleri ile adlandırılırlar. Tüm bu sembollerin adları ve koma değerleri aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

ARALIKIN ADI	KOMA DEĞERİ	DİYEZİ	BEMOLÜ	SİMGESİ
KOMA	1	#	b	F
BAKİYE	4	##	bb	B
KÜÇÜK MÜCENNEP	5	##	bb	S
BÜYÜK MÜCENNEP	8	###	bbb	K
TANINI	9	###	bbb	T
ARTIK İKİLİ	12-13	-	-	A - A 12, 13

Şekil 25. Aralık adları ve koma değerleri, "Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri", Özkan, İ. H. (2006). Türk musikisi nazariyatı ve usulleri. İstanbul: Ötüken.

Türk müziğinde tüm seslere ait perde isimleri kullanılmaktadır. Ana perdelere verilen isimler şu şekildedir.

Şekil 26. Perde isimleri, <http://www.gurselkocak.com/yazili-tmegitimi#tmperdeisimleri> sayfasından erişilmiştir.

2.11. Türk Müziği Sorunları

Orta Asya'dan Anadolu topraklarına büyük bir coğrafyada yaşayan büyük Türk ulusu, müzik kültürünü her zaman yanında taşımış ve onu yaşamın büyük bir unsuru olarak görmüştür. Türklerin yayıldığı uzun topraklarda ve ilişkiye geçtikleri türlü toplulukların imkan verdiği etnik ve kültürel öğeler sebebi ile zenginleşmiş ve çeşitlenmiş devas bir bileşim olan Türk Müziği, kat ettiği yolun büyük bir kısmını Osmanlı devleti periyodunda göstermiş, repertuarının tamamına yakın kısmını bu devirde tamamlamıştır (Çevikoğlu,2013, s. 1).

Müzik kültürümüzün yapı taşları olan geleneksel müziklerimiz, yaşayıp gelişerek güzümüzüdeğin ulaşmıştır. Yatay müzik çizginde olan ezgilerimizin oluşturduğu müziğimiz, kendine has geleneksel bir ses sistemine sahiptir. Sanat müziğimiz Arel - Ezgi - Uzdilek ses sistemine göre yirmi dört ses perdesinden, Halk müziğimiz de on yedi ses perdesinden meydana gelmektedir. Evrensel olarak kabul görmüş ve dünyanın her yerinde aynı sistemi kullanan tamperaman ses sistemi ise on iki perdeden meydana gelmektedir. Bahsedilen bu üç ses sisteminin birbiri ile uyumsuz olacağını düşünmemek gereklidir. Bu ses sistemleri bir araya getirtilebilir ve ortaya güzel eserler ve yorumlama stilleri çıkabilir. Batı müziği olarak adlandırdığımız Tonal ses sistemi ile Halk müziğimizin örneklerine eşlikler ederek eserlerin orijinallliğini bozmadan, geleneksel halleri korunarak, yeni bir

ifade biçimi geliştirilmiş ve geliştirmeye de günümüzde devam edilmektedir (Albuz, 2001).

Geleneksel Türk müziğinde günümüzde kullanılan Arel-Ezgi-Uzdilek ses sistemi 24 perdeli bir sistemdir. “ ... Bu sistemin Geleneksel Türk Sanat Müziği bünyesine ne kadar uygun olduğu konusunda zaman zaman büyük tartışmalar yaşanmıştır. Bununla birlikte alternatif olarak ortaya atılan diğer sistemler kişisel bir öneri olmanın ötesinde fazla bir yaygınlık kazanmamış, Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik çalışmalarda geniş çapta kullanılan tek sistem olarak kalmıştır” (Can, 2002, s. 176).

Arel- Ezgi - Uzdilek ses sistemi yaygın olarak Türk müziği camiaları tarafından kabul görse de, bu sistemin tam olarak Türk müziği nazariyesini karşılamadığı görüşüne sahip görüşlerde mevcuttur. Batı müziği olarak adlandırılan tonal ses sisteminde bir oktav arasındaki sesler (do notasından do notasına) 12 yarım sesten oluşmaktadır. Türk müziğk sisteminde ise bir sekizli bölge elli üçe ayrılmakta ve bu perdelerin tümü koma olarak adlandırılmaktadır. Arel- Ezgi- Uzdilek ses sistemi, yukarıda bahsedilen 53 komanın 24 adedinin Türk müziğini yeterince ifade edebileceğini iddia eder (Özbek, 2014).

Sanat, nazariyeleri ve yorumları aşarak yaşamaya devam etmektedir. Hayatı, gerçeği göz önüne almayan nazariye terk edilmeye mahkûmdur. Bin yıllık pratik'i göz ardı eden ve onu, kendi hayâlî çerçevesine sıkıştırmaya çalışan bir nazariye, ilimle hayatla çalışmaktadır. Nazariye, zaten, birtakım olaylar çokluğunu, belli bir düzen ve esas üzerinde toplamaya çalışan bir görüşten, bakıştan ibarettir. Bu bakış, olaylarla çatışıyor, onların önemli bir kısmını dışarıda bırakıyor, yorumlamaktan âciz kalıyorsa, başarısızlığını, geçersizliğini de ilan ediyor, demektir (Tura,1988, s. 11).

Görüldüğü gibi Türk müziği ses sistemi hakkında teoriye yönelik yapılan bir araştırmada karşımıza Türk sanat müziği ile ilgili tanımlamalar daha çok çıkmaktadır. Türk halk müziği ses sistemi ile ilgili bilgiler daha kısıtlıdır.

Gerek Osmanlı döneminde kaleme alınan 'edvar' dediğimiz nazari eserlerin, gerek erken Cumhuriyet döneminde ortaya konulan başta Rauf Yekta olmak üzere, Arel-Ezgi-Uzdilek ekollerinin halk müziğini dışladığını görüyoruz. Oysa bütün milletlerin müziklerinin sadece pratiğinde değil, nazariyatının da temelinde o milletin sahip olduğu inanç sistemi, dünya görüşü ve milli kültür değerlerinin bir yansıması olan halk müziği vardır (Tokel'den aktaran Özbek,2014).

Uluslararası bir geçerliliği bir kenara bırakıp, kendi müziğimiz ile ilgili ulusal geçerliliği olan bir sisteme de sahip olmadığımız görülmektedir. Teorik olarak bir sistemin bu ana kadar kabul görülmemesinin sebeplerinden biri de, geleneksel müziğimizin meşk usulü ile devamlılığını sağlamasıdır. Meşk usulü öğrenme, öğrencinin ustasından öğrendiği eğitim

sistemini içerir. Bu durumda yazılı kaynaklardan daha çok öğretmenin öğrencisine aktardığı mesleki bilgiler önem taşımaktadır.

Meşk usulü ile ilgili Tanrıkorur "Türk müziğinin genel karakterini ortaya koyan başlıca özellikleri arasında; mecburiyet olmadıkça notadan değil “meşk” sistemi ile üstattan öğrenilen ve notaya bakılarak değil ezberden icra edilen bir müzik" olarak tanımlamıştır (Tanrıkorur'dan aktaran Yağcı, 2015, s. 6).

Teorik olarak incelendiğinde makamların oluşturulmasında kullanılan bir takım değiştirici işaretlerin, icra edildiğinde kullanılmadığı görülmektedir. Bu durum Türk müziğinin teorikleşme aşamasında bir takım sorunları ortaya çıkartır. Meşk usulü ile öğretilen Türk müziği eserlerinin notaya alınamaması ve sonraki kuşaklara aktarımı konusunda problemleri beraberinde getirmektedir. Çeşitli makamların değiştirici işaret bölümünde bulunan ve dört komalık bemolle ifade edilen perdelerin tamamının ifade edilen makamlarda yorumlama sırasında çeşitli farklılıklar gösterdikleri gözlemlenmektedir (Yağcı,2015, s.7).

Uşşak makamı incelendiğinde de yine aynı durumla karşılaşıldığı görülmektedir. Uşşak makamında ezginin kendine ait özellikleri içerisinde yer alan ve bir komalık değer ile ifade edilen segah perdesi de aynı parçada inici ve çıkıcı özelliklerin olduğu bölgelerde değişik yorumlanmaktadır. Verilen bu örneklemelerin farklı makam örnekleri ile karşılaştırılarak çoğaltılması olasıdır (Yağcı,2015, s.7).

Eğitim müziğimiz açısından bakıldığında da, Türk müziği öğretimi ile ilgili en büyük sorun ise öğrencilerimizin Türk müziğinin melodik yapısını tam olarak kavrayamamasıdır. Bunun nedeni Türk müziği çalgısı olmadan öğrencilere ezgisel yapıyı anlatmak mümkün değildir. Öğrenme alanı olarak dinletme yöntemi ile öğrencilere eser dinletilir. Öğretmen bir Türk müziği çalgısı kullanmadan öğrencilere ezgileri dinletememektedir.

Kullanılan okul çalgıları da göz önünde bulundurulduğunda, öğrenciler Türk müziğinin icra edilmesinde batı müziği ses sistemini kullanır. Bu durumda geleneksel müziklerimizin olması gerektiği gibi icra edilmemesine sebep olmaktadır.

BÖLÜM 3

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Karakuş'un (2018) ortaokul müzik dersinde melodika kullanımına dair bulgularını elde edildiği yüksek lisans çalışmasında, ortaokullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin derslerinde okul çalgısı olarak melodika kullanımı ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırmada; ortaokullarda yürütülen müzik dersleri kapsamında melodikanın kullanım durumu, milli eğitim öğretim programındaki uygulanabilirliği, öğrencilerin melodikayı çalma konusundaki ilgi düzeyleri ve melodikanın maliyeti açısından okul çalgısı olmaya elverişlilik durumları incelenmiştir.

Araştırmada, melodikanın en çok kullanılan okul çalgıları arasına girdiği, öğrencilerin melodika çalma konusunda istekli oldukları, çalgının maliyeti bakımından edinilebilir olduğu görülmüş olup, ülkemizde melodika ile ilgili yeterli kaynakların bulunmadığı sonucuna ulaşıp bu kapsamda önerilere yer verilmiştir.

Okul çalgıları olarak belirlenen blok flüt ve melodika enstrümanlarının ortaokul öğrencilerinin başarıları durumlarının araştırıldığı yüksek lisans çalışmasında Akgün (2018), Türk müziği içerikli eserleri, blok flüt ve melodika ile seslendirilmelerinde hangi çalgının daha etkili olduğunun belirlenmesini amaçlamıştır.

DeneySEL işlem sürecinin gerçekleştirilebilmesi için araştırmacı tarafından sekiz haftayı kapsayan bir uygulama süreci hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiği zaman Solomon dört gruplu modele yönelik yapılan karşılaştırmalar, deneySEL işlem sürecinin etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur. DeneySEL işlem sonuçları bir bütün olarak ele

alındığında öğrencilerin Çanakkale Türküsü ve Katibim isimli eserleri seslendirmelerinde melodika ile daha başarılı sonuçlara ulaştıkları görülmüştür.

Karataş ve Kılıç'ın (2017) ortaokul seviyesinde kullanılmakta olan okul çalgılarının eğitimi hakkında problemleri belirlemeyi amaçlayan makalelerinde; okul çalgıları ve öğretiminde karşılaşılan sorunlar belirlenmiştir. Araştırmada, ortaokul seviyesi derslerde program dahilinde yararlanılan enstrümanların dersin eğitim öğretim sürecini içeren programın tam olarak uygulanmasında sonuca ulaştıramadığı, derste kullanılan enstrümanlarının ulaşılabilirliğinin yetersiz seviyede olduğu, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin derste kullanmak için blok flüt haricindeki enstrümanlara erişimlerinde zorluklarla karşılaştıkları, ulaşılabilen değişik enstrümanların derse olan alakayı olumlu yönde arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar bağlamında, ortaokul müzik dersi programının daha sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için, öğrencilerin farklı enstrümanlara yönlendirilmesi, bu enstrümanların temin edilebilmesi için okul ve ebeveynlerin katkılarının sağlanması gerektiği sonuçları elde edilmiştir. Görüldüğü gibi blok flüt çalgısı artık, öğrenciler ve öğretmenler tarafından da tercih edilmeyen ve programın belirlediği hedefleri gerçekleştirmede yetersiz bir çalgı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç-Gereç Ve Materyallere İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri isimli Uzuner'in (2019) yüksek lisans çalışmasında; sınıf öğretmenlerinin eğitimlerinde ön plana çıkan gereçler belirlenmiştir. Öğretmenlerin melodika çalgısı ile ilgili verdikleri örneklerde; "Müziğin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Çaldığımız müzik aletimiz melodika var. Değerlerle ilgili şarkıları öğretiyorum. Melodika ile bu şarkıları çalıyoruz. Öğrencilerin akıllarında kalmaları daha kolay oluyor" şeklinde açıklamalarından da melodika çalgısının sınıf eğitiminde önemi belirlenmiştir (s.64).

Kır (2018) yılında blok flütün öğretilmesinde karşı karşıya kalınan problemleri incelediği yüksek lisans çalışmasında ülkemizde en yaygın olarak kullanılan okul çalgısı blok flüt ile ilgili çeşitli tespitlerde bulunmuştur. Araştırmada, blok flüt çalma kabiliyetlerindeki olumsuz durumların, öğrencilerin enstrümana karşı olan davranışlarını da etkilediği, ders saatlerinin enstrüman eğitimi yeterli seviyede olmadığı, öğrencilerin önceki öğrenimlerinde ilkokulda aldıkları müzik eğitiminin yetersiz olduğu, ders kitaplarının öğrenci seviyelerinden oldukça üstünde olduğu, tüm sınıf seviyeleri için ders kitaplarının yeterli seviyede hazırlanmadığı, geleneksel ezgilerimizi geleneksel halleri ile çalmada blok flütün ihtiyacı karşılayamaması, öğretmenlerin enstrüman eğitimlerini gerçekleştirmede

okulun fiziki durumlarının bu eğitimi karşılayacak seviyede olamamalarını belirlemelerine değinilmiştir. Ulaşılan sonuçlar arasında öğretim programının yetersizliği, blok flütün geleneksel müziklerimizi geleneksel halleri ile çalmaya elverişsiz olması ve blok flüt ile çok sesli çalışmaların gerçekleştirilememesi dikkat çeken sonuçlardandır.

Önal ve Aydoğan'ın 2012 yılında, öğretim programını uygulayabilmede blok flütün yerini araştırdıkları makalelerinde, blok flüt çalgısının öğretim programına uyumu incelenmiştir. Yapılan istatistiksel araştırmalar ile blok flüt çalgısının programda belirlenen hedefleri yerine getirmekte istenilen seviyelere ulaşmasının mümkün olmayacağına, belirlenen hedeflere ulaşabilmek için öğretim programının değişiklikler yapılarak güncellenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Özmenteş (2012) ilköğretim seviyesi müzik dersi için gerçekleştirdiği nitel bir değerlendirme olan makalesinde, öğrencilerin başarı durumları ile başarısızlıkları arasında belirlenen nedenleri yükleme kuramı bakış açısı ile incelemiştir. Yetenek kavramının müzik dersinde başarılı olmanın en büyük etken olduğu vurgulanan çalışmada, çalgı öğreniminin öğrenciler tarafından etki düzeylerine değinilmiştir. Çalışma çıktılarında, öğrencilerin bir bölümünün derslerinde başarı durumlarının yeterli seviyede olmamalarına rağmen melodika ya da blok flüt çalmanın kendilerine derslerinde başarıyı getirdiğini belirtmişlerdir. Etkili müzik ve enstrüman öğrenimi esnasında beyin fonksiyonlarının tümünün işlevsel olarak daha etkin çalışmasına, buna ek olarak eğitimin, bireylerin kişilik gelişimleri üzerinde de olumlu etkiler bırakacağı belirtilmektedir (s. 96).

Öcal (2012) blok flütün ortaokul seviyesinde kullanımına ilişkin tez çalışmasında, blok flütün müzik dersi kullanımı için uygunluğunu tespit etmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlere, blok flüt müzik eğitimi açısından uygun bir enstrüman mıdır? sorusuna hayır cevabı veren öğretmenlerin, %41,1'i melodika çalgısının müzik eğitimi için uygun olduğu cevabını vermiştir. Blok flütün Türk müziği öğretiminde kullanılması ile ilgili ise, öğretim programında yer alan makamsal şarkılar, blok flütün yapısal özellikleri gözönünde bulundurularak, Türk müziği dizi ve makamlarını kolayca öğretebilecek düzeyde yeniden düzenlenmelidir. Yapılacak düzenlemelerde Türk müziği dizi ve makamlarının kolay anlaşılabilir şekilde “göçürülmesi”nin öğrencilerin daha iyi algılamalarını sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece, öğrenci kendi kültürüne ait olan müziği anlamaya (algılamaya) başlayacağı düşünülmektedir (s. 63).

Karataş (2015) ortaokul seviyesinde kullanılmakta olan çalgıların dersin hedeflerine ulaşmasındaki rolünü incelediği tez çalışmasında okul çalgılarının yeterliliklerini

incelemiştir. Araştırma dahilinde çalışmaya katılan öğretmenlerden, %48'i kullanımı daha kolay olan melodikayı tercih ediyorum, %84'ü okulda blok flüt ve melodika haricinde herhangi bir enstrüman kullanılmıyor görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ortaokul müzik derslerinde enstrüman olarak en fazla tercih ettiklerine ilişkin sorulan soruya ise, %48 oranında "çalımı kolay olduğu için melodika kullanmak istiyorlar" cevabı verilmiştir (s. 36).

Araştırmanın sonuçlar bölümünde ise; müzik öğretmenleri, öğrencilerin melodikayı blok flüte nazaran kolay buldukları için sıklıkla istediklerini, derlerinde çok yerveremedikleri Orff enstrümanları ile değişik çalgılar kullanmayı istedikleri ve okul çalgılarının dışında bir çalgı kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ortaokul müzik öğretiminde öğrencilerin blokflütü tercih etmedikleri vurgulanmıştır (s. 91). Bu sonuçta da görüldüğü gibi, uzun bir süre Türk milli eğitim sisitemi içerisinde müzik derslerinde sıklıkla kullanılan blok flüt çalgısı, yerini son zamanlarda yaygın kullanma alanlarına sahip olan, melodika çalgısına bırakmaktadır.

Demircioğlu (2019) "1923'den Günümüze İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programlarında Geleneksel Türk Müziği Unsurlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi" isimli doktora çalışmasında, Cumhuriyet tarihi boyunca uygulanan müzik dersi öğretim programlarını incelemiş ve Türk müziği unsurları ile ilgili incelemelerde bulunmuştur. Araştırma sonucunda incelenen 16 öğretim programının, içerdikleri Türk müziği öğretimi ile ilgili unsurlarının yetersiz seviyede oldukları ve programlarda milli ve manevi duyguları oluşturabilme amacıyla türk müziği unsurlarının gelişen oranda çocuk oyunları ve çalgı öğretiminde de yer alması önerilerinde bulunulmuştur.

Şahin (2013) müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim üyelerinin ve öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul çalgıları öğretimi dersine ilişkin bulgulara ulaştığı yüksek lisans çalışmasında, eğitim fakültelerinde öğretilmekte olan okul çalgıları dersinin içeriği ile ilgili sonuçlara değinmiştir. Öğretim üyeleri ve öğrencilerinin yürütülmekte olan bu dersin içeriği hakkında ifadeleri, öğrencilerin beklentilerini karşılama durumu, dersten elde edilen verimliliği, dersin işlevsel olma durumlarını ve geleceğe dönük yapılması gerekenleri saptamıştır.

Araştırma Türkiye'deki toplam on üniversitede aktif öğrenimlerine devam etmekte olan 451 öğrenci ve 15 öğretim elemanından elde edilen bulgularla hazırlanmıştır. Okul çalgıları dersine melodikanın dahil edilmesi fikrine ne derecede katılırsınız? sorusuna, öğrencilerin büyük ölçüde katıldıkları gözlemlenmiş ve Ki Kare testi sonucunda farklı

okullarda öğrenim görmekte olan bireylerin derslerine melodikanın dâhil edilmesi fikrine katılma düzeyleri arasında, olumlu bir anlamlılık düzeyinde farklılık elde edilmiştir (s. 84).

Uzmanların değerlendirmelerine göre de; okul çalgıları olarak belirlenmiş olan enstrümanların sınıfça hep birlikte öğrenime imkan tanıdığından müzik dersinin en önemli unsurlarındandır. Belirlenen bu enstrümanların öğretiminde iki ders dönemi yeterli olmaktadır. Son zamanlarda ülkemizde sıklıkla kullanımını arttıran melodika çalgısının herhangi bir müzik eğitimi bölümünde öğretiminin gerçekleşmemesi sorun teşkil etmektedir (s. 90). Araştırmanın sonuçlarına göre; araştırma kapsamında bulunan on müzik öğretmenliği bölümünden 8'i okul çalgıları dersine melodikanın dâhil edilmesi fikrine büyük ölçüde katılırken 2'si katılmamıştır. Buna göre melodikanın okul çalgıları dersine dâhil edilmesinin verimi artıracağı sonucu elde edilmektedir (s. 102).

Güven (2017) küçük yaş gruplarının sosyal yetenekleri ile müzik dersine karşı olan davranışlarını incelediği tez çalışmasında, küçük yaş grubunda yer alan çocukların (12-14) müzik dersine karşı olan becerilerinin sosyal tutumları üzerinde olan etkilerini incelemiştir. Araştırmada çalışma grubuna, herhangi bir okul çalgısı kullanma durumlarının müzik dersine karşı becerilerini blok flüt ve melodika çalgıları üzerinden belirlenmiştir. Melodika ve blok flüt haricinde bir okul çalgısı kullanıp kullanmama durumlarına göre bireylerin hem sosyal tutumlarında hem de müziksel davranışlarında olumlu anlamda farklılıklar tespit edilmiştir. Bir okul çalgısı çalabildiğini ifade eden bireylerin çalmayanlara nazaran sosyal tutumlarında ve müziksel davranışlarında artış olduğu sonucuna varılmıştır (s. 62). Çalışma sonuçları çalgı öğrenme alanının 12-14 yaş grubu üzerindeki önemine vurgu yapmaktadır.

Adar (2019) birinci ve ikinci kademe müzik öğretiminde Türk müziğinin kullanılmasına ilişkin öğretmen ifadelerinin belirlendiği makalesinde, öğretmenlere yönelik hazırlamış olduğu sorular ile müzik derslerinde Türk müziği uygulamaları hakkında sonuçlar elde etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, müzik derslerinde melodika ya da blok flüt öğretilmesini faydalı bulan öğretmenlerin oranı %82,4 olarak belirlenmiştir. Melodika çalgısı günümüzde yaygın olarak kullanılan bir okul çalgısı durumuna gelmiştir. Çocukların öğretilen şarkıları çalgı eğitimi yolu ile melodika çaldırarak daha kolay öğrendikleri sonucuna varılmıştır.

Korkmaz ve Çiftçi (2019) eğitim fakülteleri temel eğitim bölümü sınıf eğitimi ana bilim dalında öğrenimlerini sürdüren adayların oyun ve dans etkinliklerinin müzik derslerine etkisini araştırdığı makalelerinde, sınıf eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilere oyun

ve dans etkinliklerinin öğrenmekte oldukları müzik dersine sağladığı faydalara yönelik sorular sorulmuştur. Çalışma bulgularında yer alan, öğrencilerin melodika öğrenimi ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar, melodika öğreniminin sınıf öğretmenliği adayları üzerindeki etkisini göstermektedir. Ö40 "müzikle ilgilenme düzeyimizin neolduğuna bakılmaksızın kişiye sağladığı yarar çok fazla. Melodika kullanmayı bu derste öğrendim. Diğer yoğun geçen derslerimizde çalışırken sıkıldığımı ve yorulduğumu hissettiğimde melodika kullanarak müzik üretilip ferahladığımı anladım", Ö44 "öğrenim hayatımın başından bugüne değin kaliteli bir müzik eğitimi aldığımı düşünmüyorum ancak dersini gördüğümüz bu dönemde melodika icra ediyor olmak ve oyun dans etkinlikleri ile bireylere öğrenim gerçekleştirmek bu derse olan olumsuz tutumumu değiştirdi", Ö35 "melodika çalıyor olmak bir enstrümanı icra edebiliyor olmanın duygusunun ne kadar anlamlı olduğunu bana hissettirdi. Bu enstrümanı öğrenmek kişisel olarak kendimi iyi hissetmeme sebep oluyor", Ö36 "herhangi bir çalgıyı çalabilmenin mümkün olamayacağını düşünürdüm ancak farklı öğretim metotları ile eğlenceli bir şekilde melodika icra etmeyi artık biliyorum. Bu durum cesaretlenmem adına önemli bir adımdı, bundan sonra gitarı bile çalabileceğimi düşünüyorum", Ö39 "müzik dersini aldıktan sonra kişisel olarak bu alanda gelişim göstermeye karar kıldım. Küçüklüğümünden itibaren bağlama enstrümanını öğrenmek isterdim ancak ebeveynlerimin ve çevremizin olumsuz yaklaşımları buna engel teşkil etmişti. Melodika çalgısını öğrendikten sonra tekrardan içimdeki cesaret yerine geldi, bağlama öğrenebilmek adına bir programa dahil oldum, bu enstrümanıda iyi seviyede öğrenerek eğitim öğretim faaliyetlerimde kullanmak istiyorum", Ö31 "melodikanın kullanımı ve ses üretimi ile ilgili hiç bir fikrim olmamasına rağmen bu çalgıyı kullanabilmeyi öğrendim. Değişik öğrenme metotları ile de öğrencilerime aktarabileceğimin farkındayım", Ö19 "Çocuklarla güzel vakit geçirirken eğitim görebilecekleri ortamlar tasarlayabilirim. Şarkılar aracılığı ile istenilen bütün konuları aktarabilirim. Ritim kalıplarından faydalara matematiksel işlemleri öğretebilirim.. Melodika çalmak için gerekli olan bilgileri öğrencilerime aktarabilirim" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Görüldüğü gibi sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan adaylar tarafından melodika çalgısı öğrenim kolaylığı açısından tercih edilen bir çalgı konumuna gelmiştir. Adaylar tarafından verilen cevaplar arasında en önemli bulgu, melodikanın kişilerin müziksel davranışlarını geliştirmenin yanında, müzik dersine karşı olan tutumlarının olumlu yönde değiştiği ve müzik icra etmeye yönelik cesaretlerinin yerine geldiği söylenebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre de; müzik dersinin önemiyetini ve bu derse yönelik umutsuzluklarının yok olduğu, müziksel farkındalıklarının ilerlediği ve şarkı seslendirebildikleri, eğitim gördükleri dönemde melodika ve değişik çalgılar çalmayı öğrenebildikleri, fikirlerinin geliştiği ve daha yaratıcı olmaya başladıkları, bireylerin kendini ifade biçimlerinde gelişmelerin olduğu, ders öğrenimi sürecinde okulun stresli ortamından kurtulduklarını, farklı derslere yoğunlaşma düzeylerinde artış olduğu, ders süresince gerçekleştirilen müziksel aktiviteler sayesinde sosyalleşme ve güven kazanma duygularında gelişmelerin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Renk yöntemi ile melodika öğrenimini gerçekleştirebileceğini, bu derste öğrendiği etkinlikleri diğer öğrenme boyutlarında da kullanarak derslerin monotonluğunu giderebileceğini, toplu halde çalışmalar yapabilmenin ne kadar önemli olduğunu, oyun temalı dans içeren müziksel öğrenimin öğrencilerin kendi güvenlerini yerine getirebileceğini, meslek hayatına başladığında öğrencileri ile arasındaki güçlü bağın müzik dersi ile olabileceğine dair görüşler belirtilmiştir.

Kurtaslan ve Köksoy (2011) sınıf öğretmenlerinin müzik dersine dair görüşlerinin incelendiği makalelerinde, sınıf öğretmeni adaylarının derslerine yönelik ifadeleri incelenerek çeşitli sonuçlara erişilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre önerilerde bulunulmuştur. "öğretmenlerin eğitim gördükleri bölümlerde öğretilmeye devam edilen blokflüt haricinde başka enstrümanlara yönelilmesinin gerektiği vurgulanmış olup, melodika veya ritim enstrümanlarının öğretilmesi yönünde görüşler sunulmuştur (s. 460).

Akarsu (2017) ülkemizdeki müzik bilinci ve kültürün araştırıldığı makalesinde, bugünün müzikal bilincinin medya üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Araştırma genel müzik eğitimi kapsamında konuların içerisinde olan Türk müziği öğretimi ile ilgili de önemli tespitlerde bulunmaktadır. Kullanılan okul çalgılarının Türk müziği ses sistemine uygun olmamalarının sebep olduğu sorunlara değinmektedir. Araştırmanın sonuç bölümünde; okullarda gösterilmekte olan müzik derslerinin milli kültürümüzü tamamlayan ve geleceğe ışık tutan seviyeye gelemediği, eğitim kurumlarında Batı müziği ses sistemi dahilinde eğitim verilen enstrümanlar ile geleneksel makamsal özellikleri olan eserlerin seslendirilmeye çalışıldığına değinilmiştir. Müzik eğitimi bölümlerinde eğitim verilen enstrümanların çoğunluğunun tonal müzik eğitimi gerçekleştiren Batı müziği enstrümanlarının olduğu, toplu olarak verilen eğitimlerde yine Batı müziği ses sistemine hizmet eden bir eğitimin verildiği, öğrencilerin ders aralarında uyarıcı niteliğinde okulun

her tarafından duyulan zil seslerinin batı müziği formlarına ait müzikleri içermesinin Türk müziği bilinci geliştirilmesinde olumsuzluk teşkil edebileceğini belirlemiştir.

Araştırmanın sonuçları dikkate alındığında, Türk müziği öğretimi için genel müzik eğitiminde yararlanılabilecek bir okul çalgısının olmamasının, milli müzik kültürümüze olan olumsuz etkileri açıklanmıştır.

Ercan (2019) "Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi" isimli kitapta, erken çocukluk döneminde müzik eğitimi ile ilgili çeşitli tespitlerde bulunmuştur. Erken çocukluk döneminde müzik eğitimi gören bireylerin müzik eğitiminde melodika kullanmalarının olumlu etkileri üzerine yapılan görüşler mevcuttur. Çalışmada, melodikanın üflemleri ve tuşlu bir müzik enstrümanı olduğu, bu enstrümanın ağızla üflenir ve tuşlara basılarak ses çıkarılabildiği, flüte benzer ama tek bir tuşa basınca o notanın çıkabileceğine değinilmiştir. Melodikaya bağlı kısa bir hortumun olduğu ve yeni başlayanlar için bunu kullanmanın blok flüte göre daha kolay olduğu, çocukların notaları rahatlıkla görebildiği ve tuşlara daha kolay basabildiklerine değinilmiştir.

Güven ve Çelenk (2020) "Müzik Öğretmeni Görüşleri Doğrultusunda 2018 Müzik Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme" isimli makalelerinde, kazanımların müzik dersinin gerçekleştirilmesinde olan etkilerini araştırmışlardır. Öğrenme alanları açısından değerlendirildiğinde, araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda, "Müziksel Algı ve Bilgilenme" ve "Müziksel Yaratıcılık" öğrenme alanlarına ait kazanımlara büyük ölçüde ulaşılamadığı; "Dinleme-Söyleme" ve "Müzik Kültürü" öğrenme alanlarına ait kazanımlara büyük ölçüde ulaşılmamasına rağmen, özellikle Türk müziğinin çeşitli türlerinin seslendirilmesi, Türk müziğinin makamsal yapısı, Türk toplumlarının müzik kültürleri ve Türk müziği biçimlerine yönelik kazanımlara ulaşılamadığı sonuçlarına varılmıştır. Görüldüğü gibi öğretim programının Türk müziği öğretimi uygulamalarının belirlenen hedeflere götürmediği sonucuna varılabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, milli değerlerimizi içeren eserleri büyük ölçüde dinlemediği, bir kısım öğrencinin ise ortalamanın altında dinlediği ve bu kazanımın tam olarak amacına ulaşmadığı; Türk müziğindeki makamsal yapıyı büyük ölçüde fark edemediği ve bu kazanımın tam olarak amacına ulaşmadığı; Yurdumuza ait müzik türlerinden THM türünü büyük ölçüde seslendirebildiği, TSM ve dini müzik türlerini kısmen seslendirebildiği ve büyük ölçüde çok sesli Türk müziği ve mehter müziği türlerini seslendiremediği ve bu kazanımın THM türünde amacına ulaştığı, diğer türlerde ise tam olarak amacına ulaşmadığı; Mahalli sanatçıları yeterince araştırmadığı ve bu kazanımın

tam olarak amacına ulaşmadığı; Tonal (sol majör-mi minör-fa majör-re minör) ve makamsal dizileri yeterince tanımadığı ve bu kazanımın tam olarak amacına ulaşmadığı; Türk müziği biçimlerini yeterince tanımadıkları ve bu kazanımın tam olarak amacına ulaşmadığı sonuçlarına varılmıştır (s. 462).

Görüldüğü gibi, araştırmanın kapsamı ve içeriği ile ilgili yapılan araştırmalar ve bu araştırmaların konu ile ilgi düzeyleri, elde ettikleri sonuçlar ve öneriler ile ilişkilendirilerek sunulmuştur.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma, okul çalgısı olarak Türk müziği ses sistemi uyarlamalı melodikanın uygulamadaki görünümünü belirlemenini araştırıldığı deneysel bir araştırmadır. Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının Türk müziği öğretimine olan etkisini araştırmak için, nicel araştırma yöntemlerinden gerçek deneme modeli son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Bilimsel önemi ve geçerliliği en yüksek çalışmalar gerçek deneme deseni ile yapılanlardır (Karasar,2006, s. 97).

Gerçek deneme modellerinin tümünde, çoklu grupların kurulması ve kurulan bu grupların yansız atama ile oluşturulması en önemli özelliğidir. Son test kontrol gruplu model de tarafsız olarak oluşturulmuş iki gruptan oluşmaktadır. Bunlardan biri kontrol diğeri de deney gruplarıdır. Araştırmanın sonunda gruplara sadece son test uygulanır. Grupların tarafsız atama ile oluşturulması ve deneye hazır bulunuşluk düzeylerinin aynı olması ön testin yapılmasını gereksiz kılar (Karasar, 2006, s.86; Büyüköztürk, 2012, s. 40).

	Grup	İşlem	Sontest
R	D (Deney)	X	O ₁
R	K (Kontrol)		O ₂

Şekil 27. Son test kontrol gruplu seçkisiz desen

Şekilde;

D: Türk müziği uyarlamalı melodika ile çalışan deney grubunu,

K: Normal melodika ile çalışan kontrol grubunu,

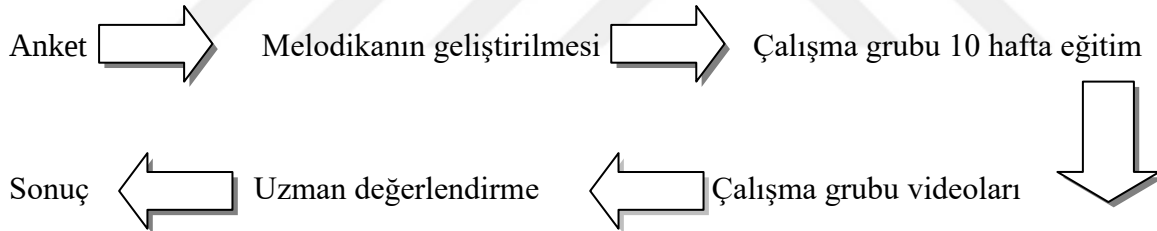
R: Deneklerin gruba yansız seçkisiz atandığını,

O1: Deney grubunun son test sonuçlarını,

O2: Kontrol grubunun son test sonuçlarını,

X: Deney grubuna uygulanan bağımsız değişkenleri ifade etmektedir.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiş 10 haftalık 3 ünite den oluşan bir öğretim programı oluşturulmuştur. Bu 10 haftanın sonucunda deney ve kontrol gruplarının görüntüleri kayıt altına alınmıştır. Bu videolar alan uzmanları tarafından puanlanarak aralarındaki farklar istatistik programı yardımı ile ortaya koyulmuştur.

Şekil 28. Araştırma süreci

4.2. Evren - Örneklem ve Çalışma Grubu

Bir araştırmanın sonuçları ne kadar çok genellenebilirse araştırma daha çok anlam kazanır. Doğru bilgilere ulaşp, bu bilgilerden elde ettiğimiz sonuçları genelleme yaparak daha geniş toplulukların çıkarımlarını yapabileceğimiz bilgiler çalışmamızı anlamlı kılar (Arıkan, 2005, s.129; Karasar, 2006, s. 109).

Bu araştırmanın betimsel evrenini; Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren özel ve resmi ortaokul kurumları, örneklemini ise farklı illerde görev yapan 1321 müzik öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu, Ankara ili Mamak ilçesinde bulunan Şehit Piyade Er Murat EROĞLU Ortaokulunda öğrenimlerini sürdüren 5, 6, 7 ve 8. sınıflardan oluşmaktadır. "Çalışılabilecek evren, ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren çalışma evrenidir" (Karasar, 2006, s. 110).

İlçe Milli eğitim müdürlüğü tarafından onaylanan müzik ders dışı etkinlik programı kapsamında öğrenci grubu arasından random usulü ile onar kişilik iki grup oluşturularak deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Gruplar arasında sınıf seviyeleri bakımından farklılık olmaması için, yansız seçki ile ikişer kişi 5.sınıf, üçer kişi 6.sınıf, üçer kişi 7.sınıf ve ikişer kişi 8.sınıf toplam on kişi olacak şekilde belirlenmiştir.

4.2.1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerine 10 Haftalık Süre Zarfında Uygulanan Ders Planı Çizelgeleri

Çalışma grubuna uygulanmak üzere hazırlanan 10 haftalık ders planları aşağıda verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan on kişi deney ve on kişi kontrol toplam 20 öğrencinin, önceki öğrenimlerinin aynı olması ve melodika çalgısı ile ilgili daha önce bir öğrenim gerçekleştirmedikleri için herhangi bir öntest yapılmamıştır. Öğrenim durumlarının ve hazırbulunuşluklarının aynı olması sebebi ile de her iki grubada aynı öğretim programı uygulanmıştır.

Program dâhilinde teorik bilgileri içeren iki ünite mevcuttur. Teorik bilgilerin öğrenilmesinin ardından icra ünitesinde, çalışmanın örneklemi olan eserlerin seslendirilmesinde, deney grubu Türk müziği uyarlamalı melodika kullanımıdır. Kontrol grubu ise hali hazırda kullanılmakta olan tonal sistemi çalmaya elverişli melodika çalgısı ile öğrenimini gerçekleştirmiştir. Hazırlanan öğretim programı, toplam üç ünite ve on konudan oluşmaktadır.

1. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Türk müziği ses sistemi
Konu	Türk müziğinin makamsal yapısı
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	- Türk müziğinin makamsal yapısını fark eder. - Makam dizilerinin oluşumunu kavrar.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	- Ders kitabı - THM notaları - Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
- Dikkati çekme - Güdüleme - Gözden geçirme - Derse geçiş - Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) - Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) - Özet	- Türk müziğinin temel dokusu hakkında bilgi paylaşır. - Makamın oluşumunu sağlayan dörtlü ve beşliler ile ilgili fikir beyan eder. - Ana perdelerin isimleri ile ilgili görüşlerini bildirir. (Çargah, Yegah, Rast, Buselik vb.) - Tam ikili aralığın bölündüğü 9 eşit parça hakkında tartışır.

BÖLÜM 3

Ölçme	
- Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme - Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	- Türk müziğinin temel dokusunu açıklayınız. - Türk müziğinde ana perdelerin isimlerini belirtiniz. - İkili aralıklar arasındaki koma sesler hakkında bilgi veriniz.
Değerlendirme	
	- Temel doku: 20 Puan - Perde isimleri: 50 Puan - İkili aralık: 30 Puan Toplam: 100 Puan

2. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Türk müziği ses sistemi
Konu	Koma sesin oluşumu
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• İkili aralığın bölündüğü 9 eşit parçayı anlar. • Koma seslerin adlandırılmasını açıklar. • Koma seslerin sembollerini kavrar.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ THM notaları ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev, deney, problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem) ○ Özet	○ Türk müziği ile batı müziği arasındaki ikili aralık farkı hakkında kolektif oluşturur. ○ Koma seslerin oluşturulması ile ilgili bilgi paylaşır. ○ Koma seslerin sembolleri hakkında bilgi edinir. ○ Makamlarda bulunan koma sesleri dinleyerek ayır eder.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ Türk müziğinde tam aralığın bölünmesi hakkında bilgi veriniz. ○ Koma seslerin adları ve sembollerini açıklayınız.
Değerlendirme	
	1. Aralığın bölünmesi: 20 Puan 2. Koma seslerin adları: 40 Puan 3. Koma seslerin sembolleri: 40 Puan Toplam: 100 Puan

3. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Türk Müziğinde Makamlar
Konu	Hüseyini Makamı
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• Hüseyini makamını oluşturan beşli ve dörtlüyü kavrar. • Hüseyini makamı dizisini oluşturur. • Hüseyini makamında çalınan eseri fark eder.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ THM notaları ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev, deney, problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem) ○ Özet	○ Hüseyini makamının oluşumunu sağlayan hüseyini beşlisi ve uşşak dörtlüsünü paylaşılır. ○ Hüseyini makamına ait eserler hakkında kollektif oluşturulur. ○ Makamın seyir özelliklerinden bahsedilir. ○ Hüseyini makamından oluşan eserler toplu olarak icra edilir. ○ Hüseyini makamındaki eserler hakkında farkındalık yaratır.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ Hüseyini makamı dizisini yazınız. ○ Dinlediğiniz eserlerde hüseyini makamını fark ediniz.
Değerlendirme	
	1. Hüseyini dizisi: 40 Puan 2. Dinleme: 60 Puan Toplam: 100 Puan

4. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Türk Müziğinde Makamlar
Konu	Karcıgar ve Saba Makamları
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• Karcıgar makamının dizi oluşumunu kavrar. • Saba makamı dizisini açıklar. • Karcıgar ve saba makamlarına ait eserleri ayırt eder.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ THM notaları ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev, deney, problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem) ○ Özet	○ Karcıgar makamının oluşumunu sağlayan uşşak dörtlüsü ve hicaz beşlisi paylaşılır. ○ Karcıgar makamına ait eserler dinlenir, söylenir ve çalınır. ○ Saba makamının oluşturulması ile ilgili tartışılır. ○ Saba makamına ait eserler dinlenir, söylenir ve çalınır.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ Karcıgar makamı dizisini yazınız. ○ Saba makamının oluşumunu açıklayınız. ○ Dinlediğiniz eserin hangi makama ait olduğunu söyleyiniz.
Değerlendirme	
	3. Karcıgar dizisi: 20 Puan 4. Saba makamı dizisi: 30 Puan 5. Dinleme: 50 Puan Toplam: 100 Puan

5. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Melodika İcrası
Konu	Hüseyni makamı
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	- Hüseyni makamı dizisini çalar. - Hüseyni makamından örnekler seslendirir.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	- Ders kitabı - THM notaları - Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
- Dikkati çekme - Güdüleme - Gözden geçirme - Derse geçiş - Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) - Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) - Özet	- Hüseyni makamı dizisini oluşturan dörtlü ve beşli toplu olarak icra edilir. - Hüseyni makamı dizisi çalınır. - Hüseyni makamından eserler hakkında kolektif oluşturulur. - Makamın özelliklerini gösteren eserlerden bölümler toplu olarak icra edilir.

BÖLÜM 3

Ölçme	
- Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme - Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	- Hüseyni makamı dizisini çalınız. - Hüseyni makamının teknik özelliklerini gösteren bölümlere örnekler veriniz.
Değerlendirme	
	6. Makam dizisini çalma: 40 Puan 7. Örneklendirme: 60 Puan Toplam: 100 Puan

6. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Melodika İcrası
Konu	“Gelin Ayşem” eseri
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• 3/4 lük ritim tartımını kavrar. • “Gelin Ayşem” türküsünü melodika ile çalar ve söyler.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ Nota ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) ○ Özet	○ Türkünün usulü olan 3/4 lük tartım çalışması toplu olarak çalışılır. ○ Eserin “a” bölümü yavaş tempoda tekrar edilir. ○ Eserin “b” bölümü yavaş tempoda çalışılır. ○ “Gelin Ayşem” eseri normal temposunda tüm sınıfça icra edilir.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ 3/4 lük ritim kalıbını ellerinizi kullanarak çalınız. ○ “ Gelin Ayşem” türküsünü çalınız ve söyleyiniz.
Değerlendirme	
	8. Ritim çalma: 20 Puan 9. Eseri söyleme: 40 Puan 10. Eseri çalma: 40 Puan Toplam: 100 Puan

7. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Melodika İcrası
Konu	Karcıgar Makamı
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	- Karcıgar makamı dizisini çalar. - Karcıgar makamından örnekler seslendirir.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	- Ders kitabı - THM notaları - Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
- Dikkati çekme - Güdüleme - Gözden geçirme - Derse geçiş - Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) - Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) - Özet	- Karcıgar makamının dizisi toplu halde icra edilir. - Karcıgar makamından eserler hakkında kolektif oluşturulur. - Makamın özelliklerini gösteren eserlerden bölümler toplu olarak icra edilir.

BÖLÜM 3

Ölçme	
- Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme - Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	- Karcıgar makamı dizisini çalınız. - Karcıgar makamının teknik özelliklerini gösteren bölümlere örnekler veriniz.
Değerlendirme	
	11. Makam dizisini çalma: 40 Puan 12. Örneklendirme: 60 Puan Toplam: 100 Puan

8. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Melodika İcrası
Konu	“Karadeniz” eseri
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• 5/8 lik usulü kavrar. • “Karadeniz” türküsünü melodika ile çalar ve söyler.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ Nota ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) ○ Özet	○ Türkünün usulü olan 5/8 lik tartım çalışması toplu olarak çalışılır. ○ Eserin “a” bölümü yavaş tempoda tekrar edilir. ○ Eserin “b” bölümü yavaş tempoda çalışılır. ○ “Karadeniz” eseri normal temposunda tüm sınıfça icra edilir.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ 5/8 lik usulü ellerinizi kullanarak çalınız. ○ “Karadeniz” türküsünü çalınız ve söyleyiniz.
Değerlendirme	
	13. Ritim çalma: 20 Puan 14. Eseri söyleme: 40 Puan 15. Eseri çalma: 40 Puan Toplam: 100 Puan

9. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Melodika İcrası
Konu	Saba Makamı
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• Saba makamı dizisini çalar. • Saba makamından örnekler seslendirir.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ THM notaları ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) ○ Özet	○ Saba makamının dizisi toplu halde icra edilir. ○ Saba makamından eserler hakkında kolektif oluşturulur. ○ Makamın özelliklerini gösteren eserlerden bölümler toplu olarak icra edilir.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ Saba makamı dizisini çalınız. ○ Saba makamının teknik özelliklerini gösteren bölümlere örnekler veriniz.
Değerlendirme	
	16. Makam dizisini çalma: 40 Puan 17. Örneklendirme: 60 Puan Toplam: 100 Puan

10. HAFTA DERS PLANI

BÖLÜM 1.

Dersin Adı	MÜZİK
Sınıf	5-6-7-8
Ünite	Melodika İcrası
Konu	“Bir Dalda İki Kiraz” eseri
Önerilen Süre	40 Dakika

BÖLÜM 2

Öğrenci kazanımları/Amaçlar-Davranışlar	• 2/4 lük ritim tartımını kavrar. • “Bir Dalda İki Kiraz” türküsünü melodika ile çalar ve söyler.
Yöntem ve teknikler	Dinleme – Söyleme - Çalma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç-Gereç ve Kaynakça	○ Ders kitabı ○ Nota ○ Türk müziği uyarlamalı melodika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
○ Dikkati çekme ○ Güdüleme ○ Gözden geçirme ○ Derse geçiş ○ Bireysel öğrenme etkinlikleri (ödev,deney,problem çözme, vb.) ○ Grupla öğrenme etkinlikleri (Proje,gezi,gözlem) ○ Özet	○ Türkünün 2/4 lük Nim Sofyan usul çalışması toplu olarak çalışılır. ○ Eserin “a” bölümü yavaş tempoda tekrar edilir. ○ Eserin “b” bölümü yavaş tempoda çalışılır. ○ “Bir Dalda İki Kiraz” eseri normal temposunda tüm sınıfça icra edilir.

BÖLÜM 3

Ölçme	
○ Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme ○ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme	○ 2/4 lük ritim usulünü ellerinizi kullanarak çalınız. ○ “Bir Dalda İki Kiraz” türküsünü çalınız ve söyleyiniz.
Değerlendirme	
	18. Ritim çalma: 20 Puan 19. Eseri söyleme: 40 Puan 20. Eseri çalma: 40 Puan Toplam: 100 Puan

4.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler üç ana boyutta elde edilmiştir. Bunlardan ilki, öğretmenlerden anket yoluyla elde edilen veriler, ikincisi Türk Müziği uyarlamalı melodikanın oluşturulma sürecine ilişkin veriler ve son olarak ise deney sonucu uzman görüşleri çerçevesinde elde edilen verilerdir.

4.3.1. Anket

Öğretmenlerin derslerinde Türk müziği uygulamalarını, karşılaştıkları sorunları belirlemek üzere anket formu google form aracılığı ile oluşturulup, online olarak öğretmenlere ulaştırılmıştır. Anket formu müzik öğretmenlerinin aktif olarak kullandıkları sosyal platformlar üzerinden ve öğretmenlerin bağlı bulundukları il/ilçe'deki haberleşme ağlarına yönlendirilerek veriler tek bir çatı altında toplanılmıştır. Ankete Türkiye genelinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ya da resmi kurumlarda görev yapan toplam 1321 öğretmen katılmıştır.

Anket formu geliştirilirken bilimsel çalışmalar taranmış, konu ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Anket formu üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan ilki tek sorudan oluşan demografik sorudur. İkinci bölüm olarak toplam 15 sorudan oluşan ve 5'li likert tipi ifade tiplerinden oluşan sorular gelmektedir. Son bölüm ise öğretmenlerin çalışmaya ilişkin eklemek istedikleri görüşlerini yazabilecekleri açık uçlu bölüm yer almaktadır. Anket sorularının oluşturulması için alan uzmanı olan (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD Öğretim Üyeleri) 5 uzmanın görüşü alınmış olup, hazırlanan 19 soru içerisinde uzmanlar tarafından gereksiz görülen 4 soru çıkartılarak anket son halini almıştır.

Anketin kapsam geçerliliği için Lawshe tarafından geliştirilen teknik kullanılmıştır. Lawshe tekniği altı adımdan meydana gelmektedir.

- Alan uzmanlarının belirlenmesi
- Örnek anketin tamamlanması
- Uzman değerlendirmelerinin elde edilmesi
- Sorulara dair kapsam geçerlilik niceliğinin oluşması
- Anket formunun kapsam geçerlilik göstergelerinin belirlenmesi
- Kapsam geçerlilik göstergeleri sonuçlarına ilişkin anketin son halini alması (Yurdugül,2005, s. 2).

"Lawshe yönteminde, en az 5 en fazla 40 uzman gerekmektedir. Her madde uzman görüşleri "madde hedefleneni yapıyor ölçüyor", "madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz" ve "madde hedeflenen yapıyı ölçmez" şeklinde derecelendirilmektedir" (Yurdugül,2005, s. 2).

Uzmanlar tarafından her bir madde için verilen cevaplar Peach (2017) tarafından Microsoft excel formatında hazırlanmış ve verilerin girildiğinde Lawshe içerik geçerlilik oranlarının verildiği hazır format yardımı ile elde edilmiştir. Lawshe tekniğinin formülü şu şekildedir;

$$KGO = \frac{N_u - N/2}{N/2} \quad \text{veya} \quad KGO = \frac{N_u}{N/2} - 1$$

Şekil 29. Lawshe formülü, Yeşilyurt, S. & Çapraz, C. (2017). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliliği için bir yol haritası. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20 (1), 251-263

"Burada; N_u , maddeye "Uygun" ibaresini yerleştiren alan uzmanı miktarını ve N soruya dair fikir bildiren alan uzmanı miktarını belirtmektedir. KGO, -1 (mutlak red) ile +1 (mutlak kabul) arasında bir değere sahiptir. Katılımcıların tamamı ölçekteki herhangi bir maddeyi "Uygun" olarak derecelendirirse o maddenin KGO değeri 1 olur" (Yeşilyurt & Poyraz, 2017, s. 255). Lawshe tekniğinde uzmanların her bir madde için görüşleri toplanarak kapsam geçerlilik oranları belirlenir. Kapsam geçerliliği her bir madde için gerekli görüşünü işaretleyen uzman sayısının, toplam uzman sayısına bölümünün 1 eksiği ile bulunur. Ayrıca çalışmanın ölçme aracı olan anket formunun güvenirliği ile ilgili yapılan analiz olarak, Crombach Alpha katsayısına da bakılmıştır.

İlk olarak öğretmenlerin müzik öğretmenliğindeki deneyim yılları sorulmuştur. Sonraki sorularda ise, müzik derslerinde Türk müziği öğretimi ilgili bölümlerini içeren yargılara katılım düzeylerinin belirtmeleri istenmiştir. Anket formu şu şekildedir;

1. Öğretmenlik mesleğindeki yılınız?

1-5 () 6-10 () 11-15 () 16 ve üzeri ()

2. Aşağıda yer alan sorulara müzik derslerinizde Türk müziği öğretimi ile ilgili bölümlerini içeren yargılara katılım düzeyinizi belirtiniz.

SORU NO		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Türk müziği öğretimi alanında kendimi yeterli bulurum.					
2	Derslerimde Türk müziği çalgısı kullanırım.					
3	Öğretim programında içerik olarak Türk müziği unsurları yeterlidir.					
4	Müzik derslerinde Blok flüt okul çalgısı olarak yeterlidir.					
5	Öğrencilere batı ve Türk müziğini çaldırabileceğim ortak bir okul çalgısı olmasını isterim.					
6	Çalgı öğretimi müzik eğitiminde önemli bir boyuttur.					
7	Öğrencilerin geleneksel müziklerimizi çalarak öğrenmesi kalıcılığı artırır.					
8	Türk müziği öğretiminde öğrencilere koma sesi anlatırken zorlanıyorum.					
9	Türk müziği öğretimi için mevcut okul çalgıları yetersizdir.					
10	Makamsal ve tonal müzik eğitimi bir arada olamamalıdır.					
11	Türk müziği öğretimi ile ilgili akademik çalışmaları yeterli buluyorum.					
12	Türk/ Batı müziği öğretimi ile ilgili ayrıca hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.					
13	Türk müziği öğretimi için yeni bir sistematik yaklaşıma ihtiyaç vardır.					
14	Öğrencilerin Türk müziği konularına ilgileri yüksektir.					
15	Derslerimde öğrencilere okul çalgısı çaldırırım.					

Likert tipi sorulan bu sorulara katılım düzeylerini işaretleyen öğretmenlerin ayrıca eklemek istedikleri konular ya da yargılar için, açık uçlu doldurabilecekleri bir bölüm de anket formunun sonuna eklenmiştir.

Tablo 2

Lawshe İçerik Endeksi

	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3	Uzman 4	Uzman 5	CVR
Soru 1	x	x	x	x		0,6
Soru 2	x	x	x	x	x	1
Soru 3	x	x	x	x	x	1
Soru 4	x	x	x		x	0,6
Soru 5	x	x	x	x	x	1
Soru 6		x	x	x	x	0,6
Soru 7	x	x	x	x	x	1
Soru 8	x	x	x	x	x	1
Soru 9	x	x	x	x	x	1
Soru 10	x	x	x	x		0,6
Soru 11	x	x	x	x	x	1
Soru 12	x	x	x	x		0,6
Soru 13	x	x	x	x	x	1
Soru 14	x	x	x	x	x	1
Soru 15	x	x	x	x	x	1
CVI						0,867

Uzmanlar tarafından her bir soru için "madde hedefleneni yapıyor ölçüyor" ibaresinin işaretlendiği ve puanlamaya dâhil edildiği, Lawshe içerik geçerlilik endeksi 0,867 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca çalışmanın ölçme aracı olan anket formunun güvenilirliği ile ilgili yapılan analizde ise, Crombach Alpha katsayısı .74 olarak bulunmuştur. Maddelerin iç tutarlılığını ve birbirleri arasındaki homojen yapıyı açıklamak için kullanılan Crombach Alpha, $0.60 < R^2 < 0.80$ ise oldukça güvenilir olarak tanımlanır (Yıldız & Uzunsakal, 2018).

Kapsam geçerliliğinin sağlanmasının ardından ölçme aracının geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin KMO testi uygulanmıştır. Ölçme aracının KMO değeri .875 olarak belirlenmiştir. "Kaiser-Meyer-Olkin değerinin yüksek olması, ölçekteki her bir değişkenin, diğer değişkenler tarafından mükemmel bir şekilde tahmin edilebileceği anlamına gelir. Değerlerin sıfır ya da sıfıra yakın çıkması durumunda, korelasyon dağılımında, bir dağınıklık olduğu için bu değerlere dayalı olarak yorum yapılamaz" (Çokluk ve ark.'dan akt. Kaya,2013, s. 180). Anketin yapı geçerliliği için ayrıca faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 3

Faktör Yükleri

Soru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Faktör	.851	.865	.813	.685	.758	.717	.710	.808	.662	.371	.584	.774	.697	.766	.403

Tablo 3' de gösterildiği gibi öğretmenlerin derslerinde Türk müziği ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlayan maddelerin faktör yüklerinin .37 ile .85 arasında değiştiği görülmektedir. "Faktör yük değerinin .63 ve yüksek olması madde seçimi için iyi bir tercihtir. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer .30'a kadar indirilebilir" (Büyüköztürk, 2012, s. 124).

Anket formunda yer alan ifadelerin aritmetik ortalamaları; 4,21-5,00: Kesinlikle katılıyorum, 3,41-4,20: Katılıyorum, 2,61-3,41: Fikrim yok, 1,81-2,60: Katılmıyorum ve 1,00-1,80: Kesinlikle katılmıyorum olarak belirlenmiştir. Ayrıca anket formunda yer alan olumsuz ifadeler istatistik programına girilirken ters kodlanmış olup, veriler bu husus göz önünde bulundurularak anlaşılmaya çalışılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22 programı kullanılmıştır. Elde edilen bulguların analizinde frekans (f), yüzde (%), ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri tablolar aracılığı ile yorumlanmıştır. Hazırlanan anket formu Türk müziği öğretimi boyutu ve çalgı eğitimi boyutu olmak üzere 2 başlık altında toplanmaktadır. Belirlenen görüşlerin, öğretmenlerin mesleki deneyim süreleri ile olan anlam farklılıklarını ortaya çıkartmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ile Welch ve Borwn-Forsythe testleri kullanılmıştır. Bu testlerde $p < .05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenlere sorulan sorular, Türk müziği öğretimi ve çalgı eğitimi boyutunda iki ana faktörden oluşmaktadır. Türk müziği öğretimi ile ilgili 8, çalgı eğitimi boyutu ile ilgili 7, toplamda 15 soru tablolar aracılığı ile açıklanmıştır.

Araştırmanın ilk problemi olan müzik derslerinde Türk müziği uygulamalarına ilişkin görüşler, Türkiye'de resmi ve özel kurumlarda çalışmakta olan 1321 müzik öğretmeni tarafından cevaplanmıştır. Öğretmenlerin meslek yaşantılarındaki deneyim süreleri Tablo 4'de açıklanmıştır.

Tablo 4

Öğretmenlerin Deneyim Süreleri

	f	%
1 – 5	300	22,7
6 – 10	418	31,6
11 – 15	191	14,5
16 – 20	245	18,5
20 – üzeri	167	12,7
Toplam	1321	100

Türk müziği öğretimi ile ilgili elde edilen bulguların sonucunda, öğretmenlerin Türk müziği öğretimi ve çalgı eğitimi ile ilgili görüşlerinin, mesleki deneyim süreleri ile ilgili anlamlı bir farklılığın olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 5

Türk Müziği Öğretimi ve Çalgı Eğitiminin Deneyim ile İlişkisi

	Homogeneity of Variances		ANOVA		
	Levene St.	Sig.	Mean Sq.	F	Sig
Türk Müziği Öğretimi	49.654	.000	16.170	152.084	.000
Çalgı Eğitimi	22.055	.000	61.038	379.214	.000

Çalışmaya katılan öğretmenlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda, öğretmenlerin derslerinde kullandıkları Türk müziği öğretimi ile ilgili bilgilerin, çalgı eğitimi hakkında elde edilen bilgiler ile öğretmenlerin mesleki deneyimleri ile aralarında fark olup olmadığını belirlemek için ANOVA testi uygulanmıştır. Tablo 5’ da gösterildiği üzere, testin ilk aşaması olan Levene homojenlik sonuçlarına göre $p < 0.05$, gruplar arasında homojen bir dağılım olmadığı gözlemlenmektedir.

Gruplar arasında homojenliğin sağlanmadığı durumlarda Brown-Forsythe F ve Welch’s testlerine başvurulmuştur. “Eğer Levene’s testten elde ettiğimiz p değeri 0.05’ten küçük ise bu hipotezi reddeder ve varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığını söyleriz. Bu durumda ANOVA tablosunda verilen F ve p değerlerini kullanamayız. Bunun yerine SPSS’te sunulan Brown–Forsythe F (1974), ve Welch’s F (1951) istatistikleri yoluyla elde edilen F değeri ve buna bağlı p değeri kullanılır”(Şen,2016, s. 6).

Tablo 6

Welch, Brown-Forsythe Testi

	Welch		Brown - Forsythe	
	Statistic	Sig.	Statistic	Sig.
Türk müziği öğretimi	162.226	.000	579.993	.000
Çalgı öğretimi	212.024	.000	316.106	.000

Anova testinin ön koşulu olan homojenlik sağlanamadığı için uygulanan Welch ve Brown-Forsythe testlerinden elde edilen sonuçlarda p değeri 0.05 den küçük olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda, çalışmaya katılan öğretmenlerin Türk müziği öğretimi ve çalgı öğretimi boyutunda elde edilen sonuçlarının, öğretmenlerin mesleki deneyimleri ile ilgili bir farklılık bulunmadığı sonucuna varılabilir.

4.3.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Verileri

On kişilik deney, on kişilik kontrol gruplarına 10 hafta olarak planlanmış ünitelendirilmiş haftalık planlar uygulanmıştır. Deney grubu araştırmacı tarafından geliştirilen Türk müziği uyarlamalı melodika ile kontrol grubu ise bilinen melodika çalgısı ile programlarını yürütmüşlerdir. Uygulanan bu ders programlarının sonunda öğrencilerin video kayıtları alınmıştır. Deney grubunda bulunan öğrencilere D1, D2, D3 gibi rumuzlar, kontrol grubundaki öğrencilere de K1, K2, K3 gibi rumuzlar verilmiştir.

Öğrenciler için hazırlanan ders programı, Türk müziği ses sistemi, Türk müziğinde makamlar ve melodika icrası ünitelerini içermektedir. İlk ünite olan Türk müziği ses sistemi iki haftalık bir planı içermektedir. İlk haftanın konusu "Türk müziğinin makamsal yapısı" kazanımları ise, "Türk müziğinin makamsal yapısını fark eder" ve "Makam dizilerinin oluşumunu kavrar" şeklindedir. İkinci haftanın konusu "Koma sesin oluşumu" kazanımları ise "İkili aralığın bölündüğü 9 eşit parçayı anlar", "Koma seslerin adlandırılmasını açıklar" ve "Koma seslerin sembollerini anlar" olarak belirlenmiştir.

İkinci ünite olarak belirlenen Türk müziğinde makamlar ünitesi de iki haftalık bir öğretimi kapsamaktadır. Öğrenimin üçüncü haftasının ilk konusu "Hüseyni makamı" olarak belirlenmiş olup "Hüseyni makamını oluşturan dörtlü ve beşliyi kavrar", "Hüseyni makamı dizisini oluşturur" ve "Hüseyni makamında çalınan eseri fark eder" kazanımlarını içermektedir. Dördüncü haftaya gelindiğinde "Karcıgar ve Saba" makamları konu olarak belirlenmiştir. Konunun kazanımları "Karcıgar makamının dizi oluşumunu kavrar", "Saba

makamı dizisini açıklar" ve "Karcığar ve Saba makamlarına ait eserleri fark eder" şeklinde belirlenmiştir.

Üçüncü ünite melodika icrasına yönelik altı haftalık bir öğrenimi içermektedir. Öğrenimin beşinci haftasının konusu "Hüseyni makamı icrası", kazanımları ise, "Hüseyni makamı dizisini çalar" ve "Hüseyni makamından örnekler seslendirir" şeklindedir. Altıncı haftanın konusu "Gelin Ayşem" isimli türkünün seslendirilmesidir. "3/4 lük ritim kalıbını kavrar" ve "Gelin Ayşem türküsünü melodika ile çalar ve söyler" kazanımları belirlenmiştir.

Programın yedinci haftasında "Karcığar makamı" konusu, "Karcığar makamı dizisini çalar" ve Karcığar makamından örnekler seslendirir" kazanımları yer almaktadır. Sekizinci haftada ise konu "Karadeniz" isimli eserdir. Kazanımlar, "5/8 lik ritim kalıbını kavrar" ve "Karadeniz eserini melodika ile çalar ve söyler" şeklinde belirlenmiştir. Dokuzuncu haftanın konusu "Saba makamı" dır. "Saba makamı dizisini çalar" ve Saba makamından örnekler seslendirir" kazanımları yer alır. Son haftaya gelindiğinde de " Bir Dalda İki Kiraz" isimli eser konu olarak belirlenmiş olup, "2/4 lük ritim kalıbını kavrar" ve "Bir Dalda İki Kiraz türküsünü melodika ile çalar ve söyler" kazanımlarına yer verilmiştir.

Uygulanan bu on haftalık eğitim planı sonunda öğrencilerin video kayıtları ailelerinden gerekli izinler alınarak kayıt altına alınmıştır.

4.3.3. Performans Ölçeği

Araştırmanın son ölçüm aşaması, deney ve kontrol gruplarının verilerinin, alan uzmanları tarafından izlenerek puanlanmasıdır. Uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen performans değerlendirme ölçeğinde, öğrencilerin icralarına ve özellikle eserlerin geleneksel halleri ile öğrenilmesine yönelik değerlendirme kıstaslarından oluşmaktadır.

Değerlendirme ölçeği, araştırmanın eser örneklemeleri olan, Gelin Ayşem türküsü, Karadeniz şarkısı ve Bir Dalda İki Kiraz türküsünün ayrı ayrı değerlendirilmesi üzerine tasarlanmıştır. Değerlendirme, seslerin doğruluğu, nota sürelerinin doğruluğu, kabul edilebilir tempo, makam etki durumu ve toplu söyleme çalma boyutlarından oluşmaktadır. Çalışma gruplarında yer alan tüm öğrenciler belirlenen boyutlarda her bir eser için değerlendirmeye tabi olmuşlardır. Performans ölçeğinin değerlendirmesini yapan alan uzmanlarının uzmanlık alanları, çalıştıkları kurum tipleri ve ünvanları tablo 7'de belirtilmiştir.

Tablo 7

Puanlama Yapan Alan Uzmanları

Unvan	Uzmanlık Alanı	Kurum
Doçent Doktor	Türk müziği	Türk müziği devlet konservatuarı
Dr. Öğr. Üyesi	Türk halk müziği	Eğitim fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi	Çalgı eğitimi	Eğitim fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi	Çalgı eğitimi	Eğitim fakültesi
Arş. Gör. Dr.	Müzik kuramları	Eğitim fakültesi

4.4. Verilerin Analizi

Araştırma dâhilinde elde edilen verilerin analizi için IBM SPSS Statistic 22 paket programından yararlanılmıştır. Anket formundan elde edilen verilerin iç tutarlılığı, geçerlik ve güvenilirliği için Crombach Alpha ile Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testleri uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ise yüzde (%), frekans (f), ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçları arasındaki farklılıkları belirlemek için ilk olarak verilerin normal dağılım sonuçları incelenmiştir. Bu sonuca ulaşabilmek için Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov normallik testleri uygulanmış olup, elde edilen p değerleri her iki testte de 0,05'den küçük olduğu için (S-W 0,005 / K-S 0,023) non parametrik testler arasında iki bağımsız örnek için Mann Whitney U testi tercih edilmiştir.

BÖLÜM 5

BULGULAR

Bu bölümde; araştırmanın ana problem cümlesinin çözümlenmesini anlamlı kılacak alt problemlerin açıklanmalarına yer verilmiştir.

5.1. Öğretmenlerin Müzik Derslerindeki Türk Müziği Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Uzman görüşlerinin alınması, geçerlilik ve güvenilirlik testlerinin yapılmasının ardından hazırlanan anket formu Türkiye'nin çeşitli yerlerinde görev yapmakta olan 1321 öğretmen tarafından doldurularak, elektronik ortamdan (google forms) araştırmacıya ulaştırılmıştır.

Müzik dersi öğretim programında Türk müziği öğretimi ile ilgili kazanımlara yer verilmiştir. Bu kazanımlar ilkökul evresinde 12, ortaokul evresinde 32 ve lise evresinde ise 36 kazanımdır (MEB,2018). Öğretmenler Türk müziği ile ilgili bu kazanımları öğrencilerine aktarırken çeşitli materyallerden yardım alırlar. Bunların başında Türk müziği ses sisteminin en önemli unsuru olan koma sesi oluşturabilmek için bir Türk müziği çalgısı gelmektedir. Mevcut okul çalgıları içerisinde yer alan çalgılar tonal müzik ses sistemi için tasarlandıklarından, öğrencilerin kendileri tarafından çalınarak Türk müziği oluşturabileceği bir okul çalgısı yoktur.

Bu durumda öğretmenler kendi çaldıkları bir Türk müziği çalgısı ya da dinleme yöntemi ile öğrencilerine öğrenim gerçekleştirirler. Eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinden mezun olan kişiler, öğrenim gördükleri okullarda okul çalgıları dersleri aldıkları için bir Türk müziği çalgısı (bağlama) çalma becerisine sahiptir (YÖK,2018). Eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinden mezun olan öğretmenlerin dışında, güzel sanatlar fakülteleri ile

devlet konservatuarlarından mezun olan bireyler de formasyon olarak öğretmen olabilmektedirler. Bu bölümlere ait ders programları (Akdeniz Ün, Erciyes Ün, Dokuz Eylül Ün, Atatürk Ün. müzik bölümleri ders programları, 2020) incelendiğinde de görüldüğü üzere, Türk müziği ile ilgili teorik derslerin olması yanında, Türk müziği öğretimini gerçekleştirebilecekleri çalgı öğretimi ile ilgili herhangi bir dersin olmadığı gözlenmiştir. Kendi kişisel çalışmaları olan bireyler mevcut olabilir. Ancak program çıktılarında böyle bir durum söz konusu değildir.

Çalışmaya katılan öğretmenlere sorulan sorular, Türk müziği öğretimi ve çalgı eğitimi boyutunda iki ana faktörden oluşmaktadır. Türk müziği öğretimi ile ilgili 8, çalgı eğitimi boyutu ile ilgili 7, toplamda 15 soru tablolar aracılığı ile açıklanmıştır. Öğretmenlerin anket formuna verdiği cevaplar, frekans (f), yüzde (%), ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri tablolar aracılığı ile açıklanmıştır.

Tablo 8

Türk Müziği Öğretimi Görüşleri

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim Yok		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		$\bar{x}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türk müziği öğretimi alanında kendimi yeterli bulurum.	87	6,6	330	25	78	5,9	561	42,4	265	20,1	3,44	1,242
Öğretim programında içerik olarak Türk müziği unsurları yeterlidir.	130	9,8	638	48,3	150	11,4	315	23,8	88	6,7	2,69	1,134
Türk müziği öğretiminde öğrencilere koma sesi anlatırken zorlanıyorum.	76	5,8	275	20,8	140	10,6	559	42,3	271	20,5	3,50	1,192
Makamsal ve tonal müzik eğitimi bir arada olamamalıdır.	170	12,9	482	36,5	192	14,5	351	26,6	126	9,5	3,35	1,185
Türk müziği öğretimi ile ilgili akademik çalışmalar yeterli buluyorum.	207	15,7	582	44,1	283	21,4	200	15,1	49	3,7	2,47	1,043
Türk/ Batı müziği öğretimi ile ilgili ayrıca hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.	31	2,3	96	7,3	85	6,4	616	46,6	493	37,3	4,09	.960
Türk müziği öğretimi için yeni bir sistematik yaklaşıma ihtiyaç vardır.	38	2,9	92	7	153	11,6	639	48,4	399	30,2	3,95	.976
Öğrencilerin Türk müziği konularına ilgileri yüksektir.	223	16,9	537	40,7	151	11,4	343	26	67	5,1	2,61	1,182

Tablo 8' de çalışmaya katılan öğretmenlerin derslerinde Türk müziği öğretimi ile ilgili görüşlerinin dağılımları incelendiğinde, en yüksek ortalama ($\bar{x}$: 4.09 , ss: .960) Türk/Batı müziği öğretimi ile ilgili ayrıca hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir iken, en düşük ortalama ($\bar{x}$: 2.61, ss: 1.182) öğrencilerin Türk müziği konularına ilgileri yüksektir olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu Türk müziği öğretiminde kendini yeterli bulmaktadır (f:826 %62,5 $\bar{x}$:3,44). Öğretim programında içerik olarak Türk müziği unsurlarının yeterliliği ile ilgili olan soruya, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu öğretim programının yetersiz olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir (f:768 %58,1 $\bar{x}$:2,69). Türk müziği öğretiminde öğrencilere koma sesi anlatırken zorlanıyorum sorusuna ilişkin bulgular büyük oranda zorlanıldığını göstermektedir (f:830 %62,8 $\bar{x}$:3,50). Makamsal ve tonal müzik eğitimi bir arada olamamalıdır sorusuna verilen cevaplarda bu görüşe katılanların oranı %36,1 iken, katılmayanların oranı ise %49,4 olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin yarısına yakını her iki müzik türünün aynı anda öğretilmesinde bir sakınca olmadığını, diğer yarısının da bu iki türün ayrılması gerektiğini ve fikirlerinin olmadığını düşünmektedir ($\bar{x}$:3.35).

Türk müziği ile ilgili akademik çalışmaların yeterliliği ile ilgili soruya verilen cevapların büyük bir oranı (%59.8) çalışmaları yetersiz bulduklarını beyan etmişlerdir ($\bar{x}$:2,47). Çalışmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevap ortalamalarının en düşük olduğu, Türk/Batı müziği ile ilgili ayrıca hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir sorusu büyük çoğunlukla %84 gerekli görülmüştür ($\bar{x}$:4,09). Türk müziği öğretimi için yeni bir sistematik yaklaşıma ihtiyaç duyanların oranı f:1038, % 78.5 dir. Öğretmenlerin tamamına yakını Türk müziği öğretiminde yeni bir öğretim modelinin tasarlanması gerektiğini düşünmektedir ($\bar{x}$:3,95). Derslerinde öğrencilerin Türk müziği konularına ilgilerinin düşük olduğunu belirten öğretmenlerin oranı % 57.5 dir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası öğrencilerinin Türk müziği konularına ilgi düzeylerinin düşük olduğunu savunmaktadır ($\bar{x}$:2,61).

Tablo 8'de öğretmenlerin Türk müziği öğretimi ile ilgili sorulara verdikleri cevapların istatistiksel açıklamalarına yer verilmiştir. 8 sorudan oluşan bu bölüme ait toplam ortalama değer $\bar{x}$:3,26 olarak belirlenmiştir. Standart sapma ise ss: 1,114 olarak hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin Türk müziği öğretimi ile ilgili verdikleri cevaplara genel bir ifade ile ($\bar{x}$:3,26) katıldıkları söylenebilir.

Tablo 9

Çalgı Boyutu ile İlgili Görüşler

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim Yok		Katlıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{x}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Derslerimde Türk müziği çalgısı kullanırım.	163	12,3	462	35	61	4,6	392	29,7	243	18,4	3,06	1,368
Müzik derslerinde Blok flüt okul çalgısı olarak yeterlidir.	441	33,4	622	47,2	27	2	126	9,5	105	7,9	2,11	1,199
Öğrencilere batı ve Türk müziği çaldırabileceğim ortak bir okul çalgısı olmasını isterim.	57	4,3	121	9,2	140	10,6	595	45	408	30,9	3,88	1,07
Çalgı öğretimi müzik eğitiminde önemli bir boyuttur.	43	3,3	51	3,8	39	3	516	39,1	672	50,8	4,30	.945
Öğrencilerin geleneksel müziklerimizi çalarak öğrenmesi kalıcılığı artırır.	30	2,3	115	8,7	68	5,1	645	48,8	463	35,1	4,05	.975
Türk müziği öğretimi için mevcut okul çalgıları yetersizdir.	61	4,6	66	5	56	4,2	653	49,5	485	36,7	4,08	1,009
Derslerimde öğrencilere okul çalgısı çaldırırım.	73	5,5	165	12,5	65	4,9	736	55,7	282	21,4	3,74	1,094

Tablo 9' da çalışmaya katılan müzik öğretmenlerinin derslerinde Türk müziği uygulamaları ile ilgili çalgı boyutuna ilişkin görüşler açıklanmıştır. Bu bilgiler ışığında öğretmenlerin görüşlerinin en yüksek ortalama ile ($\bar{x}$: 4,30 ss: .945) çalgı öğretimi müzik eğitiminde önemli bir boyuttur sorusunda, en düşük ortalama ise ($\bar{x}$: 2,11 ss: 1,199) müzik derslerinde blok flüt okul çalgısı olarak yeterlidir sorusu olarak belirlenmiştir.

Derslerinde Türk müziği çalgısı kullanan öğretmenlerin oranı f:635 %48,1 iken, kullanmayanların oranı ise f:625 %47,3 olarak belirlenmiştir ($\bar{x}$: 3,06). Öğretmenlerin yaklaşık olarak yarısı derslerinde Türk müziği çalgısı kullanmamaktadır. Müzik derslerinde blok flütün okul çalgısı olarak yeterli olmadığını belirten öğretmenlerin oranı f: 1063 %80,6 $\bar{x}$:2,11' dir. Bu sonuçlara göre çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, blok flütün okul çalgısı

olarak yetersiz olduğunu savunmaktadır. Öğrencilere Batı ve Türk müziğini çaldirabileceği ortak bir çalgının olmasını isteyen öğretmenlerin oranı f: 924 %75,9 $\bar{x}$:3,88' dir. Her iki müziğinde çalınabileceği ortak bir çalgıyı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu istemektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin neredeyse tamamı f:1188 %89,9' u, çalgı öğretiminin müzik eğitiminde önemli bir boyut olduğunu düşünmektedir. Bu soru ile ilgili ortalama $\bar{x}$:4,30 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin geleneksel müziklerimizi çalarak öğrenmesinin kalıcılığı arttıracığı görüşünü savunan öğretmenlerin oranı f: 1108 % 83,9 $\bar{x}$: 4,05' dir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu geleneksel müziklerimizin çalarak öğrenilmesinde kalıcı bir etki bırakacağı görüşünü belirtmişlerdir. Türk müziği öğretimi için mevcut okul çalgılarının yeterliliği ile ilgili soruya, öğretmenlerin f: 127 % 9,6' sı yeterli cevabını verirken, f: 1138 % 86,2' si yetersiz olduğu görüşünü bildirmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun mevcut okul çalgılarının Türk müziği öğretimi için yeterli olmadığı görüşünde oldukları belirlenmiştir ($\bar{x}$: 4,08). Müzik derslerinde öğrencilerine okul çalgısı çaldıran öğretmenlerin oranı f: 1018 %77,1 iken, çaldırmayan öğretmenlerin oranı f:238 %18'dir. Bu soruda da verilen cevaplar doğrultusunda, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun müzik derslerinde okul çalgısı kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 9'da öğretmenlerin derslerinde çalgı eğitimi ile ilgili görüşlerinin istatistiksel açıklamalarına yer verilmiştir. 7 sorudan oluşan bu bölüme ait toplam ortalama değer $\bar{x}$:3,60 olarak, standart sapma ise ss: 1,094 olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan toplam n:1321 öğretmenin çalgı eğitimi ile ilgili verdikleri cevaplara genel bir ifade ile ($\bar{x}$:3,60) katıldıkları sonucuna varılabilir.

Hazırlanan anket formu ile elde edilen bulgular yukarıda maddeler halinde açıklanmıştır. Anket formunun son bölümünde sorulan soruların dışında görüş belirtmek isteyen öğretmenler için açık uçlu olarak bir bölüm oluşturulmuş olup, ek görüş belirtmek isteyen öğretmenler bu bölümü doldurmuşlardır. Bu bölümden elde edilen bilgiler ise öğretmenlere rumuz isimleri verilerek belirtilmiş ve sonuçları hakkında yorumlamalar yapılmıştır. Araştırmanın ana problemi ile ilgili görüşlere yer verilmiştir.

Ö1 konu ile ilgili, "öğrencilerin istek ve beklenti düzeylerini ölçerek müzik beğenilerini bireysel değerlendirmek lazım olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle batı ve Türk müziği eğitimini genelde düşünerek basit bir şekilde değerlendirilmesi, temel bilgiler akabinde isteyen öğrenci profiline seçme şansı bırakılarak ikinci bir müzik eğitimi sunulması gerektiğini düşünüyorum". Ö1' in görüşüne göre, temel genel müzik eğitiminin yanında, istekli ve yetenekli öğrenciler ile daha derinlemesine bir müzik eğitimi programı tasarlanabilir. Bu durumda Türk müziği öğretimi ile ilgili detaylı bilgiler öğrenciye aktarılabilir ve etkili bir müzik eğitimi gerçekleştirilebilir.

Bir diğerk öğretmen Ö2 konu ile ilgili, "yeni müzik müfredatımızda çalgı eğitiminin olmaması kalıcı öğrenmeyi zorlaştırmaktadır. Ayrıca Türk müziği konularında makamsal etki teorik olarak daha basite indirgenerek repertuar ağırlıklı olmalıdır". Görüldüğü gibi çalgı öğrenme alanının öğretim programından kaldırılması öğretmenler tarafından olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Çalışmanın tamamlanması ile birlikte Türk müziğinin de çalınabildiği melodika çalgısı ile çalgı öğrenme alanının da yeniden öğretim programına dâhil edilmesi düşünülebilir. Ö3 ise, "çalgı öğrenme alanları ortaöğretim alanından kaldırıldı fakat gerekçe şöyle; TTKB (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı) öğretim programları haricinde çalgı sınıfı modülü oluşturma çalışmaları yapıyordu. Henüz neticelenmedi. Umarım hayata geçirilebilir. Bu sayede Türk batı ayırımı yapılmaksızın çalgı sınıfları oluşturulabilir görüşünü belirtmiştir". Ttkb tarafından hazırlanacak olan çalgı öğrenme modülleri ile daha etkili ve sistematik bir çalgı öğrenme boyutunun gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Ö4 ise, "ders kitapları öğrenci düzeyinde şarkılar içermiyor. Kaynak kitap çok az. Eski kitaplar daha başarılıydı. Melodikayı öğrenciler daha çok seviyor". Bu görüşe göre ders kitaplarında yer verilen eserlerin öğrenci düzeylerinin çok üstünde olduğu söylenmektedir. Öğretmenin öğretimi gerçekleştirmek için ders kitaplarının dışında başka kaynaklara yöneldiği ve bu kaynaklardan da tam olarak yararlanamadığı söylenebilir. Okul çalgısı olarak da öğrenciler tarafından melodikanın daha çok tercih edildiği söylenebilir.

Ö5'in görüşü ise, "sadece çalgı çaldırarak değil, öğretilen her makam ile ilgili örnek nitelikli eser seslendirmelerini sağlayarak da öğrencilerin bilgileri daha kalıcı hale getirilebilir. Okul yıllarında çaldıkları çalgıyı, seslendirdikleri eseri belki unutabilirler ama şarkılar daha akılda kalıcı olabilir". Bu görüşten ise şu sonuçlar çıkartılabilir. Öğrenciye çalgı çaldırmak yerine öğrettiğimiz makamla ilgili öğrencinin seviyesine uygun nitelikli eserler ile kalıcı bir öğrenme sağlanabilir. Bu durumunda yine öğretim programında değişiklik yapılarak mümkün olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada görüş bildiren Ö6 ise, "okullarda çalınabilecek ortak çalgı piyanodur diye düşünüyorum. Çünkü diğerk çalgılar ile herhangi bir çocuk şarkısına ya da marşa eşlik edebilmek ve onu öğretebilmek her zaman için uygun olmayabilir. Ama piyano ile her türlü müziği azami öğretip eşlikleyebilmek mümkündür. Mesela bağlama ile marş eşliği yapılmaz. Gitar ile kulak eğitimi zor olur. Bu anlamda her türlü amaca piyano ile ulaşılabilir. Türk müziğinde koma sesleri yansıtmak zor olabilir belki ama o da Kemal İLERİCİ' nin 4'lü ve 5'li sistemi kullanılarak çoğu makamda basit formda Türk müziğine eşlik edilebilir. Eğer Türk müziği seslendireceği zaman öğretmen o gün için başka bir çalgı ile onu sınıfa dinletmesi daha uygun olabilir. Fakat Türk

müziği çalgılarının ders anlatımında lokomotif bir çalgı olmasını beklemek mümkün değil. Çocukların çalması için de tabi maliyeti düşük ve toplu çalıma uygun olmaları bakımından melodika ve blok flüt kullanılmak durumunda kalınıyor". Ö6'nın görüşleri sonucunda, kapsamı ve uygulamadaki işlevselliği bakımından piyano çalgısının genel müzik eğitiminde en kullanılabilir çalgı olduğu görüşündedir. Özellikle devlet okullarında çoğu okulların müzik sınıfının bile olmadığı düşünüldüğünde, piyano çalgısının temin edilebilmesi bile güçlük yaratmaktadır. Bu bakımdan piyanonun öğretmenin kullanabileceği ve müzik eğitiminde sağladığı faydalar açısından okullarda kullanımı oldukça güçtür. Türk müziğinin öğretiminde de ilerici armonisi olarak adlandırılan armoni sisteminin kullanımı yaygın olarak devam etmektedir. Geleneksel müziklerimizin çok seslendirilmesi bu sistem ile sağlanmaktadır. Ancak çocukların eserleri geleneksel halleri ile öğrenmesi bu sistem ile zorlaşmaktadır. Koma sesin öğretilmesine bu armoni sistemi cevap verememektedir.

Bu araştırma sonucu ortaya çıkartılacak olan Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısı ile Ö6'nın bahsettiği tüm konularda yeterliliklerin sağlanacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin bir okul çalgısı olarak geleneksel müzikleri ve eğitim müziğinin seçkin örneklerini bu çalgı ile öğretilmesinin daha verimli olması beklenmektedir.

Ö7 ise, "Türk müziği tanıtımı için okullarda etkinlikler yapılmalı. Ayrıca canlı performanslar hazırlanarak gençlerin katılımları arttırılmalı. Medya tarafından büyük destek sağlanmalı". Ö7'nin görüşlerine göre okullarda Türk müziği ile ilgili olan ya da bir enstrüman çalan öğrencilerden çeşitli topluluklar kurularak okulda konserler düzenlenmelidir. Öğrencilerin Türk müziği ile farkındalıklarının arttırılması hedeflenebilir.

Çalışmaya katılan mesleki deneyimi 20 yılın üstünde bulunan Ö8, "her öğrencimin iyi ya da kötü bir enstrüman çalması için çabalıyorum. Türk müziğinde bilgi sahibi olmayan çok meslektaşım olduğunu düşünüyorum. Bu alanda bilgi açığımızı kapatmak için çalışmalar yapılmalıdır. İlk başta eğitim dönemi içerisinde bu açığı kapatmak için eğitim fakültesi müzik bölümü öğrencilerine eğitim verilmesi lazımdır. Farklı müzik bölümünde mezun olan arkadaşlarımın çaldıkları enstrüman ve dersler bile birbiri ile uyuşmamaktadır. Bu da gösteriyor ki bu açığı kapatmamız gerek. Birde şuna değinmek istiyorum, öğretmen olup da Türkiye'nin her yerine atana arkadaşlarımız nasıl Türk müziği eğitimi ve çalgı eğitimi verebilir. Bence şu bir gerçektir ki Türk müziği eğitiminin açığı o ya da bu şekilde çözüme kavuşmalıdır. Bu gibi anketlerin yapılması bile açığın kapatılması için bir başlangıçtır".

Yukarıdaki görüşlere göre, çalgı eğitimi öğretim programından kaldırılmasına rağmen öğretmenler tarafından gerçekleştirilmeye devam etmektedir. Öğretmenlerin Türk müziği

öğretimi ile ilgili donanımlarında eksiklikler olduğu ve bu eksikliklerin öğretmenler tarafından da farkında olduğu söylenebilir. Türk müziği öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitimlerin yapılmasının, öğretmenler için de olumlu karşılanacağı düşünülmektedir.

Ö9 "ders saatlerinin yetersizliği tüm konuların üzerindedir. Tüm araştırmaların sebebi ve sonucunu birebir etkileyebilecek en önemli konu ders saatlerinin yetersizliğidir". Bu görüşe göre ise, ortaokullarda haftada 1 saat, liselerde ise seçmeli olarak 2 saat olarak yürütülen müzik derslerinin, özellikle ortaokullarda ders saatinin az olması nedeni ile çeşitli zorluklara neden olduğu söylenebilir. Öğrencilere haftada bir ders saatinde gerekli kazanımların aktarılmasında eksiklikler olabileceği düşünülmektedir. Ö10 ise, "okul kitaplarında daha çok Türk halk müziği söylemek ve çalmak istiyoruz" demiştir. Okul kitapları öğretim programının doğrultusunda hazırlanmaktadır. Bu programlar göz önüne alındığında tüm müziklerin örneklendirmeleri yapılmıştır. Öğrencilerin Türk müziği konuları içerisinde Türk halk müziğine olan yatkınlıkları düşünüldüğünde, halk müziği örneklendirmelerinin sayı olarak artırılmasının, öğrencilerin Türk müziği öğrenimi ile ilgili algılarında anlamlı bir fark yaratacağı düşünülmektedir.

Ö11, "müzik derslerine ilkökul 1.sınıftan itibaren branş öğretmeni girmelidir. Ders saati ortaöğretim 12.sınıfın sonuna kadar haftada en az 2 ders saati olarak düzenlenmelidir. Müzik dersi 7.sınıftan itibaren seçmeli olmalıdır. Okul içi müzik kurslarında kursun açılabilmesi için zorunlu tutulan en az 10 öğrenci kuralı iptal edilmelidir". Bu görüş doğrultusunda, ders saatlerinin yetersizliği ve ilkökullarda derslere müzik öğretmenlerinin girmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Eğitim fakülteleri sınıf eğitimi bölümlerinden müzik eğitimi dersi olarak mezun olan öğretmenler, çalıştıkları yıllarda deneyim ile ilişkisiz olarak müzik öğretimi alanında kendilerini yetersiz olarak adlandırmakta ve bu nedenden dolayı konu ile ilgili kendilerini yeterli hale getirmek adına hizmet içi gelişim kurslarının gerekli olduğunu düşünmektedirler (Kocabaş, 2000, s. 11). Bu durum öğrencinin eğitim hayatının ilk 4 yılında sağlıklı bir müzik eğitimi almasına neden olmaktadır. Temel eğitim bölümlerinde müzik eğitimi alan sınıf öğretmenlerinin aldıkları eğitimin nitelik ve nicelik olarak yeniden gözden geçirilmesinin, genel müzik eğitimine olumlu katkılarının olacağı düşünülmektedir. İlgili düzeylerine göre, öğrencilerin belirli genel müzik eğitimini tamamladıktan sonra seçmeli olarak ders saatlerinin artırılarak müzik eğitime devam etmelerinin olumlu yansımalarının olacağı tahmin edilebilir.

Çalışmaya katılan 35 yıllık deneyime sahip Ö12, "müzik öğretmenliğim boyunca Türk müziği öğretecek öğrenci bulmakta zorlandım. Halbuki Türk müziği ile ilgili seminer ve kurslara katılmak için iki yaz tatilimi heba ettim bu konuda kendimi geliştirdim ama aktaracak öğrenci profili yok. Öğrenci Kore müziği vb yabancı müzik dinliyor". Bu görüşler ışığında, öğrencilerin

Türk müziği konularına ilgi düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin özellikle Türk müziği ile ilgili bilgilerinin yetersizliği ve bu durumu ortadan kaldırmak için kendi imkânları ile seminer, çalıştay gibi etkinliklere katıldıkları söylenebilir. Öğrencilerin Türk müziğine olan ilgisizliklerinin giderilmesi için acilen yeni sistematik bir programa ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir.

Müzik eğitimin daha sözel alanlara hitap etmesini savunan Ö13 ise, "öğrencilere daha çok müzik eğitimi ile değil, müzik bilinci, psikolojisi ve algısına dayalı bir öğretim uygulanmalıdır. Müziği sistematik bir ders olmaktan (sayısal yani beceriye ve uygulamaya dayalı) çıkartıp daha sözel (psikolojik, duygusal, sosyal, mental) hale getirilmeye çalışılmalıdır. Öncelikle bilinç oluşturulmalı. Sanat anlayışı, estetik, güzellik, duygusallık, hayata hazırlık ve mental olgunluk bilinciyle yaklaşılmalıdır. Müzik eğitimi ve öğretimine eğlence ya da hobi olarak yaklaşılmasından oluşan bilincin değiştirilmesi gerektiğine inanıyorum". Ö13, müzik eğitiminin sosyal alanlar ile desteklenerek öğrencide daha kalıcı bir etki bırakılacağı görüşünü savunmaktadır. Özellikle Türk müziği öğretimi ile ilgili örneklendirmelerde, öğrencinin yaşadığı toplum ve gelenekleri göz önünde bulundurulduğunda bilişsel düzeyde gelişimi için ilk olarak müzik dersi ile ilgili olumsuz düşüncelerin değiştirilmesi ve yeni bir algı oluşturulmasının faydalı olabileceği düşünülebilir.

Ö14, "müfredat içeriği Türk müziği ve batı müziği olmak üzere genelden başlayarak olması gerekir. Ortaöğretim kurumlarında ayrıntıya yer verilmekle beraber Türk müziği ağırlıklı olması gerekir. Teori biraz daha basitleştirilebilir. Müzik derslerinde öğrencilerin çalgı öğrenebilmesi için müfredat ona göre düzenlenebilir". Bu görüşlere göre, öğretim programındaki Türk müziği unsurlarının teorik anlamda yoğunluğunun azaltılarak, uygulama yani eser örneklerinin artırılması gerektiği savunulmuştur. Öğrencilerin ilgi düzeyleri de göz önüne alındığında, teorinin azaltılarak örneklendirmelerin çoğaltılmasının Türk müziği öğretimine fayda sağlayacağı söylenebilir. Öğretim programında yapılacak değişiklikler ile de öğrencilerin çalgı çalma becerileri geliştirilebilir.

Gelişimi etkileyen faktörler arasında en önemli unsurlardan biri de kalıtsal çevredir. Anne karnından başlayıp gelişimin tüm boyutlarını etkileyen faktör çevredir. Davranışların oluşmasında en önemli unsurlar çevre ve kalıttır. İleriki yaşantımızda bizi neler beklediğinin belirlenmesi kalıttır, bu beklentinin nasıl sonuçlanacağını sınırları ise çevreden anlaşılır (Yiğit & Bayraktar, 2006, s. 10). Ö15, "yaşadıkları yörelere özgü enstrümanlar fazlası ile öğrencilerin ilgilerini çekiyor ve öğrenme istekli oluyorlar. Temel düzeyde eğitimlerle öğrencilere Türk müziği ve çalgılarını öğretmek mümkün". Bu görüş minvalinde öğrenmeyi etkileyen

faktörlerden en önemli unsurların kalıtım ve çevre olduğu düşünülürse, öğrencilerin Türk müziği öğrenimlerinde yapılacak olan örneklendirmelerin yaşadıkları yöreye ait örnekler olmasının öğrenime olumlu katkıların yapılacağı düşünülebilir. Bu örneklemeler öğretim programında her yöre için ayrı şekilde belirlenebilir.

Ö16, "ders kitaplarını Türk müziği ile ilgili bilgi paylaşımı, anlatımı ve şarkılar yönünden içeriğini çok yetersiz eksik buluyorum. Öğrencilerim müzik kitaplarını sevimsiz ve ilgi çekici bulmadıkları için dersi sevmiyorlar. Sadece not yükseltmek ya da notumu etkilemesin görüşü çok hakim. Öncelikle bu bakış açısının değişmesi gereklidir. Yetenek derslerinde velinin olumsuz düşüncesi kendi çocuklarının üzerinde baskı uygulayarak engel oluyorlar. Önerim ders kitapları ve şarkı kitapları olmalı ve ayrı olmalı". Ö16, ders kitaplarının içeriğinin öğrencilerin ilgisini çekmediği için dersine karşı olumsuz bir tavrın olduğunu düşünmektedir. Özellikle küçük yaş gruplarının ilgisini çekmek, derse olan tutumunda da değişikliği sebep olabilir. İçerik olarak Türk müziği unsurlarının da artırılarak öğrenimi daha ilgi çekici kılmak mümkün olabilir. Ayrıca ders kitabının yanında her öğrenci için bir içerisinde eserlerin bulunduğu bir dağarcık kitabının olması da müzik eğitimini olumlu yönde etkileyebilir.

5.2. Türk Müziği Uyarlamalı Melodika Geliştirilmesine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ana unsuru olan melodika çalgısı, ülkemizde son yıllarda hızla yaygınlaşmakta olan, eğitim müziği ve okul çalgısı olarak popülerliğini arttırmaktadır. Araştırmacıyı melodika çalgısının üzerinde değişiklik yapmaya yönlendiren ana fikirler, çalgının eğitim müziğinde kullanılabilirliği, entonasyon problemi olmadan aynı anda icra edilebilmesi ve ekonomik olarak çoğu kimselerin çalgıya erişiminin kolay olmasıdır.

Tonal olarak kullanılan melodika çalgısı üzerinde koma sesi oluşturmak için ses sistemi üzerinde değişiklik yapılmıştır. "Koma küçük bir ses aralığıdır ve kulakla fark edilebilir" (Özkan,2006, s. 67). Tam ses aralığında birbirine eşit olarak bölünmüş dokuz eşit parçanın her biri koma olarak adlandırılır. Koma sesi elde edebilmek için seslerin birbirlerine olan uzaklık oranları hesaplamaları ve cent hesaplamalarından yararlanılmıştır.

John ELLIS tarafından bulunan cent hesaplaması ile, aralıkları, o intervallerin titreşim niceliklerini belirleyen sayıların logaritmaları mesafelerinin farkların belirlenmesi ile oluşur (Atalay,2015, s. 43). Karaosmanoğlu (2000) çalışmasında, Batı müziği ses sistemi olarak adlandırılan oniki perdeli tamperman sesleri suni nitelendirerek asıl sesleri bulmaya çalışan Harry Partch ve Alain Daniélou'nun buldukları ses sistemlerini incelemiş ve Türk müziği ses

sistemi ile karşılaştırmalı olarak çeşitli bulgulara ulaşmıştır. Harry Patch'in tanımladığı modelde eşit olmayan 43 aralık ile başlangıç sesinin oktavıyla oluşan 44 perde bulunur. Başlangıç perdesi olarak 392 frekanslı sol notasını baz almıştır. Türk müziği sistemi çerçevesinde kâğıda dökülen bir parçanın, önceden Sipürde veya Ahteri olarak adlandırılan, günümüzde de bir sesten olarak açıklanan seslendirilen biçimi ile benzer frekans alanlarına denk gelir. Patch sol notasını sadece bir dayanak derecesi olarak belirlemiş, perde isimlerinin adlandırılmasında 1/1, 5/4, 3/2 gibi oranları tercih etmiş, aralıkların isimlendirilmelerinde de "Asal Birim", "Majör Üçlü", "Mükemmel Beşli" gibi sözcükleri kullanmıştır (Karaosmanoğlu,2000, s. 1).

Tablo 10

Harry Patch Ses Sistemi

Perde Adı	Temel Sesle Aralığı	
	Oran	Cent
Sekizli	2/1	1200
Majör yedili	15/8	1088
Minör yedili	9/5	1018
Majör altılı	5/3	884
Minör altılı	8/5	814
Artık beşli	32/21	729
Eksik beşli	40/27	680
Artık dörtlü	27/20	520
Dörtlü	4/3	498
Eksik dörtlü	21/16	471
Artık majör üçlü	14/11	418
Majör üçlü	5/4	386
Minör üçlü	6/5	316
Majör tam ikili	9/8	204
Minör tam ikili	10/9	182
Yarım minör ikili	33/32	53
Koma	81/80	22
Asal birim	1/1	0

Karaosmanoğlu M. K. (2000). Batıda 12'li Tampere Sistem Dışı Arayışlar ve İki Örnek: Patch – Daniélou. *Musiki Mecmuası*,470.

Tablo 10'da Harry Patch'e ait olan ses sisteminin oranları ve cent olarak değerleri verilmiştir. Tablo'da yer alan bilgiler sadeleştirilmiş olarak verilmiştir. Patch'in ses sistemine Karaosmanoğlu' da eklemeler yaparak bu tabloyu oluşturmuştur. Patch ve Karaosmanoğlu'nun bulduğu değerlere göre bir koma 22 cente karşılık gelmektedir. Yine aynı çalışmada Fransız müzik insanı Alain Daniélou' a ait ses sisteminin karşılaştırılması yapılarak, Türk müziği ses sistemine ait koma frekansının oranı ve cent değerleri bulunmuştur.

Tablo 11

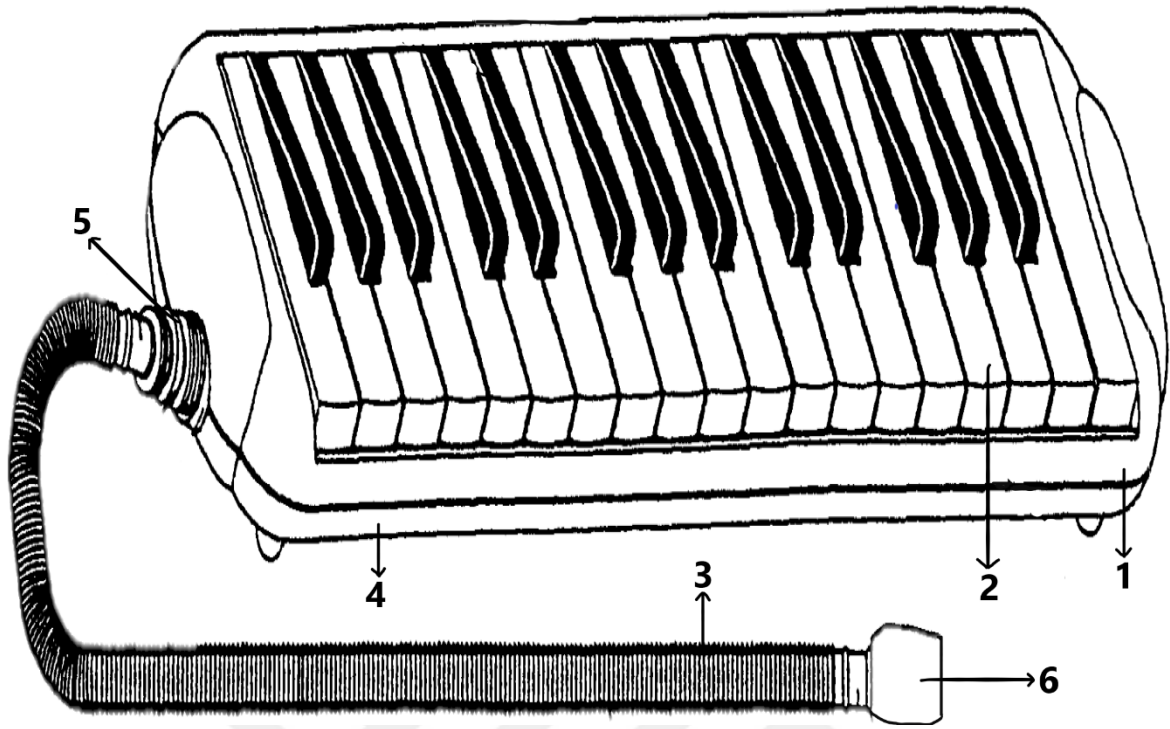
Alain Daniélou Ses Sistemi

Perde Adı	Pay/Payda	Cent
Re	9/8	204
Re-	10/9	182
Re b+	16/15	112
Re b	256/243	90
Re b-	25/24	71
Do+	81/80	22
Do	1/1	0

Karaosmanoğlu M. K. (2000). Batıda 12'li Tampere Sistem Dışı Arayışlar ve İki Örnek: Partch – Daniélou. *Musiki Mecmuası*, 470.

Daniélou standart olarak kullanılmakta olan # ve b simgelerini tamamlayıcı olarak (+) (-) işaretlerinden de yararlanarak ifade etmektedir. Bu yöntemle de 8 değiştirici simge sistemin içerisinde yer almaktadır (Karaosmanoğlu, 2000, s. 3).

Bu çalışmalardan hareketle, bir komalık cent değeri 22 olarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılacak olan iki bemollük koma ses için 44 centlik bir değer uygulanmıştır. İlk olarak melodika çalgısının yapısını keşfetmek ve ses sistemi üzerinde değişiklikler yapılabileceğini kavrayabilmek için, sayısız melodika çalgısı çeşitli denemeler sonucunda kullanılamaz hale gelmiştir. Zaten hâlihazırda tonal ses sistemini çalabilen melodika çalgısına iki bemollük bir koma sesini yerleştirebilmek için ses sistemi üzerinde çeşitli denemeler yapılarak çalgı re sesi kararlı Hüseyini, Saba ve Karcıgar makamlarını çalabilir hale gelmiştir. Araştırmanın çalışma gurubunu oluşturan kontrol ve deney gruplarına da bu makamlardan örneklemeler seçilmiş, grupların bu eserleri seslendirmeleri beklenmiştir.

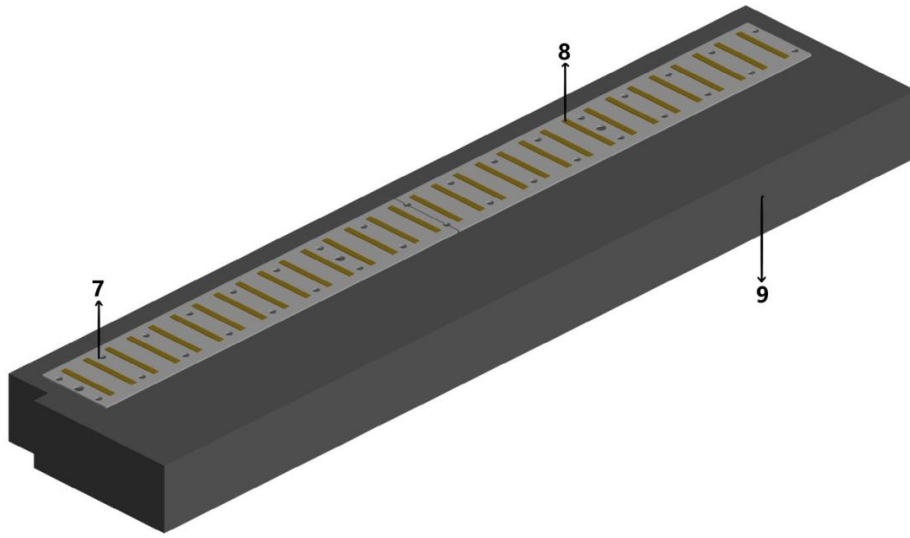
Şekil 30. Melodika perspektif görüntüsü

Şekil 29’da görüldüğü gibi melodika, ana gövdeyi iki taraflı kapatacak şekilde tasarlanan üst kasa (1) ve alt kasa (4), klavye düzeneğinde bir tuş takımı (2), nefes çalgının içine ulaşabilmesi için hortum (3) ve hortumun ucunda ağızlık (6) ile hortumun diğer ucunda hortum giriş deliğinden (5) oluşmaktadır.

Bilinen hortumlu melodika çalgısının ses oluşturma düzeneği üzerinde yapılan değişiklikler ile melodika iki bemollük koma sesi çalmaya elverişli hale gelmiştir. Bu değişikliği gerçekleştirmek için eğitim müziği açısından bakıldığında, özellikle çocukların ses sınırlarını en iyi şekilde karşılayabileceği düşünülen re karar sesi üzerinden dizi oluşturulmuştur. Re karar sesi olarak referans alındığında Mi bemol sesi iki koma olarak değiştirilip, re sesi üzerinden makamsal diziler oluşturulmuştur.

Re sesi üzerinden mi bemol koma sesi de eklenerek Hüseyni, Karcıgar ve Saba makamları elde etmek mümkün kılınmıştır. Melodika tonal müzik sistemi üzerine tasarlanan bir çalgı olduğu için, makamsal bir dizi oluşturmaya elverişli değildir. Bu yeni yaklaşım ile birlikte çalıcılar makamsal dizileri, dolayısı ile makamsal eserleri geleneksel tarzda çalabilme imkânı bulmuşlardır.

Belirlenen makamların dışında diğer makamlara yönelik de çalışmalar yapılabilmektedir. Aynı zamanda melodika tonal müziği de aynı anda çalmaya elverişli halde kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 33. Metal levha ve ses çubukları

5.3. Melodika Öğrenimine Yönelik 10 Haftalık Ünitelendirilmiş Ders Planı İçeriklerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın örneklemini oluşturan çalışma grubunun bulunduğu Ankara Mamak Şehit Piyade Er Murat EROĞLU ortaokulunda bulunan öğrencilerin tamamı daha önceki öğrenimlerinde melodika çalgısı ile ilgili herhangi bir öğrenim görmemiş kişilerden oluşmaktadır. Bu durumda öğrencilerin seviyelerinin aynı olduğu varsayımı ile her hangi bir ön-test uygulaması yapılmamıştır.

Melodika ile yeni tanışan öğrencilerin çalgının kullanımı ile ilgili bilgilerin yanı sıra, çalışmanın gerçekleşmesi için gerekli olan teori bilgilerini de öğrenmeleri gerekmektedir. Bu doğrultuda öğrencilere, icra aşamasına geçmeden önce, araştırmacının oluşturduğu teorik bilgilerinde öğretilmesi uygun görülmüştür. Toplam üç ünite on konudan oluşan on haftalık bir öğretim programı oluşturulmuş, öğrencilere icra ünitesi olan son üniteye geçmeden önce iki ünite dört

hafta boyunca Türk müziği ses sistemi ve öğrenimde kullanılacak olan makamlar ile ilgili teorik bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın deney ve kontrol grupları aynı örneklemeler üzerinden değerlendirileceği için her iki gruba da aynı teorik bilgi programları uygulanmıştır. İcra ünitesine geçmeden önce iki grubunda aynı seviyede Türk müziği bilgisine sahip olmaları hedeflenmiştir. Hazırlanan on haftalık ders planları üç ana üiteden oluşmaktadır. Bunlar; Türk müziği ses sistemi, Türk müziğinde makamlar ve melodika icrasıdır. Bu üç ünite, ses sistemi konusunda iki, makamlar konusunda iki ve melodika icrası konusunda da dört olmak üzere toplam on konuya sahiptirler.

İlk ünite olan Türk müziği ses sistemi, Türk müziğinin makamsal yapısı ve koma sesin oluşumu konularını içermektedir. Makamsal yapı ile ilgili konu, Türk müziğinin makamsal yapısını fark eder ve makam dizilerinin oluşumunu kavrar kazanımlarını içermektedir. Uygulanacak olan yöntem ve teknikler dinleme, söyleme ve çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme teknikleri, Türk müziğinin temel dokusu hakkında bilgi paylaşır, makamın oluşumunu sağlayan dörtlü ve beşliler ile ilgili fikir beyan eder, ana perdelerin isimleri ile ilgili görüşlerini bildirir (Çargah, Yegah, Rast, Buselik vb) ve tam ikili aralığın bölündüğü 9 eşit parça hakkında tartışır. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, Türk müziğinin temel dokusunu açıklamak, Türk müziğinin ana perdelerin isimlerini belirtmek ve ikili aralıklar arasındaki koma sesler hakkında bilgi vermek sorularından oluşmaktadır. Değerlendirme boyutu ise, temel doku bilgilendirmesi 20 puan, perde isimleri 50 puan ve ikili aralık ile ilgili sorular da 30 puan toplam 100 puan olarak belirlenmiştir.

İlk ünitenin ikinci konusu koma sesin oluşumu, ikili aralığın bölündüğü 9 eşit parçayı anlar, koma seslerin adlandırılmasını açıklar ve koma seslerin sembollerini kavrar kazanımlarından oluşmaktadır. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme teknikleri; Türk müziği ile tonal müzik arasındaki ikili aralık farkı hakkında kolektif oluşturur, koma seslerin oluşturulmasıyla ilgili bilgi paylaşır, koma seslerin sembolleri hakkında bilgi edinir ve makamlarda bulunan koma sesleri dinleyerek ayırt eder olarak belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, Türk müziğinde tam aralığın bölünmesi ile ilgili bilgi veriniz ve koma seslerin adları ve sembollerini açıklayınız sorularından oluşmaktadır. Değerlendirme boyutunda ise, aralığın bölünmesinin açıklanması 20 puan, koma seslerin adları 40 puan ve koma seslerin sembollerinin açıklanması 40 puan toplamda 100 puan olarak belirlenmiştir.

İkinci ünite olan Türk müziğinde makamlar, Hüseyini, Saba ve Karcıgar makamlarının tanıtıldığı iki konudan oluşmaktadır. İlk konu olarak belirlenen Hüseyini makamının kazanımları; Hüseyini makamını oluşturan dörtlü ve beşliyi kavrar, makam dizisini oluşturur ve Hüseyini makamında çalınan eseri fark eder şeklinde oluşturulmuştur. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; Hüseyini makamının oluşumunu sağlayan hüseyini beşlisi ve uşşak dörtlüsünü paylaşır, Hüseyini makamına ait eserler hakkında kolektif oluşturur, makamın seyir özelliklerinden bahsedilir, Hüseyini makamından oluşan eserler toplu olarak icra edilir ve Hüseyini makamındaki eserler hakkında farkındalık yaratır şeklinde belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, Hüseyini makam dizisini yazınız ve dinlediğiniz eserlerde hüseyini makamını fark ediniz sorularından oluşmaktadır. Değerlendirme boyutunda ise, makamın dizisini oluşturma 40 puan ve dinleme etkinlikleri 60 puan toplam 100 puan olarak yer almaktadır.

İkinci ünitenin ikinci konusu Karcıgar ve Saba makamlarıdır. Konunun kazanımları, karcıgar makamının dizi oluşumunu kavrar, saba makamı dizisini açıklar, karcıgar ve saba makamlarına ait eserleri ayırt eder şekline oluşturulmuştur. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; karcıgar makamının oluşumunu sağlayan uşşak dörtlüsü ve hicaz beşlisi paylaşılır, karcıgar makamına ait eserler dinlenir, söylenir ve çalınır, saba makamının oluşumu ile ilgili tartışılır, saba makamına ait eserler dinlenir, söylenir ve çalınır olarak belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, karcıgar makamı dizisini yazınız, saba makamının oluşumunu açıklayınız dinlediğiniz eserin hangi makama ait olduğunu söyleyiniz şeklinde oluşturulmuştur. Değerlendirme boyutunda ise, karcıgar makamı dizisi 20 puan, saba makamı dizisi 30 puan ve dinleme boyutu 50 puan toplam 100 puan olarak belirlenmiştir.

Üçüncü ünite olan melodika icrası toplam altı konudan oluşmaktadır. Çalışmanın örneklendirmesini oluşturulan hüseyini, karcıgar ve saba makamlarının melodika çalgısında icrasına yönelik her bir makam için ikişer haftadan toplam altı haftaya yer verilmiştir. İlk konu olarak hüseyini makamının icrasına yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Bu konunun kazanımları hüseyini makamı dizisini çalar ve hüseyini makamından örnekler seslendirir olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; hüseyini makamını oluşturan dörtlü ve beşli

toplu olarak icra edilir, hüseyini makamı dizisi çalınır, hüseyini makamından eserler hakkında kolektif oluşturulur ve makamın özelliklerini gösteren eserlerden bölümler toplu olarak icra edilir şeklinde oluşturulmuştur. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, Hüseyini makamı dizisini çalınız, hüseyini makamının teknik özelliklerini gösteren bölümlere örnekler veriniz sorularından oluşmuştur. Değerlendirme boyutunda ise, makam dizisini çalma 40 puan, örneklendirme ise 60 puan toplam 100 puan olacak şekilde belirlenmiştir.

Üçüncü ünitenin ikinci konusu hüseyini makamına ait örnek eserin çalışmasını içermektedir. Araştırmanın hüseyini makamında örneklemini oluşturan eser Gelin Ayşem türküsüdür. Konunun kazanımları, 3/4' lük usulü kavrar, gelin ayşem türküsünü melodika ile çalar ve söyler olarak belirlenmiştir. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; türkünün usulü olan 3/4' lük tartım çalışması toplu olarak çalışılır, eserin “a” bölümü yavaş tempoda tekrar edilir, eserin “b” bölümü yavaş tempoda çalışılır ve gelin ayşem türküsü tüm sınıfça çalınır söylenir olarak belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, 3/4' lük usulü ellerinizi kullanarak çalınız, gelin ayşem türküsünü çalınız ve söyleyiniz sorularından oluşturulmuştur. Değerlendirme boyutunda ise, usulü çalma 20 puan, eseri söyleme 40 puan ve eseri çalma 40 puan toplam 100 puan olarak belirlenmiştir.

Ünitenin üçüncü konusu karcıgar makamının icrasına yönelik çalışmaları içermektedir. Makamın örnek eserini çalışmadan önce, makamın teorik anlamda bilinip melodika çalgısına uyarlanabilmesi için makam ile ilgili tüm bilgilerin çalgı üzerinde uygulanması amaçlanmaktadır. Konunun kazanımları, karcıgar makamı dizisini çalar ve karcıgar makamından örnek eserler seslendirir olarak belirlenmiştir. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; karcıgar makamının dizisi toplu olarak icra edilir, karcıgar makamından eserler hakkında kolektif oluşturulur ve makamın özelliklerini gösteren eserlerden bölümler toplu olarak icra edilir şeklinde belirlenmiştir. . Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, karcıgar makamı dizisini çalınız, karcıgar makamının teknik özelliklerini gösteren bölümlere örnekler veriniz sorularından oluşmaktadır. Değerlendirme boyutunda ise, makam dizisini çalma 40 puan, örneklendirme 60 puan toplamda 100 puan olarak belirlenmiştir.

Üçüncü ünitenin dördüncü konusu araştırmanın karcıgar makamı örneğini oluşturan “Karadeniz” isimli eserin öğretilmesidir. Konunun kazanımları, 5/8' lik usulü kavrar ve Karadeniz eserini

melodika ile çalar ve söyler olarak belirlenmiştir. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; eserin usulü olan 5/8' lik tartım çalışması toplu olarak çalışılır, eserin "a" bölümü yavaş tempoda tekrar edilir, eserin "b" bölümü yavaş tempoda çalışılır ve Karadeniz eseri tüm sınıfça icra edilir olarak belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, 5/8'lik usulü ellerinizi kullanarak çalınız ve Karadeniz eserini çalınız söyleyiniz sorularından oluşmaktadır. Değerlendirme boyutunda ise, usulü çalma 20 puan, eseri çalma 40 puan ve eseri söyleme 40 puan toplam 100 puan olacak şekilde oluşturulmuştur.

Beşinci konu olarak çalışmanın örnek makamların sonuncusu olan saba makamının öğretimine yer verilmiştir. Konunun kazanımları, saba makamı dizini çalar ve saba makamından örnekler seslendirir şeklinde oluşturulmuştur. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; saba makamının dizisi toplu olarak icra edilir, saba makamından eserler hakkında kolektif oluşturulur, makamın özelliklerini gösteren eserlerden bölümler toplu olarak icra edilir olarak belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, saba makamı dizisini çalınız ve saba makamının teknik özelliklerini gösteren bölümlere örnekler veriniz sorularından oluşturulmuştur. Değerlendirme boyutunda ise, makam dizisini çalma 40 puan ve örnekler verme 60 puan toplam 100 puan olarak belirlenmiştir.

Son konu olarak saba makamının örneklendirilmesini içeren "Bir Dalda İki Kiraz" isimli saba makamı türküsünün öğrenimine yer verilmiştir. 2/4'lük usulü kavrar ve bir dalda iki kiraz türküsünü melodika ile çalar ve söyler konunun kazanımları olarak belirlenmiştir. Uygulanacak yöntem ve teknikler, dinleme, söyleme, çalma olarak belirlenmiştir. Kullanılacak eğitim teknolojileri, araç, gereç ve kaynaklar, ders kitabı, THM notaları ve melodika çalgısıdır. Öğrenme öğretme etkinlikleri; türkünün 2/4' lük nim sofyan usul çalışması toplu olarak çalışılır, eserin "a" bölümü yavaş tempoda tekrar edilir, eserin "b" bölümü yavaş tempoda tekrar edilir ve bir dalda iki kiraz eseri çalınır, söylenir olarak belirlenmiştir. Bireysel ve grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme basamağı, 2/4' lük usulü ellerinizi kullanarak çalınız, bir dalda iki kiraz türküsünü çalınız söyleyiniz sorularından oluşmuştur. Değerlendirme boyutunda ise, usulü çalabilme 20 puan, eseri söyleme 40 puan ve eseri çalma 40 puan toplam 100 puan olarak belirlenmiştir.

5.4. Deney Grubu Son Test Sonuçlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Deney grubuna uygulanan on haftalık ders programının ardından, öğrencilerin melodika ve seslendirme performansları video kayıt altına alınmıştır. Eserler öğrenciler tarafından bireysel olarak ve toplu olarak seslendirilerek, videoların kayıtları uzmanlar tarafından puanlanmıştır. Araştırmanın makamsal örneklemelerini oluşturan Gelin Ayşem türküsü E1, Karadeniz şarkısı E2 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise E3 olarak kodlanmıştır. Deney grubunda yer alan toplam on öğrenci ise D1, D2, D3 gibi rumuzlar ile kodlanmıştır.

Hazırlanan performans değerlendirme ölçeğinde deney grubu öğrencilerinin performansları eser bazında seslerin doğruluğu, nota sürelerinin doğruluğu, kabul edilebilir tempo, makam etki durumu ve toplu icra-seslendirme ana başlıkları altında puanlanmıştır. Puanlama için en düşük puan 1, en yüksek puan ise 10 olarak belirlenmiştir.

Tablo 12

Deney Grubu Son Test Sonuçları

Öğrenci	Seslerin doğruluğu			Nota sürelerinin Doğruluğu			Kabul edilebilir tempo			Makam etki durumu			Toplu söyleme çalma			$\bar{x}$	ss
	E1	E2	E3	E1	E2	E3	E1	E2	E3	E1	E2	E3	E1	E2	E3		
D1	10	9,6	9,6	9,8	9,8	9	9,8	10	9,6	9,4	9,4	8,6				9,46	.119
D2	10	9,6	9,6	9,8	7,6	6,6	9,8	7,6	7	9,4	9,4	8,6				8,82	.288
D3	10	9,6	9,2	9,6	9,2	5,6	9,8	9	7	9,4	9,4	8,6				8,92	.302
D4	10	9,6	9,6	9,8	8,6	9,4	9,8	8,8	9,6	9,4	9,4	8,6				9,33	.125
D5	10	9,6	9,6	9,8	9,6	7,4	9,8	9,8	9,2	9,4	9,4	8,6				9,30	.175
D6	10	9,6	9,6	9,6	6,2	7	9,2	6,2	6,6	9,4	9,4	8,6	9,8	9	8,6	8,58	.353
D7	10	9,4	9,4	10	8,4	8,4	10	9,6	8,8	9,4	9,4	8,6				9,25	.150
D8	10	9,6	9,6	10	9,6	9,8	10	9,6	9,8	9,4	9,4	8,6				9,52	.118
D9	10	9,6	9,6	10	9,6	9,6	10	9,6	9,8	9,4	9,4	8,6				9,5	.116
D10	10	9,6	9,6	9,8	8,2	8,4	9,6	9,4	9,2	9,4	9,4	8,6				9,24	.143
Toplam $\bar{x}$	10	9,58	9,54	9,82	8,68	8,12	9,7	8,96	8,66	9,4	9,4	8,6	9,8	9	8,6	9,19	

Tablo 12'de görüldüğü gibi, deney grubunda yer alan on öğrenci üç eserden toplam beş alanda ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Uzmanların verdikleri puanlar doğrultusunda her bir öğrencinin eserler bazında aldıkları puanların ortalamalarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda deney grubunun toplam puan ortalaması $\bar{x}$:9,19 olarak belirlenmiştir. Standart sapma (ss) puanları incelendiğinde de puanların .116 ile .353 aralığında olduğu gözlemlenmektedir.

Toplu söyleme ve çalma boyutu tüm grubun puanı olarak değerlendirilmiş ve "Gelin Ayşem" (E1) için 9.8, "Karadeniz Şarkısı" (E2) için 9 ve "Bir Dalda İki Kiraz" (E3) için

8,6 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler arasında en yüksek ortalamaya sahip olan öğrenci $\bar{x}$:9,52 ortalama puanı ile D8 olurken, en düşük ortalama ise $\bar{x}$:8,82 ile D2 olarak belirlenmiştir. Deney grubunda yer alan tüm öğrenciler Gelin Ayşem eserinde seslerin doğruluğu boyutu ile ilgili $\bar{x}$:10 puan alarak tüm uzmanlardan tam puan almışlardır. Genel değerlendirmede en düşük puan ortalaması ise $\bar{x}$:8,12 ile Bir Dalda İki Kiraz eserinin nota sürelerinin doğruluğu boyutunda gerçekleşmiştir.

Deney grubunun değerlendirilmesinde yer alan ana unsurlar bazında da eserlerin puanlamalarına bakıldığında, seslerin doğruluğu, nota sürelerinin doğruluğu, kabul edilebilir tempo ve makam etki durumu ortalamaları dikkate alınmıştır. Bu alanlar dikkate alındığında Gelin Ayşem eseri bu kategoriler bazında 9,73 ortalama puan ile en yüksek seviyede yer almaktadır. Karadeniz şarkısı 9,15 puan, Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise 8,73 puan ortalamasına sahip olmuşlardır.

Örnekleme de yer alan eserlerin değerlendirildiği kriterler bazında puanlamalara bakıldığında; seslerin doğruluğu $\bar{x}$:9.7 ile en yüksek puanlamaya sahip kriter olmuştur. Nota sürelerinin doğruluğu $\bar{x}$: 8.87, kabul edilebilir tempo $\bar{x}$: 9.1, makam etki durumu $\bar{x}$: 9.13 ve toplu söyleme çalma ise $\bar{x}$:9.13 puanlamalarına sahiptirler.

Performans değerlendirme boyutları incelendiğinde, seslerin doğruluğu boyutu ile ilgili gruba ait genel ortalamalara bakıldığında, Gelin Ayşem türküsü $\bar{x}$:10 ile en yüksek puanı, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:9,58 ve Bir Dalda İki Kiraz Türküsü ise $\bar{x}$:9,54 puanlarına sahiptirler. Nota sürelerinin doğruluğu boyutundaki genel ortalamalara bakıldığında ise; Gelin ayşem türküsü $\bar{x}$:9,82, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:8,68 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise $\bar{x}$:8,12 puan ortalamalarına sahiptirler.

Kabul edilebilir tempo alt boyutu ortalamaları incelendiğinde, Gelin Ayşem türküsü $\bar{x}$:9,7 ortalama ile en yüksek değer, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:8,96 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü $\bar{x}$:8,66 puan ortalamalarına sahiptirler. Makam etki durumu alt boyutu incelendiğinde ise; Gelin Ayşem türküsü $\bar{x}$:9,4, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:9,4 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise $\bar{x}$:8,6 puan ortalamalarına sahip oldukları belirlenmiştir. Görüldüğü gibi deney grubunda yer alan öğrenciler, değerlendirildikleri kriterler ve bu kriterlerin kendi aralarındaki ortalama bulguları açıklanmıştır.

5.5. Kontrol Grubu Son Test Sonuçlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Kontrol grubuna uygulanan on haftalık ders programının ardından, öğrencilerin melodika ve seslendirme performansları video kayıt altına alınmıştır. Eserler öğrenciler tarafından bireysel olarak ve toplu olarak seslendirilerek, videoların kayıtları uzmanlar tarafından puanlanmıştır. Araştırmanın makamsal örneklemelerini oluşturan Gelin Ayşem türküsü E1, Karadeniz şarkısı E2 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise E3 olarak kodlanmıştır. Kontrol grubunda yer alan toplam on öğrenci ise K1, K2, K3 gibi rumuzlar ile kodlanmıştır.

Hazırlanan performans değerlendirme ölçeğinde deney grubu öğrencilerinin performansları eser bazında seslerin doğruluğu, nota sürelerinin doğruluğu, kabul edilebilir tempo, makam etki durumu ve toplu icra-seslendirme ana başlıkları altında puanlanmıştır. Puanlama için en düşük puan 1, en yüksek puan ise 10 olarak belirlenmiştir.

Tablo 13

Kontrol Grubu Son Test Sonuçları

Öğrenci	Seslerin doğruluğu			Nota sürelerinin doğruluğu			Kabul edilebilir tempo			Makam etki durumu			Toplu söyleme çalma			$\bar{x}$	ss
	E1	E2	E3	E1	E2	E3	E1	E2	E3	E1	E2	E3	E1	E2	E3		
K1	8	6,8	6	8,8	8	7,4	8,4	8,4	6,8	5,2	5,2	4				6,78	1.397
K2	8	7,2	6,8	9,4	7,2	7,6	8,8	7,4	7,6	5	5,2	4,6				6,9	1.363
K3	8	6,6	6,4	9,2	8,8	6,8	9	8,8	8,6	5,4	5	3,6				6,99	1.684
K4	8	6,8	5,4	8,4	6,8	6,6	8,6	7,4	7	4,8	4,6	3,8				6,46	1.391
K5	8	7,2	6,2	8,8	7,6	7,6	8,4	8,2	8,4	5,4	5,2	4,6				6,95	1.328
K6	8	7,2	6,4	9,2	6,8	8,2	8,8	7,4	8,4	5,4	5,6	4	6,7	5,8	6,2	6,94	1.432
K7	8	6,4	6,2	7,6	6,6	7,2	7,2	7	7,2	5	4,4	4,2				6,38	1.122
K8	8	7,2	6,8	8,8	9,2	8,8	9	8,6	8,6	5,4	5,2	4,8				7,27	1.540
K9	8	6,2	6,2	7,8	5,4	6	7,6	5,4	6,6	5	5,2	4,2				6,15	1.070
K10	8	7,2	6,8	9,6	9	8,6	9	8,8	7,8	5,4	5	4,8				7,24	1.579
Toplam $\bar{x}$	8	6,88	6,32	8,76	7,54	7,48	8,4	7,74	7,7	5,2	5	4,2	6,7	5,8	6,2	6,8	

Tablo 13'de görüldüğü gibi, deney grubunda yer alan on öğrenci üç eserden toplam beş alanda ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Uzmanların verdikleri puanlar doğrultusunda her bir öğrencinin eserler bazında aldıkları puanların ortalamalarına yer verilmiştir. Yapılan puanlamalar sonucunda grubun genel puanı $\bar{x}$:6,8 olarak belirlenmiştir. Grup içerisinde en yüksek puanı $\bar{x}$:7,27 ile K8 öğrencisi olurken, en düşük puanı alan öğrenci ise $\bar{x}$:6,15 ile K9 öğrencisidir. Standart sapma (ss) puanlarına bakıldığında puanların 1.070 ile 1.684 arasında olduğu gözlemlenmektedir.

Toplu söyleme ve çalma boyutu tüm grubun puanı olarak değerlendirilmiş ve "Gelin Ayşem" (E1) için 6.7, "Karadeniz Şarkısı" (E2) için 5.8 ve "Bir Dalda İki Kiraz" (E3) için 6.2 olarak belirlenmiştir. Kontrol grubunda genel değerlendirmeye bakıldığında en yüksek puanlama "Gelin Ayşem" E1 türküsünün nota sürelerinin doğruluğu boyutunda gerçekleşmiştir ($\bar{x}$:8,76). Grup dâhilinde en düşük puan ise, "Bir Dalda İki Kiraz" E3 türküsünde makam etki boyutunda gerçekleşmiştir ($\bar{x}$:4,2).

Kontrol grubunun değerlendirilmesinde yer alan ana unsurlar bazında da eserlerin puanlamalarına bakıldığında, seslerin doğruluğu, nota sürelerinin doğruluğu, kabul edilebilir tempo ve makam etki durumu ortalamaları dikkate alınmıştır. Bu alanlar dikkate alındığında Gelin Ayşem eseri bu kategoriler bazında $\bar{x}$:7,55 ortalama puan ile en yüksek seviyede yer almaktadır. Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:6,84 puan, Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise $\bar{x}$:6,42 puan ortalamasına sahip olmuşlardır.

Örnekleme de yer alan eserlerin değerlendirildiği kriterler bazında puanlamalara bakıldığında; kabul edilebilir tempo $\bar{x}$:7,94 ile en yüksek puanlamaya sahip kriter olmuştur. Seslerin doğruluğu $\bar{x}$:7,06, nota sürelerinin doğruluğu $\bar{x}$:7,92, makam etki durumu $\bar{x}$:4,82 ve toplu söyleme çalma ise $\bar{x}$:6,23 puanlamalarına sahiptirler.

Performans değerlendirme boyutları incelendiğinde, seslerin doğruluğu boyutu ile ilgili gruba ait genel ortalamalara bakıldığında, Gelin Ayşem türküsü $\bar{x}$:8 ile en yüksek puanı, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:6,88 ve Bir Dalda İki Kiraz Türküsü ise $\bar{x}$:6,32 puanlarına sahiptirler. Nota sürelerinin doğruluğu boyutundaki genel ortalamalara bakıldığında ise; Gelin ayşem türküsü $\bar{x}$:8,76, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:7,54 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise $\bar{x}$:7,48 puan ortalamalarına sahiptirler.

Kabul edilebilir tempo alt boyutu ortalamaları incelendiğinde, Gelin Ayşem türküsü $\bar{x}$:8,4 ortalama ile en yüksek değer, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:7,74 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü $\bar{x}$:7,7 puan ortalamalarına sahiptirler. Makam etki durumu alt boyutu incelendiğinde ise; Gelin Ayşem türküsü $\bar{x}$:5,2, Karadeniz şarkısı $\bar{x}$:5 ve Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise $\bar{x}$:4,4 puan ortalamalarına sahip oldukları belirlenmiştir. Görüldüğü gibi kontrol grubunda yer alan öğrenciler, değerlendirildikleri kriterler ve bu kriterlerin kendi aralarındaki ortalama bulguları açıklanmıştır.

5.6. Deney ve Kontrol Grupları Son Test Fark Sonuçlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Deney ve kontrol gruplarına ait ortalama puanlarının istatistiksel olarak açıklanabilmesi için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. "Mann Whitney U testi örneklemin çekildiği kitlelerin normal dağılımlara uyduğu varsayımını yapmak zorunda kalmadan "iki bağımsız örneklemin aynı kitlelerden geldiği" sıfır hipotezini test etmede kullanılmaktadır" (Miller'den akt. Bindak,2014, s. 7).

Tablo 14'de deney ve kontrol gruplarının performans değerlendirme başarı son test puanlarının ortalama farklılıklarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 14

Deney ve Kontrol Gruplarının son test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Gruplar	n	min	max	$\bar{x}$	ss	U	Z	p
Deney	10	8,58	9,52	9,19	.099	,000	-3,781	,000
Kontrol	10	6,15	7,27	6,8	.116			

Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performans değerlendirme ölçeği puanlamalarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Diğer bir ifade ile deney ve kontrol gruplarına ait puanlamalar istatistiksel olarak incelenmiş, deney grubu puanlarının tüm alt boyutlar açısından kontrol grubu puanlarından daha yüksek olduğu ve aralarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM 6

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından yola çıkılarak elde edilen sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

6.1.1. Öğretmenlerin Müzik Derslerindeki Türk müziği Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın birinci problemi olan " Öğretmenlerin Müzik Derslerindeki Türk müziği Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Nasıldır?" sorusunun cevaplanabilmesi için hazırlanan anket formuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Konuya ilişkin anket formuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar doğrultusunda öğretmenlerin derslerinde Türk müziği öğretimi ve çalgı öğretimi ile ilgili;

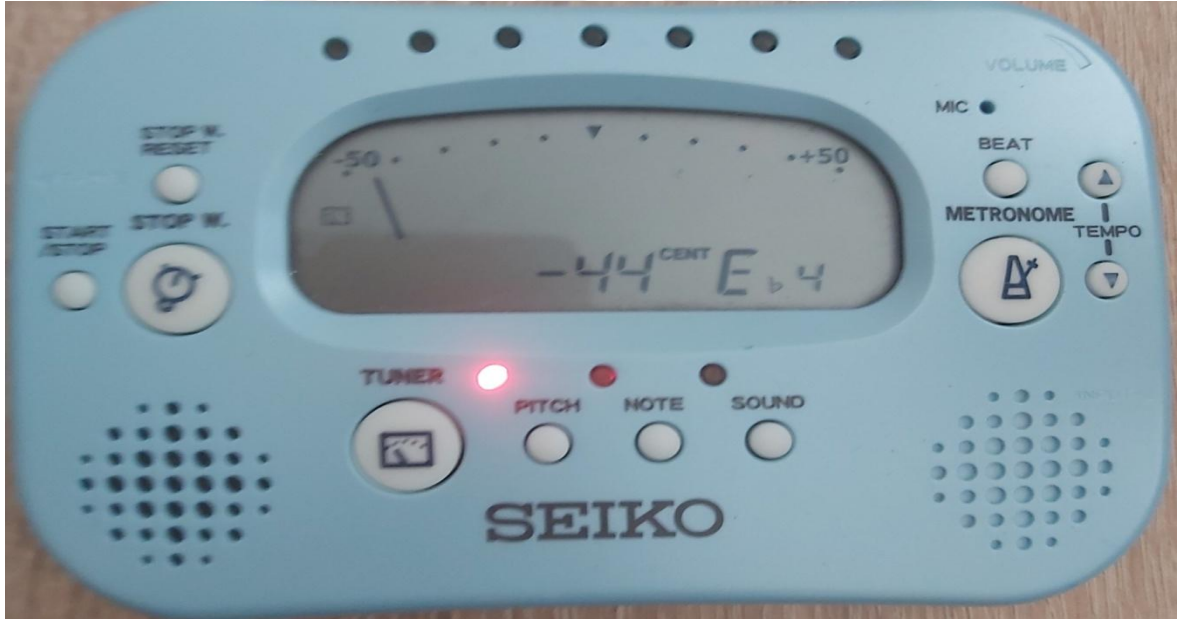
- Öğretim programının Türk müziği ile ilgili bölümlerinin yetersiz olduğu,
- Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun Türk müziği çalgısı kullanmadığı,
- Blok flütün bir okul çalgısı olarak yeterli olmadığı ve Türk müziği ile tonal müziğin aynı anda çalınabileceği bir çalgıya ihtiyaç olduğu,
- Çalgı öğretiminin öğretim programından kaldırılrsa da hala öğretmenler tarafından sıklıkla kullanıldığı,
- Öğretmenlerin koma sesi öğretirken zorluklar yaşadığı,

- Türk müziği öğretimi ile ilgili akademik çalışmaların yetersiz olduğu,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere ihtiyaçlarının olduğu,
- Türk müziği öğretimi için yeni sistematik yaklaşıma ihtiyaç olduğu,
- Öğrencilerin Türk müziği konularına ilgi düzeylerinin düşük olduğu sonuçlarına varılmıştır.

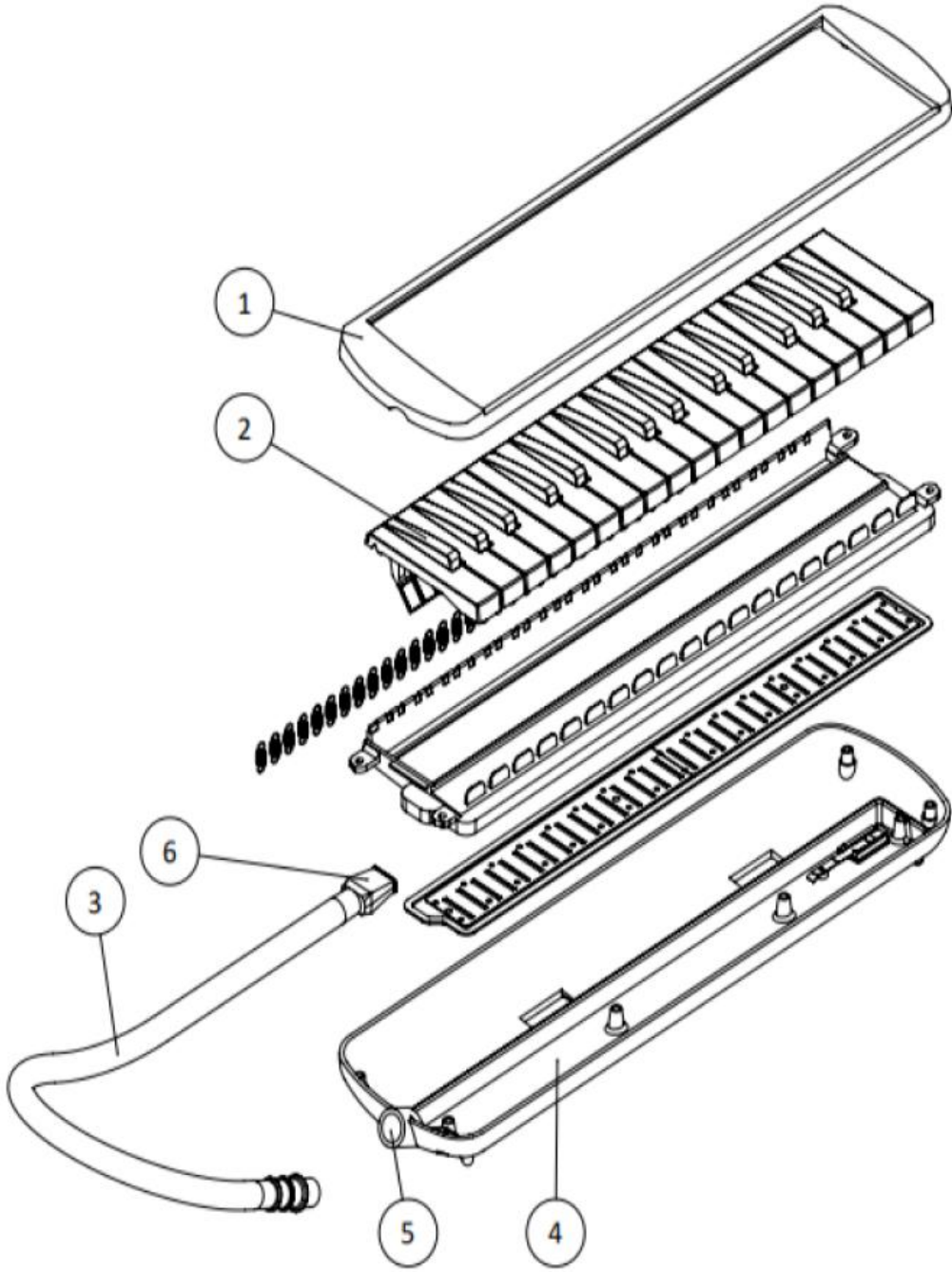
6.1.2. Türk Müziği Uyarlamalı Melodika Geliştirilmesine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Türk müziğine uyarlamalı bir melodika geliştirilebilir mi?" sorusunun cevaplanabilmesi için tasarlanan melodika yapım aşamasını içeren bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Verilecek olan koma değerinin 44 centte ayarlanmasında müzik çalgısının frekanslarını cent cinsinden ölçebilen SEIKO STH100 marka tuner ile İOS işletim sistemleri için üretilmiş olan TUNABLE isimli akıllı telefon uygulamasından yararlanılmıştır.

Şekil 34. Seiko tuner

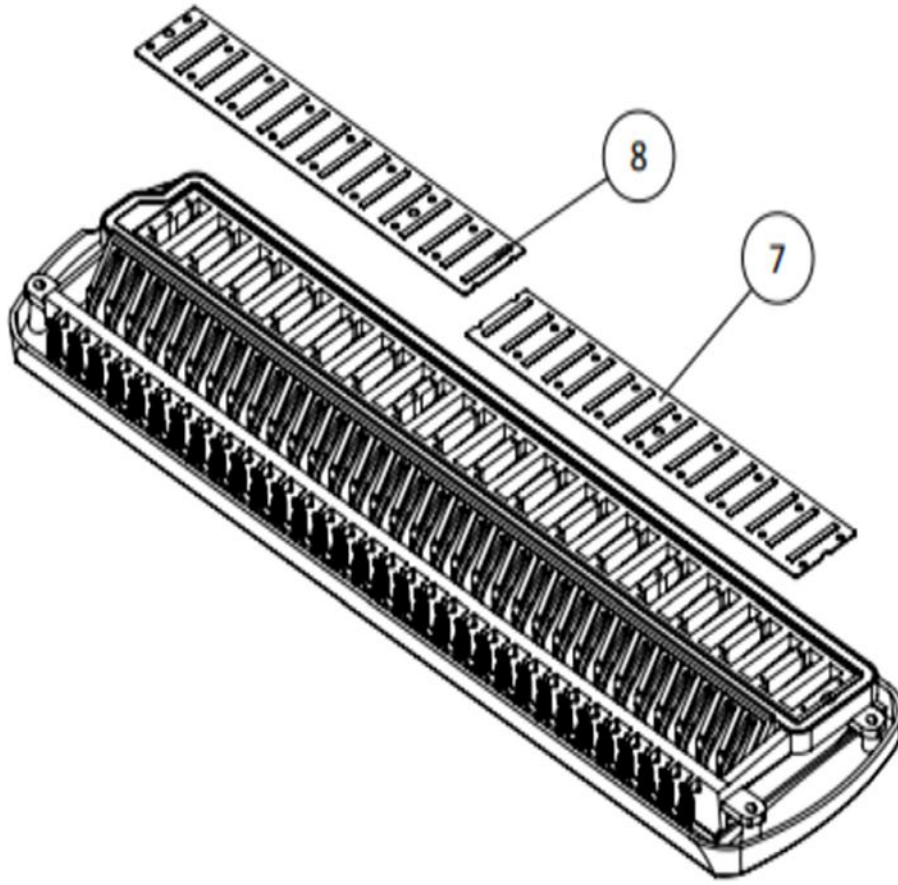

Şekil 35. Melodikanın montaj resmi

Melodika, kapalı bir sistemin içerisine üflenilen havanın, tuşlara basılması ile oluşan hava deliklerinden geçerek, çubukları titretip sesin oluşması prensibi ile çalışır. Metal levha üzerine sabitlenmiş olan prinç alışımlı ses çubuklarının her biri ayrı ayrı frekanslarına göre ayarlanmıştır. Çalışmanın gerçekleşebilmesi için, bu ses çubuklarının frekansları ayrı ayrı ayarlanmış olup, gerekli görülen tizleşme veya pestleşme durumları yeniden gözden geçirilmiştir. Şekil 32'de geliştirilen melodika çalgısının son hali olan montaj resmi

verilmiştir. "Bir makineyi veya sistemi oluşturan parçaların toplu hâlde bir arada çizilmiş, takılış yerlerini belirten teknik resimlere montaj resimleri denir"(MEB,2012).

Görüldüğü gibi melodika çalgısı tüm parçalarından ayrılarak, sistem üzerindeki değişiklikleri yapmak için ana kasanın üzerine sabitlenmiş olan metal ses levhası sökülmüştür (7). Sökülen metal levha üzerinde bulunan ses çubukları (8) üzerinden gerekli görülen cent ayarları ile mib sesi üzerinden 44 cent değerinde koma ses uygulanmıştır.

Şekil 36. Arkadan perspektif görünüm ve ses çubukları

6.1.3. Melodika Öğrenimine Yönelik 10 Haftalık Ünitelendirilmiş Ders Planı İçeriklerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan " Melodika öğrenimine yönelik 10 haftalık ünitelendirilmiş ders planı nasıl olmalıdır?" sorusunun cevaplanabilmesi için, çalışma grubuna uygulanan on haftalık ünitelendirilmiş ders planı doğrultusunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Araştırmanın deney ve kontrol gruplarına uygulanacak olan ders planları, araştırmacı tarafından uzman görüşlerinin de alınması ile birlikte oluşturulmuştur. Öğrencilerin sadece melodika performanslarına yönelik değil, ayrıca teorik olarak da Türk müziği hakkında bilgileri olması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ilk iki ünite Türk müziği ses sistemi ve araştırmanın örneklemelerini oluşturan hüseyini, saba ve karcıgar makamlarının öğrenilmesine yönelik oluşturulmuştur. Tablo 15'de deney ve kontrol gruplarının konu sonlarında sorulan sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 15

Çalışma Grubu Haftalık Ölçme-Değerlendirme Puanları

Haftalar	Deney	Kontrol	$\bar{x}$
1	85	75	80
2	92,5	85	88,75
3	90	95	92,5
4	95	90	92,5
5	95	100	97,5
6	100	100	100
7	100	90	95
8	100	100	100
9	100	90	95
10	80	85	82,5
Toplam	93,75	91	92,3

Görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarının, uygulanan haftalık ders planlarının ardından yapılan ölçme değerlendirme boyutuna verdikleri cevapların puanlamalarının ortalamaları $\bar{x}$: 92,3 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlardan da anlaşıldığı üzere, çalışma grubu, hazırlanan ders planlarında belirlenmiş olan kazanımların gerçekleşmesinde başarıya ulaşmıştır.

Hazırlanan on haftalık ünitelendirilmiş ders planları araştırmacı ve çalışmanın örnekleminin alındığı Ankara ili Mamak ilçesi Şehit Piyade Er Murat Eroğlu Ortaokulunda görevli müzik öğretmeni ile ortak yürütülen çalışmalar ile uygulanmıştır. Bu ders planları, ilçe milli eğitim müdürlüğü tarafından izinleri alınıp onaylanan, seçmeli müzik ders dışı etkinlik dersini seçen 5, 6, 7 ve 8. sınıflardan yansız seçki ile oluşturulan on kişilik deney ve on kişilik kontrol gruplarına uygulanmıştır. Deney grubu için pazartesi günleri, kontrol grubu için ise çarşamba günü çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Uygulanan ünitelendirilmiş haftalık ders planlarının sonlarında, öğrenimin değerlendirilmesine yönelik hazırlanan sorular öğrencilere yönlendirilmiş ve öğrencilerin

verdikleri cevaplar doğrultusunda yukarıda da açıklanan notlar elde edilmiştir. Edinilen sonuçlar doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının hazırlanan ders programları ile ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde yeterli bilgilere ulaşıldıkları görülmüştür.

6.1.4. Deney Grubu Son Testine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Deney grubunun melodika ile ilgili performansına yönelik son test sonuçları nasıldır?" sorusunun cevaplanabilmesi için, deney grubuna uygulanan on haftalık ders programı uygulanmasının ardından çekilen video kayıtları neticesinde, uzmanlar tarafından değerlendirilen görüntüler ile puanlamalar yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Deney grubu genel not ortalaması $\bar{x}$: 9,19 olarak belirlenmiştir. Puanlamanın en yüksek notunun 10'a çok yakın bir değer olarak, deney grubunun elde ettiği puanın oldukça iyi bir puan olduğu söylenebilir.
- Standart sapma çalışma grubundaki verilerin ortalamaya ne kadar uzak olduğunu ve dağılımın normalliğini gösteren bir ölçüdür (Özbek & Keskin 2007, s. 65). Deney grubu verileri incelendiğinde standart sapma değerlerinin .116 ile .353 arasında olduğu belirlenmiştir. Bu değerler sonucunda uzmanlar tarafından puanlanan verilerin bir biri ile ilişkilerinin uyumlu olduğu düşünülmektedir.
- Deney grubunda yer alan tüm öğrenciler Gelin Ayşem eserinde seslerin doğruluğu boyutu ile ilgili $\bar{x}$:10 puan alarak tüm uzmanlardan tam puan almışlardır. Bu bulgudan hareketle, öğrencilerin hüseyini makamı örneklemini olan Gelin Ayşem eserini en iyi seslendirdiklerini söylemek mümkündür. Hüseyini makamı dizisi, örneklemin diğer makamları olan karcıgar ve saba makamlarına nazaran değiştirici işaret bağlamında daha kolay çalınabilme özelliğine sahiptir. Deney grubunun hüseyini eserinde daha başarılı olmasında bu hususunda etkili olabileceği düşünülebilir.
- Eserler bazında değerlendirme yapıldığında da, öğrencilerin en yüksek puanlamalarını Gelin Ayşem eserinden elde ettikleri görülmektedir ($\bar{x}$:9,73). Karadeniz Şarkısı ikinci olarak ($\bar{x}$:9,15), Bir Dalda İki Kiraz türküsü ise ($\bar{x}$:8,73) puan ortalamasına sahip olmuşlardır. Bu bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin Hüseyini makamı örneklemini en iyi, Karcıgar makamı örneklemini orta, Saba makamı örnekleminde ise en düşük performans puanlarını aldıkları söylenebilir.

- Belirlenen değerlendirme kriterleri göz önüne alındığında; seslerin doğruluğu $\bar{x}$:9.7 ile en yüksek puanlamaya, nota sürelerinin doğruluğu ise $\bar{x}$:8.87 puan ile en düşük puana sahiptir. Bu sonuçlara göre deney grubunun eserleri seslendirmede kullandıkları seslere dikkat ettikleri ancak nota sürelerinin doğruluğu konusunda daha dikkatsiz oldukları söylenebilir.
- Eserler bazında puanlamalara bakıldığında tüm değerlendirme ölçütlerinden en düşük puanı saba makamı örneği olan Bir Dalda İki Kiraz türküsünün aldığı görülmektedir. Re karar üzerinden oluşturulan saba makamı dizinde yer alan koma ses ve solb notaları öğrencilerin eseri icra etme konusunda zorlandığı sonucunu ortaya çıkartabilir. Hüseyini ve karcıgar makamı eserlerinin seviyeleri de bu hususta etkili bir neden olabileceği düşünülmektedir.

6.1.5. Kontrol Grubu Son Testine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt problemi olan "Kontrol grubunun melodika ile ilgili performansına yönelik son test sonuçları nasıldır?" sorusunun cevaplanabilmesi için, kontrol grubuna uygulanan on haftalık ders programı uygulanmasının ardından çekilen video kayıtları neticesinde, uzmanlar tarafından değerlendirilen görüntüler ile puanlamalar yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Kontrol grubuna ait genel puanlamanın not ortalaması $\bar{x}$:6,8 olarak belirlenmiştir. Standart sapma (ss) değerlerinin de 1.070 ile 1.680 aralığında olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle standart sapma değerleri arsında büyük farklılıklar olmadığı ve grup ortalama puanının orta seviyelerde olduğu sonucuna varılabilir.
- Grup içerisinde öğrencilerin puan dağılımları incelediğinde en yüksek puanı $\bar{x}$:7,72, en düşük puan ise $\bar{x}$:6,15 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin puan dağılımları bakımından puan aralıklarında çok büyük farklılıklar olmadığı söylenebilir (fark:1,57).
- Toplu söyleme çalma puanlamalarına bakıldığında, kontrol grubunun icra ve seslendirme boyutunda en iyi performanslarının Gelin Ayşem türküsü ($\bar{x}$:6,7) olduğu sonucuna varılmıştır.
- Tüm değerlendirme boyutları incelendiğinde, en yüksek not ortalamasının Gelin Ayşem türküsünde nota sürelerinin doğruluğu boyutunda gerçekleştiği görülmüştür

($\bar{x}$:8,76). Öğrencilerin çalışmanın hüseyini örnekleme olan türkünün nota süreleri boyutunda en iyi sonuca ulaştıkları söylenebilir.

- Kontrol grubunun en zayıf olarak görüldüğü değerlendirme boyutu ise, Bir Dalda İki Kiraz türküsünün makamsal etki boyutunda olduğu gözlemlenmiştir ($\bar{x}$:4,2). Kontrol grubunda kullanılan melodika çalgısının tonal sistemde kullanılan çalgı olmasından dolayı, makamsal etki boyutunda yeterli bir öğrenmenin sağlanamadığı sonucunu getirmiştir.
- Performans değerlendirme ölçeğinde yer alan ana değerlendirme kriterleri göz önüne alındığında, çalışmanın eser örneklemelerini oluşturan makamsal üç eser içerisinde en yüksek puan ortalaması $\bar{x}$:7,55 ile Gelin Ayşem türküsü olmuştur. Grup ağırlıklı not ortalamalarında da en yüksek eserin Gelin Ayşem türküsünün çıkması, çalışmanın hüseyini makamı örnekleme olan bu türkünün öğrenciler tarafından en iyi icra edilen eser olduğu sonucunu ortaya çıkartmıştır.
- Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin, değerlendirme kriterleri içinde puan ortalamalarının en yüksek olduğu boyut kabul edilebilir tempo olarak belirlenmiştir. Bu bulgudan hareketle, öğrencilerin tempo konusunda en iyi sonuca ulaştıkları söylenebilir. Yine tüm boyutlar içinde en düşük ortalamaya sahip boyut ise, makam etki durumu olarak belirlenmiştir ($\bar{x}$:4,82). Makam etki durumunun puan ortalamasındaki düşüklüğün, kontrol grubunun kullandığı tonal melodikadan kaynaklandığı söylenebilir.

6.1.6. Deney ve Kontrol Grubu Sontest Fark Durumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt problemi olan "Çalışma grubunun ön test-son test fark sonuçları nasıldır?" sorusunun cevaplanabilmesi için, deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilere, uzmanlar tarafından verilen puanların ortalamaları Mann Whitney U testi ile analiz edilmiş ve edinilen bulgular neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Yapılan test sonucunda elde edilen bulgulara göre, deney ve kontrol grubu verileri arasında U: .000 ve p: .000 sonucuna ulaşılmıştır. P değeri <0.05 olduğu için, iki grup arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Performans değerlendirme ölçeğinde yer alan değerlendirme ölçütleri bazında elde edilen ortalama puanların tümünde, deney grubunun puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Deney ve kontrol grubu puanlamaları arasındaki en büyük farklılığın, makam etki durumunda gerçekleştiği sonucuna erişilmiştir (D $\bar{x}$:9,13 / K $\bar{x}$:4,8).
- Seslerin doğruluğu boyutunda D $\bar{x}$:9,7 / K $\bar{x}$:7,06 ortalamaları, nota sürelerinin doğruluğu boyutunda D $\bar{x}$:8,87 / K $\bar{x}$:7,92 ortalamaları, kabul edilebilir tempo boyutunda D $\bar{x}$:9,1 / K $\bar{x}$:7,94 ortalamaları ve toplu çalma söyleme boyutunda D $\bar{x}$:9,13 / K $\bar{x}$:6,23 sonuçlarına ulaşılmıştır.

Görüldüğü gibi elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısı ile öğrenimini gerçekleştiren deney grubu, normal melodika ile öğrenimini gerçekleştiren kontrol grubuna göre daha yüksek sonuçlara ulaşmıştır. Bu sonuçlardan hareketle Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısının, geleneksel müziklerimizi geleneksel halleri ile çalmada ve öğrenmede başarılı bir çalgı olabileceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Geliştirilen çalgının, makamsal ezgilerimizin yanında tonal müzik olarak adlandırılan Batı müziği sistemini de çalmaya elverişli olması, çalgının okul çalgısı olarak da rahatlıkla kullanılabileceği sonucunu göstermektedir.

6.2. Öneriler

Araştırma kapsamında, Türk müziği uyarlamalı melodikanın, geleneksel müziklerimizin çalınmasında ve söylenmesinde, bir okul çalgısı olarak yeterli seviyede olduğu bulgular ve sonuçlar ile ortaya koyulmuştur. Bu bölümde de sonuçlardan yola çıkarak bir takım önerilerde bulunulmuştur.

- Öğretim programında yapılan değişiklik ile çalgı öğrenme alanı öğretim programından çıkartılmıştır. Araştırmanın ilk problemi olan, öğretmenlerin Türk müziği öğretimi görüşlerinin bulgu ve sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, çalgı öğrenme alanının tekrardan öğretim programına dâhil edilmesinin, genel müzik eğitimi açısından faydalı olacağı önerilmektedir.
- Genel müzik eğitiminde Türk müziği öğretimi ile ilgili yapılan akademik çalışmaların yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçtan hareketle, üniversitelerde, Türk müziği öğretimi ile ilgili çalışmalar yapılarak, Milli Eğitim Bakanlığı önderliğinde çalıştaylar, sempozyumlar, kongreler vb. planlanabilir. Gerçekleştirilecek bu akademik çalışmalara öğretmenlerinde katılması ve ülkemizin çeşitli yerlerinde öğretmenler için hizmet içi eğitimlerin planlanmasının genel müzik eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Öğretim programında yer alan Türk müziği bölümlerinin yetersiz olduğu sonucundan hareketle, programın yeniden gözden geçirilerek, kurulacak komisyonlar ile ortak yeni bir öğretim programının hazırlanması önerilmektedir. Türk müziği öğretiminde yeni sistematik bir yaklaşımın, öğrencilerin Türk müziği öğretimi ile ilgili konulara olan ilgi düzeylerini de arttıracak, yeni bir yapılanmanın gerçekleşmesi ile sağlanabileceği önerilmektedir.
- Genel müzik eğitiminin ilkökul evresinde dersleri yürütmekte olan sınıf öğretmenlerinin, öğrenim gördükleri fakültelerde aldıkları müzik eğitiminin tasarlanan Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısı ile gerçekleştirmeleri önerilmektedir.
- Tasarlanan yeni Türk müziği uyarlamalı melodika çalgısını, Milli Eğitim Bakanlığı ile ortaklaşa çalışarak, ilk etapta yurt genelinde görev yapan müzik öğretmenlerine, sonrasında da tüm öğrencilere ulaştırılması ve yeni ulusal bir okul çalgısı olarak okullarda kullanılması önerilmektedir.
- Yenilenmesi önerilen öğretim programında yer alacak örneklemelerin ve çalgı eğitimi ile ilgili örneklerin, tasarlanan yeni okul çalgısı minvalinde gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Böylelikle ulusal programımızda yer alan eserlerin, geleneksel halleri ile öğrencilere aktarılması mümkün kılınabilir. Bu durumda Türk müziği öğretiminde yeni ve kalıcı bir öğrenme sağlayacağı önerilmektedir.
- Bu araştırmada, tasarlanan yeni okul çalgısı ile Hüseyini, Saba ve Karcıgar makamları kullanılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda çalgının geliştirilerek farklı makamlara da erişilir olması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adar, Ç. (2019). İlk ve ortaöğretim müzik derslerinde türk müziği kullanımına yönelik görüşleri üzerine bir araştırma. *YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 21, 61- 75.
- Akarsu, S. (2017). Türkiye’de günümüz müzik kültürü üzerine bir inceleme. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 4(5), 883-890.
- Akgün, E. (2018). *Ortaöğretim müzik dersinde kullanılan blok flüt ve melodika çalgılarının öğrenci performansları üzerindeki etkililik düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aktaş, B. & Tekinarslan, İ. (2016). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamalarının belirlenmesi *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(İpekyolu Özel Sayısı), 2165-2179.
- Albuz, A. (2001). *Viyola eğitiminde geleneksel türk müziği ses sistemine ilişkin dizilerin kullanımı ve bu sistem kaynaklı çokseslilik yaklaşımları*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Algı, S. (2013). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda geleneksel türk sanat müziği destekli bağlama öğretiminin öğrencilerin bağlama çalma becerisi ve tutumlarına etkisinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). <file:///C:/Users/Lmuzik3/Downloads/328701.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Arıkan, R. (2005). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama*. (Beşinci baskı) BRC.
- Atalay, A. (2005). Türk müziğinde komalı ses var mıdır? *EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, 6, 13-35.

- Bindak, R. (2014). Mann Whitney U ile Student's t testinin I.tip hata ve güç bakımından karşılaştırılması: Monte Carlo Simülasyon çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 14, 5-11.
- Bozkaya, İ. (2001). *Okul ortamında müzik*. (Birinci Basım). Bursa: Özsan Matbaacılık
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı - istatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Can, M. C. (2002). Geleneksel Türk sanat müziğinde arel-ezgi-uzdilek ses sistemi ve uygulamada kullanılmayan bazı perdeler. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 175-181.
- Çakırer, H.S. & Kınık, M. (2014). Güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümlerinde bağlama dersi başlangıç düzeyi öğretim elemanları görüşleri. *Akdeniz Sanat Dergisi*. 7(13), 70-80
- Çevik, B. D. (2007). Müzik öğretim yöntemlerinden orff müzik öğretisine genel bir bakış. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 9(1), 95-100
- Çevik, S. (1999). *Koro eğitimi yönetimi ve teknikleri*. Ankara:Yurtrenkleri
- Çevikoğlu, T. (2007). *Klasik Türk Müziği'nin Bugünkü Sorunları*. 38.Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-8.
- Çoban, S. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgı eğitimi dersi dönem sonu sınavları ile ilgili düşünceleri (Marmara Üniversitesi örneği). *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 115-127
- Demircioğlu, N. (2019). *1923'den günümüze ilkokul ve ortaokul müzik dersi öğretim programlarında geleneksel türk müziği unsurlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ekici, T. (1998). *Orff çalgıları ve müzik eğitiminde kullanım yöntemleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Emnalar, A. (1998). *Türk halk müziği ve nazariyatı*, İzmir: Ege Üniversitesi.

- Ercan, H. (2019). *Erken çocukluk döneminde sanat eğitimi*, Eğiten, Ankara.
- Eren, B. Deniz, J. & Düzkantar, A. (2013) Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkinliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1863-1887
- Erökten, S. & Durkan, N. (2009). Özel öğretim yöntemleri II dersinde mikro öğretim uygulamaları. <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/167.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Göğüş, G. (2008). İlköğretim I. kademe müzik eğitiminde öğretmenin etkinliği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 369-382
- Güdek, B. & Şahin, E. (2013). Müzik eğitimi anabilim dalı öğretim elemanlarının okul çalgıları dersinin içeriğine ilişkin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 175-188
- Güven, A. K. & Çelenk, K. (2020). Müzik öğretmeni görüşleri doğrultusunda 2018 müzik dersi öğretim programı 8. sınıf kazanımları üzerine bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 447-469.
- Güven, E. (2017). *12-14 yaş grubu çocukların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karakoç, E. & Şendurur, Y. (2015). İlköğretim okullarındaki özengen müzik eğitiminin öğrencilerin müziksel davranışlarına yansımaları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 277-290
- Karakuş, O. (2018). *Ortaokul müzik dersinde melodika kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karaosmanoğlu, M. K. (2000). Batıda 12'li tampere sistem dışı arayışlar ve iki örnek: Partch – Daniélou. *Musiki Mecmuası*, 470 (Kış).
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (15. Baskı). Ankara: Nobel.
- Karataş, Y. & Kılıç, I. (2017). Ortaöğretim düzeyi müzik derslerinde kullanılan okul çalgıları ve bu çalgıların öğretilmesinde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 1-1.

- Karataş, Y. (2015). *Ortaokul müzik derslerinde kullanılan okul çalgılarının müzik dersi öğretim programını gerçekleştirmedeki yeterliliği*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, M.F. (2013). Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28,175-193
- Kaya, Z. (2014). Koro eğitiminde yapılandırmacı yaklaşımın tutum öz-yeterlilik algısı ve akademik başarıya etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 52-62
- Kır, F. İ. (2018). *Ortaokul müzik öğretmenlerinin blok flüt eğitiminde karşılaştıkları sorunlar*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kocabaş, A. & Erbil, D.G. (2013). International symposium on changes and new trends in education, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Konya*, 185-201.
- Kocabaş, A. (2000). Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki yetersizliklerine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(7), 7-11.
- Korkmaz, O. & Çiftçi, E (2019). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin oyun ve dans aktiviteleriyle zenginleştirilmiş müzik eğitimi dersine ilişkin görüşleri. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 57, 689-701.
- Kurtasan, H. & Koca, Ş. (2013). Sınıf öğretmeni adayların müzik dersleri kapsamında aldıkları blokflüt eğitimine yönelik bakış açıları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 14.
- Kurtasan, H. & Köksoy, A. M. (2011). Sınıf öğretmenlerinin müzik öğretimine yönelik hazır bulunuşluluk ve uygulamalarının incelenmesi: Niğde ili örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(4), 448-462.
- Küçüköncü, Y. (2000). Sınıf öğretmenliğinde müzik eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 8-12.
- MEB (2012). Motorlu Araçlar Teknolojisi Yapım ve Montaj Resimleri. Ankara. Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). *Öğretmenlik Mesleği*. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2018). *Müzik dersi öğretim programı. 1-2-3-4-5-6-7-8. sınıflar*. Ankara.

- MEB (2018). *Müzik dersi öğretim programı. 9-10-11-12. sınıflar.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.
- MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 1.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.
- MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 2.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.
- MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 3.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.
- MEB (2019). *İlkokul müzik ders kitabı 4.* (İkinci Baskı) Ankara: Devlet Kitapları.
- MEB (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 5.* Devlet Kitapları İkinci Baskı
- MEB (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 6.* Devlet Kitapları İkinci Baskı
- MEB (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 7.* Devlet Kitapları İkinci Baskı
- MEB (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu müzik ders kitabı 8.* Devlet Kitapları İkinci Baskı
- Missin, P. (2004). *Clavieta* [Photograph]. Retrieved from <https://www.patmissin.com/history/melodica.html> sayfasından erişilmiştir.
- Missin, P. (2004). *Melodica family*. Retrieved from [https:// www. patmissin. com /history/ melodica.html](https://www.patmissin.com/history/melodica.html)
- Oto, M. (2005). *Geleneksel Müziklerimizde Kullanılan Ses Sistemleri Ve Bu Ses Sistemlerinin Bilimselliği*.1. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri.Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Öcal, A. O. (2014). *ilköğretim ikinci kademe müzik dersi öğretim programında uygulanan blok flüt eğitime ilişkin öğretmen görüşleri (ankara ili örneği.)* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Önal, A. &Aydoğan, S. (2012). Bir sınıf çalgısı olarak blok flütün ilköğretim müzik dersi öğretim programını gerçekleştirebilmedeki yeterliliği. *Art-E, 1*, 1-10
- Öz, Nesrin. (2001). İnsanın kültürel gelişiminde müzik eğitiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1)*.

- Özbek, H. & Keskin, S. (2007). Standart sapma mı yoksa standart hata mı? *Van Tıp Dergisi*, 14(2), 64-67.
- Özbek, H. (2014). Arel-ezgi-uzdilek ses sistemi üzerine bir eleştiri. *Sağlık Düşünce ve Tıp Kültürü Dergisi*, 32, 96-101.
- Özkan, İ. H. (2006). *Türk musikisi nazariyatı ve usulleri*. İstanbul: Ötüken.
- Özmenteş, S. (2012). İlköğretim müzik eğitiminde yükleme kuramı perspektifinde nitel bir inceleme. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1, 91-101.
- Öztürk, F. (2003). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda ses eğitiminin önemi ve bireysel ses eğitimi dersi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 79-85
- Peach, H. (2017). Calculates Lawshe Content Validity Ratios (CVR) for an item and a Content Validity Index (CVI) value for the overall instrument. <https://www.youtube.com/watch?v=GtdtOqbNgOA> sayfasından erişilmiştir.
- Sevgi, A. & Tuğcular, E. (2013). *Halk ezgileriyle solfej*. Ankara: Müzik Eğitimi.
- Sevgi, A. (2005). Müzik öğretmenliği mesleği gerekleri doğrultusunda bir armoni eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 199-211
- Sun, M. (1997). *Şarkılarla Türkülerle temel müzik eğitimi*. Ankara: Doruk.
- Şahin, E. (2013). *Müzik öğretmenliği anabilim dalı öğretim elemanları ve öğrencilerinin okul çalgıları dersinin içeriğine yönelik görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şen, Y. (2016). SPSS ile 2'den Fazla Grup Karşılaştırılması ANOVA. <https://sedatsen.files.wordpress.com/2016/11/3-sunum.pdf> adresinden 10.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Taşkın, Ö. (2006). *Fen bilgisi eğitiminde özel öğretim Yöntemleri*. Samsun:Deniz Kültür
- TDK (2019) Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=KURAM> adresinden erişilmiştir.
- Tecimer, B. (2005). İşlevsel piyano becerilerinin müzik öğretmenleri için önemi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 149-154.

- Topoğlu, O. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik eğitimine ilişkin görüşleri. *International Journal of Human Sciences*,12(2), 1-4.
- Tura, Y. (1988). *Türk musikisinin mes'eleleri*. İstanbul: Pan.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi*. Ankara: Evrensel.
- Uzuner, N. K. (2019). *Değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyallere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ünal, S. (1987). *Blokfülüt çalıyorum 1*. Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Yağcı, S. (2015). Türk sanat müziğinde hazırlık sınıfı ses eğitimi dersi için bir repertuar önerisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17,1-19.
- Yener, S. (2003). *Bağlama öğretim metodu I-II-III* Trabzon: Sakarya
- Yeşilyurt, S. & Çapraz, C. (2017). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 251-263
- Yıldız, D. & Uzunsakal, E. (2018). Alan araştırmalarında güvenirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 14-28.
- Yiğit, B. & Bayraktar, M. (2006). *Okul - çevre ilişkileri*. Ankara: Pegem.
- YÖK (1998). *Müzik öğretmenliği lisans programı ders tanımları*. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf> adresinden erişilmiştir.
- YÖK(2018). *Müzik öğretmenliği lisans programı*. ([yok.gov.tr/ Documents/ /egitim _ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Lisans-Programlari/Muzik Ogretmenligi_ _ Programı](https://www.yok.gov.tr/Documents/_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Programi.pdf) pdf adresinden erişilmiştir.
- Yöndem, S. & Erim, A. (2007). Türkiye'de klasik gitar eğitiminde kullanılan başlangıç metodlarından bazılarının öğretme-öğrenme süreçleri açısından karşılaştırılması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(14), 90-109

Yurdugöl, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması*. XIV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulmuş bildiri. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

EKLER

Ek-1. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 18.12.2019-E.51042

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.25132469
Konu : Araştırma izni

17.12.2019

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi a) 15/11/2019 tarihli ve 38492 sayılı yazınız.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2017/25 nolu Genelgesi.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi Hamza ÜSTÜN'ün "Okul Çalgısı Olarak Türk Müziği Uyarlamalı Melodika ve Uygulamadaki Görünümü" konulu tezi kapsamında Mamak İlçesine bağlı Şehit Piyade Er Murat Eroğlu Ortaokulu'nda uygulanacak olan veri toplama araçları ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
Uygulama araçları (4 sayfa)
Dağıtım:
Gereği:
Gazi Üniversitesi Rektörlüğü
Bilgi:
Mamak

Adres: Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle

Bilgi için: Emine KONUK

Elektronik Ağ: ankara.meb.gov.tr
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr

Tel: 0 (312) 306 89 30
Faks: 0 () _ _ _ _

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1a72-8322-3f97-b863-22cd kodu ile teyit edilebilir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..